

Katrine Gamst

Historisk analyse av samisk språkopplæring i den norske grunnskolen fra 1973 til 2023

En kritisk diskursanalyse av utdanningspolitiske beslutninger og strategier

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for pedagogikk
Postboks 7053
3007 Drammen

<http://www.usn.no>

© 2024 Katrine Gamst

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker hvordan politiske beslutninger og nasjonale strategier har formet samisk språkopplæring i norske grunnskoler fra 1973 til 2023. Problemstillingen er derfor: «Hvordan har politiske beslutninger og nasjonale strategier innen utdanning formet samisk språkopplæring ved norske grunnskoler i perioden fra 1973 til 2023?». Samisk språkopplæring er et viktig tema som kaster lys over interaksjonen mellom politikk, utdanning og minoritetsrettigheter. Det er derfor viktig å utforske denne problemstillingen for å få innsikt i de nasjonale strategienes rolle i å forme ledelsespraksiser og undervisningsmetoder for samisk språk i norske skoler. For å besvare denne problemstillingen er det gjennomført en kritisk diskursanalyse av seks utvalgte policydokumenter, bestående av tre lover og tre læreplaner som strekker seg gjennom den angitte femtiårsperioden. Den kritiske diskursanalysen analyserer hvordan diskurser i lover og læreplaner konstruerer ideer om samisk språkopplæring. De språklige og strukturelle mønstrene i disse dokumentene har blitt kartlagt, for å undersøke de underliggende maktforholdene og ideologiske overbevisningene som former utdanningspolitikken.

Oppgavens analyse finner en tydelig progresjon i den norske utdanningspolitikken, fra tidligere fornorskingspolitikk til en voksende anerkjennelse og integrering av samisk språk, identitet og kultur i utdanningssystemet. Et sentralt funn er Sametingets økte rolle i utdanningspolitikken. Overføringen av makt fra statlige myndigheter til Sametinget har ført til progressive endringer i lovgivningen, som gjenspeiles i økt inkludering av samiske perspektiver i norske læreplaner. Endringene indikerer et ideologisk skifte som viser en voksende anerkjennelse og validering av samiske rettigheter i det norske utdanningssystemet. Mønsterplanen fra 1974 har stigmatisert samisk i skolesystemet. På grunn av vestlig epistemologisk dominans manglet planen en genuin anerkjennelse av samisk kultur som likeverdig og hadde en strukturell tilnærming som fortsatt opprettholdt og reflekterte maktdynamikker favoriserende norsk språk og kulturelle normer. Historisk har dette begrenset hva som blir ansett som viktig kunnskap, og kan fortsatt påvirke utfordringene samiske identiteter møter i dagens utdanningssystem. Nyere læreplaner, som Kunnskapsløftet 2020, markerer en forskyvning fra en assimilasjonsorientert til en mer inkluderende tilnærming. Dette inkluderer målsetninger for samisk som første-, andre-, og fremmedspråk med et fokus både på språklæring og på å gi elever innsikt i samisk historie, samfunnsliv og kultur. Teorien i diskusjonen løfter frem hvordan utdanningspolitikken har gått fra å være reaktiv til å bli proaktiv. Dette er en paradigmeforandring fra en enhetlig nasjonal identitet til en mer pluralistisk forståelse som verdsetter kulturelt mangfold.

Abstract

This master thesis investigates how political decisions and national strategies have shaped Sámi language education in Norwegian primary schools from 1973 to 2023. The research question is therefore: "How have political decisions and national strategies within education shaped Sámi language education at Norwegian primary schools during the period from 1973 to 2023?". Sámi language education is an important topic that highlights the interaction between politics, education, and minority rights. It is therefore important to explore this issue to gain insight into the role of national strategies in shaping management practices and teaching methods for the Sámi language in Norwegian schools. To address this issue, a critical discourse analysis of six selected policy documents has been conducted, consisting of three laws and three curricula spanning the specified fifty-year period. The critical discourse analysis examines how discourses in laws and curricula construct ideas about Sámi language education. The linguistic and structural patterns in these documents have been mapped to explore the underlying power relations and ideological convictions that shape educational policy.

The analysis of the thesis finds a clear progression in Norwegian educational policy, from earlier policies of assimilation to a growing recognition and integration of Sámi language, identity, and culture within the official education system. A key finding of the thesis is the importance of the increased role of the Sámi Parliament in educational policy. The transfer of power from state authorities to the Sami Parliament has led to progressive changes in legislation, which are reflected in the increased inclusion of Sami perspectives in Norwegian curricula. These changes indicate an ideological shift showing a growing recognition and validation of Sámi rights in the Norwegian education system. The Mønsterplan from 1974 stigmatized Sámi in the school system. Due to the dominance of Western epistemology, the plan lacked a genuine recognition of Sámi culture as equal and had a structural approach that still maintained and reflected power dynamics favoring Norwegian language and cultural norms. Historically, this has limited what is considered essential knowledge and can still impact the challenges Sámi identities face in today's education system. More recent curricula, such as Kunnskapsløftet 2020, mark a shift from an assimilation-oriented approach to a more inclusive approach. This includes objectives for Sámi as a first, second, and foreign language with a focus on both language learning and providing students with insights into Sámi history, societal life, and culture. The theory in the discussion highlights how educational policy has shifted from being reactive to proactive. This represents a paradigm shift from a uniform national identity to a more pluralistic understanding that values cultural diversity.

Čoahkkáigeassu

Dán master-dási barggus áigumuš lea iskat mo politihkalaš mearrádusat ja riikkalaš strategiiat leat Norgga vuodđoskuvllain hábmen sámegeiela oahpahusa jagi 1973 rájis gitta jagi 2023 rádjai.

Čuolbmagažaldat lea danne: «Mo leat oahpahussii guoskevaš politihkalaš mearrádusat ja riikkalaš strategiiat hábmen sámegeiela oahpahusa Norgga vuodđoskuvllain jagi 1973 ja jagi 2023 gaskasaš áigodaga?». Sámegeiela oahpahus lea dehálaš fáddá mii buktá oidnosii mo politihkka, oahpahus ja unnit álbmogiid vuoigatvuodát váikkuhit gaskaneaset. Danne lea dehálaš dutkat dán čuolbmagažaldaga vai sáhttit gávnnaht mo Norgga skuvllain riikkalaš strategiiat doibmet ja hábmejit sámegeiela jođihandábiid ja oahpahanvugiid. Vai lea vejolaš gávdnat vástádusa dán čuolbmagažaldahkii, de leat guđa válljejuvvon-dokumeantta hárrái čađahuvvon dárkilis diskursadutkosat. Policy-dokumeanttat siskkildit golbma lága ja golbma oahppoplána mat gokčēt namahuvvon viđalot jagi guhkkosaš áigodaga. Dárkilis diskursadutkosiin árvoštallojuvvo mo lágaid ja oahppoplánaid diskurssat huksejit jurdagiid sámegeiela oahpahusa birra. Dáin dokumeanttain leat gielalaš ja struktuvrralaš minstarat kártejuvvon, vai lea vejolaš iskat makkár fápmodilit ja ideologalaš jáhkut leat vuodus ja čuhcet oahpahaspolitihkkii.

Master-barggus boahdá oidnosii ahte Norgga oahpahaspolitihkas lea čielga ovdáneapmi, go ovddeš dáruiduhttinpolitihka áiggi rájis lea oahpahasvuogádagass dađistaga lassánan dohkkehus sámegeilli, sámi identitehtii ja kultuvrii. Guovdilis fuomášupmi lea ahte Sámedikkis lea dál buoret vejolašvuohta váikkuhit oahpahaspolitihkkii. Daningo stáhtalaš eiseválddiin lea Sámediggái sirdojuvvon eambo mearridanfápmu, de leat dađistagá boahán nuppástusat lágaide, ja dat boahdá oidnosii go Norgga oahppoplánaide lassánit sámi perspektiivvat. Nuppástusat čájehit ideologalaš molsuma, ahte Norgga oahpahasvuogádahkii dohkkehit dađistaga eambo sámiid vuoigatvuodaid gullevašvuođa. Jagi 1974 Minstarplána duolmmai skuvlavuogádagas sápmelašvuođa. Oarjemáilmmi epistemologijja válddi geažil váillui minstarplánas dakkár rehálaš dohkkehus, ahte sámi kultuvra lea seamma-árvosaš, go plánas lei dakkár struktuvrralaš lahkaneapmi mii ain bisuhii ja čájehii fápmovugiid mat oide dárogeiela ja norgalaš kultuvrralaš norpmaid. Historjjálaččat dat lahkaneapmi lea ráddjen oaiviliid das mii dehálaš máhttu lea, ja dat oaivilat sáhttet otnáš oahpahasvuogádagas ain čuohcit hástalussan sámi identitehtaide. Ođđasat oahppoplánat, nugo omd. Kunnskapsløftet, čájeha ahte dál rievdá ovttaláhkásažžan dahkki lahkaneapmi (assimilašuvdna), ja sadjái boahdá eambo dohkkeheadđji lahkaneapmi. Dat dohkkeha sámegeiela várás, jogo vuosttasgiellan, nubbegiellan dahje vierrogiellan, dakkár ulbmiliid mat čalmmustahttet oahppiid sihke giela oahppama ja sámi historjjá, servodateallima ja kultuvrra oahppama. Divaštallama teorija lokte ovdan dan, mo oahpahaspolitihkka lea nuppástuvvan leames reaktiiva ja šaddan proaktiivan. Dát

mearkkaša paradigmalaš nuppástusa, ahte oaidnu mii ovdal oiddii ovttalaš riikka identitehta, dál lea eambo pluralisttalaš ja dohkkeha ja árvvus atná kultuvrralaš šláddjiivuođa.

Forord

Da jeg var liten, tilbrakte jeg mange somre i bestemor og bestefars hus i den lille bygden der min mor vokste opp, et sted rotfestet i samisk kultur. Mitt tidligste minne er av bestefar som stod opp før alle andre, og hans ritual med å koke kaffe nøyaktig klokken fem om morgenen. Det var en kunst han behersket til perfektion, og han lærte oss alle å sette pris på den rike aromaen blandet med en sukkerbit og et hint av fløte. Bestefar var ikke samisk som jeg vet, men det var bestemor. I de senere år har jeg begynt å forstå hvor viktig språket er for identiteten til folk. Språkopplæring i grunnskolen for å bevare minoritetsspråk var ikke tilfelle for bestemors generasjon. Gjennom arbeidet med en masteroppgave om samisk språkopplæring har jeg sett både fremskritt og mangler i hvordan Norge forsøker å opprettholde denne delen av vår kulturelle arv.

Denne avhandlingen har derfor vært en historisk reise gjennom femti år med samisk språkopplæring i den norske grunnskolen. Fra de politiske beslutningene på 1970-tallet som reflekterte nasjonale integreringsstrategier, til de progressive endringene som har formet dagens praksis og anerkjennelse av samiske språk og kultur i utdanningssystemet. Gjennom en kritisk diskursanalyse av lovgivninger og læreplaner, har jeg utforsket og analysert hvordan disse dokumentene har bidratt til å forme samisk språkopplæring. Sammendraget er kun oversatt til nordsamisk fordi det er det mest brukte samiske språket i Norge, og fordi det var språket min bestemor snakket før fornorskningen.

Jeg ønsker først og fremst å takke min veileder, Alessandra Dieudè, for hennes støtte og veiledning gjennom denne prosessen. Hennes ekspertise og engasjement har vært uvurderlig for utviklingen av denne avhandlingen. Jeg vil også uttrykke min takknemlighet til Rolf A. Olsen, som oversatte sammendraget til nordsamisk. En takk går også til mine foreldre, hvis unike perspektiver har formet meg både personlig og akademisk, og til min bror og hans kone, som har tilbudt konstruktive og fornuftige råd. Til slutt vil jeg takke min forlovede, Kristoffer, for hans støtte og forståelse gjennom utfordrende perioder av denne forskningen.

Med håp om at dette arbeidet kan bidra til videre diskusjon og forskning på feltet, overleverer jeg denne teksten til mine lesere.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	I
Abstract	II
Čoahkkáigeassu	III
Forord	V
Innholdsfortegnelse	VI
1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn.....	1
1.2 Formål og problemformulering.....	3
1.3 Tidligere forskning.....	5
1.4 Oppgavens oppbygging.....	7
2 Teoretisk rammeverk	8
2.1 Fornorskningpolitikk og assimilasjonstiltak.....	8
2.1.1 Utviklingen av samisk utdanningspolitikk før 1900-tallet i Norge.....	8
2.1.2 Fornorskningpolitikk i Norge: 1898-1904.....	9
2.1.3 Norsk assimilasjonpolitikk: 1905-1963.....	10
2.1.4 Utdanningspolitikk etter andre verdenskrig.....	10
2.1.5 Oppsummerende definisjon av assimilasjon og fornorsking i Norge.....	11
2.2 Epistemologi og hegemoni i utdanningssystemer.....	11
2.2.1 Epistemologi	12
2.2.2 Kuhns paradigme.....	12
2.2.3 Hegemoni	13
2.2.4 Vestlig epistemologis hegemoni i utdanningssystemer.....	13
2.2.5 Oppsummering.....	14
2.3 Politikk som diskurs.....	15
2.3.1 Kunnskapsregimer.....	15
2.3.2 Læreplaner	16
2.3.3 Diskursanalyse i ideologisk og hegemonisk kontekst.....	17
2.3.4 Dislokasjon	18
2.3.5 En diskursiv tilnærming til identitetskonstruksjon og kommunikasjon.....	19
2.4 Identitet og språkopplæring.....	20
2.4.1 Samspillet mellom språk, makt og kulturell kapital.....	20
2.4.1 Individets utvikling i samspill med omgivelsene.....	21
2.4.2 Etnisk identitet og stigmatisering blant samene i Finnmark.....	22

2.4.3	Et økologisk perspektiv på samisk identitet.....	23
2.5	Kapitteloppsummering.....	24
3	Metode	25
3.1	Forskningsdesign og metodevalg.....	25
3.2	Metodologisk tilnærming.....	26
3.3	Dokumentseleksjon.....	27
3.3.1	Søkeprosessen	27
3.3.2	Inklusjons- og eksklusjonskriterier	29
3.3.3	Dokumentgrunlaget.....	29
3.4	Dataanalyse	31
3.4.1	Diskurser og identiteter.....	31
3.4.2	Situert mening og semiotiske domener.....	32
3.4.3	Affinitetsrom 32	
3.4.4	Kulturelle modeller	32
3.5	Validitet og generaliserbarhet.....	33
3.5.1	Ytre validitet 34	
3.5.2	Begrepsvaliditet.....	34
3.5.3	Reliabilitet 35	
3.6	Etiske vurderinger.....	35
3.7	Kapitteloppsummering.....	37
4	Analyse.....	38
4.1	Grunnskolelova (1969)	38
4.1.1	Affinitetsrom 39	
4.1.2	Kulturelle modeller	40
4.2	Opplæringslova (1998)	40
4.2.1	Diskurser og identiteter.....	41
4.2.2	Situert mening og semiotiske domener.....	41
4.2.3	Kulturelle modeller med henvendelser til § 6.4.....	42
4.2.4	Affinitetsrom 43	
4.3	Opplæringslova (2023)	44
4.3.1	Affinitetsrom 44	
4.3.2	Situert mening og semiotiske domener.....	44
4.4	Oppsummering av samisk språkopplæring i opplæringslover.....	45
4.5	Mønsterplan for grunnskolen av 1974.....	46

4.5.1	Diskurser og identiteter	47
4.5.2	Situert mening og semiotiske domener	49
4.5.3	Affinitetsrom 50	
4.5.4	Kulturelle modeller	52
4.6	Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (1997)	53
4.6.1	Diskurser og identiteter	53
4.6.2	Situert mening og semiotiske domener	54
4.6.3	Affinitetsrom 54	
4.6.4	Kulturelle modeller	55
4.7	Overordnet del av læreplanverket for Kunnskapsløftet (2020)	56
4.7.1	Diskurser og identiteter	56
4.7.2	Semiotiske domener	57
4.7.3	Affinitetsrom 57	
4.7.4	Kulturelle modeller	58
4.8	Oppsummering av samisk språkopplæring i læreplaner	59
4.9	Analysens hovedfunn	60
5	Diskusjon	61
5.1	Bidrag til forskningslitteraturen	61
5.2	Teoretiske refleksjoner	62
5.2.1	Maktoverføring fra statlige myndigheter til Sametinget	62
5.2.2	Ideologisk-epistemologisk skifte i utdanningspolitikken	63
5.2.3	Forsterkning av samisk språkopplæring	64
5.2.4	Reaktiv versus proaktiv inkludering i M74	65
5.3	Begrensninger	66
5.4	Fremtidig forskning	67
6	Konklusjon	69
	Referanser	70
	Vedlegg	
	Figurer og tabeller:	
	Figur 1: Elevtallsutvikling i grunnskolen fra 2013 til 2023	2
	Figur 2: Nedgang i elevtall for nordsamisk undervisning per kull (2003–2011)	3
	Figur 3: Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell	22
	Tabell 1: Oversikt over søkeprosessen 28	
	Tabell 2: Oversikt over inklusjons- og eksklusjonskriterier	29
	Tabell 3: Oversikt over vurderte og valgte dokumenter	30

1 Innledning

Temaet for denne masteroppgaven er samisk språkopplæring i den norske grunnskolen. Avhandlingen utforsker den historiske og nåværende tilstanden til samisk språkopplæring i norske grunnskoler med fokus på perioden fra 1973 til 2023. Oppgavens problemstilling søker å utforske hvordan politiske beslutninger og nasjonale strategier har formet samisk språkopplæring i norske grunnskoler i løpet av de siste femti årene. Dette innebærer en kritisk diskursanalyse av endringer i opplæringslovgivning og utviklingen av nasjonale læreplaner for å forstå hvordan disse politiske tiltakene har formet samisk språkopplæring.

1.1 Bakgrunn

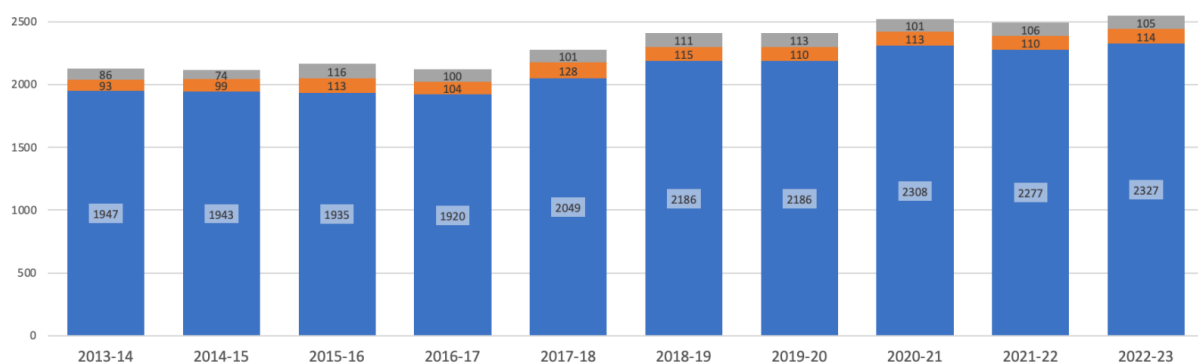
Historisk sett har samisk språk og kultur blitt undertrykt gjennom fornorskningspolitikken i Norge, som startet på midten av 1800-tallet. Denne politikken førte til en betydelig reduksjon i bruken av samiske språk (Berg-Nordlie, 2023). Skoleinstruksen fra 1880 begrenset bruken av samisk i undervisningen til bare det strengt nødvendige, noe som gjorde skolen til en effektiv arena for å iverksette fornorskningspolitikkenes assimileringstrategier overfor en stor del av befolkningen (Somby, 2023, s. 53). Denne historien ble ytterligere belyst gjennom arbeidet til Sannhets- og forsoningskommisjonen, opprettet i 2018 for å granske urett mot samer, kvener/norskfinner, og skogfinner. Kommisjonens funn avdekket at fornorskningen førte til språkskifter fra samiske språk til norsk (Sannhets- og forsoningskommisjonen, 2023, s. 423). Fra 1890 til 1960 ble samiske forhold i norsk skolepolitikk neglisjert. Morsmålsundervisning ble begrenset til norsk språk, en situasjon som begynte å endre seg på 1960-tallet med innføringen av nordsamisk og sørsamisk undervisning (Hætta & Lund, 2011).

I nyere tid har den norske regjeringen forpliktet seg til å støtte samisk språk og kulturutdanning. Dette engasjementet inkluderer tildeling av ekstra midler til samisk språkteknologi for å forbedre tilgjengeligheten og bruken av språket i et teknologisk samfunn (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2022). Regjeringen har også mål om å forsterke samisk språkopplæring på alle utdanningsnivåer, fra barnehage til høyere utdanning (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2023). I Stortingsmelding Meld. St. 13 (2022–2023) beskrives en detaljert plan for forbedring av kompetanse og rekruttering til samisk språkopplæring. Dokumentet viser en omfattende strategi for å integrere samisk språk i det norske utdanningssystemet. Arbeidet til Utdanningsdirektoratet med integrasjon av samisk i skolen, og spesielt gjennom revisjonen av Kunnskapsløftet for å omfatte samisk språk, fremhever regjeringens mål om å inkludere samisk språk i læreplaner

(Utdanningsdirektoratet, 2020; Utdanningsdirektoratet, uten dato). Disse initiativene viser en flerdimensjonal strategi for å styrke samisk språk i Norge, noe som vitner om en bevisst innsats for å bevare og fremme et av landets urfolksspråk.

Professor Kamil Øzerk ved Universitetet i Oslo og Sami allaskuvla uttrykker bekymring for trusselen mot samiske språk og understreker viktigheten av å motvirke denne gjennom fokus på utdanningssystemet (Øzerk, 2023). I dag er de mest brukte samiske språkene nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk. Imidlertid er disse språkene truet, med en særlig bekymring for lulesamisk og sørsamisk (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2022). Trender i samiskopplæringen viser at selv om flere elever mottar samiskopplæring nå enn tidligere, er det en merkbar frafallsrate på hvert nivå av samisk som første- og andrespråk (Johansen, 2023; Vangsnes, 2021). Figur 1 viser elevtallene for samisk språkundervisning i norske grunnskoler over en tiårsperiode:

Figur 1: Elevtallsutvikling i grunnskolen fra 2013 til 2023

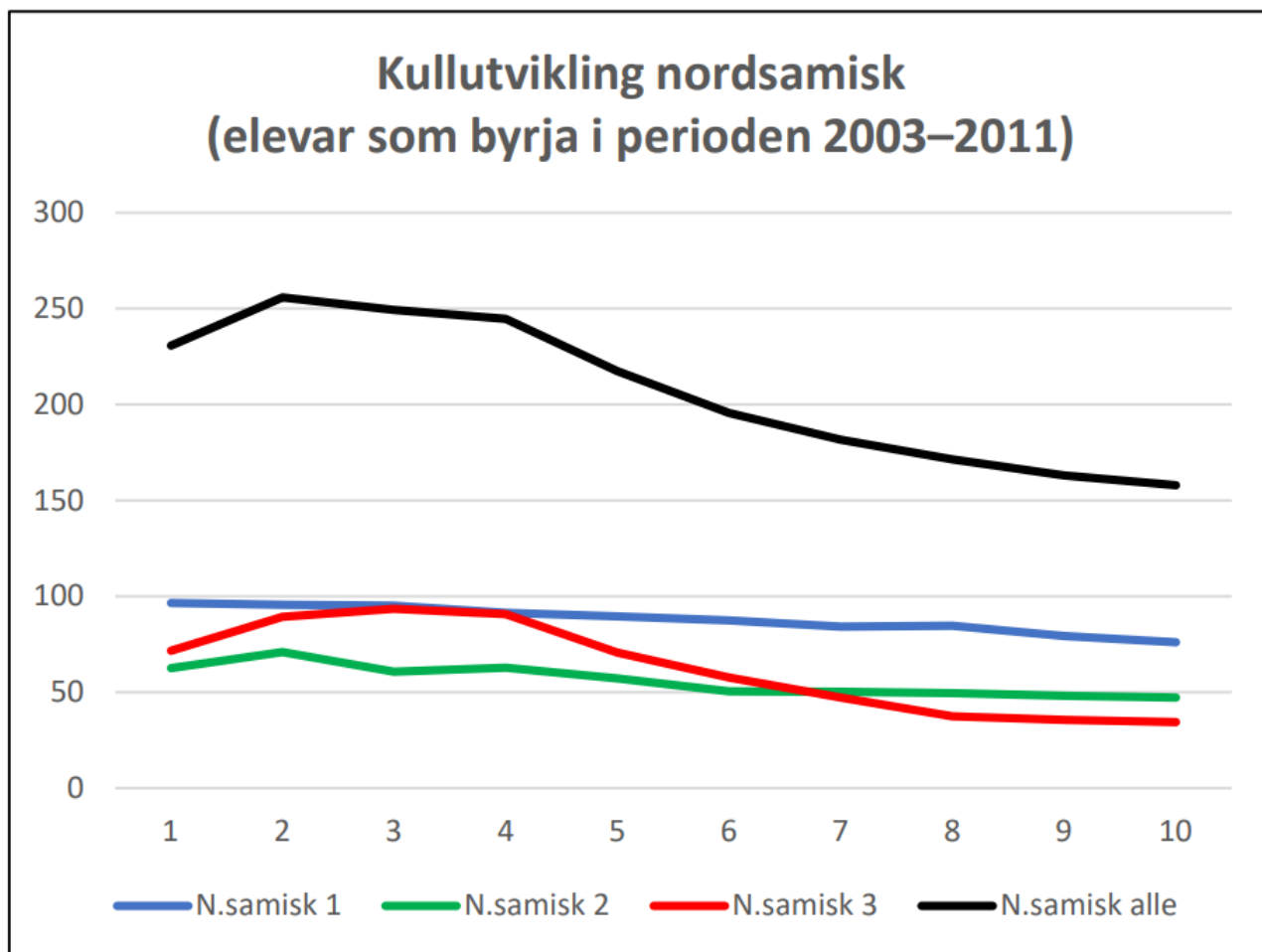

(Johansen, K., 2023, s. 23)

De blå søylene representerer elevtallene for nordsamisk, som er det mest brukte av de samiske språkene. De oransje feltene viser antall elever som har lulesamisk og de grå feltene viser dem som har sørsamisk. Samlet sett viser søylene en positiv trend i elevtallene for samiskundervisning.

Selv om Vangsnes (2021) presenterer figurer for både nordsamisk og lulesamisk samiskundervisning, er det valgt å kun inkludere nordsamisk i denne sammenhengen på grunn av en større elevbase. Figurene skal gi en visuell representasjon av frafallsraten fra samisk utdanning (Vangsnes, 2021). Figur 2 sporer antall studenter over årene, og viser trenden med avtagende deltakelse i samisk undervisning på alle nivåer, etter hvert som studentene avanserer i klasseserier:

Figur 2: Nedgang i elevtall for nordsamisk undervisning per kull (2003–2011)

(Vangsnes, Ø. A., 2021, s. 10)

Øzerks bekymring for de truede samiske språkene og regjeringens forpliktelse til å styrke samisk språkopplæring belyser et kritisk skjæringspunkt i bevaringen og revitaliseringen av samisk språk i Norge. Mens regjeringens tiltak markerer en positiv retning mot å støtte og fremme samisk språk og kultur gjennom utdanning og teknologiske initiativer, peker Øzerk og den nevnte statistikken på de vedvarende utfordringene som disse språkene står overfor. Til tross for økt fokus på samisk språkopplæring, understreker frafallsraten på ulike nivåer av opplæringen at det fortsatt er utfordringer knyttet til språkets overlevelse og vekst.

1.2 Formål og problemformulering

Formålet med denne masteroppgaven er å utforske den historiske og nåværende tilstanden til samisk språkopplæring i norske grunnskoler. Det historiske rammeverket danner grunnlaget for å forstå de komplekse dynamikkene i forholdet mellom Norge og det samiske samfunnet gjennom

tidene. Fra tidligere assimilasjonstiltak, til motstanden som vokste frem ved århundreskiftet, har denne historien formet samiske minoritetsopplevelser og deres kamp for å bevare sin unike kultur og identitet i møte med nasjonalistiske press og politiske endringer. Dette danner bakkeppet for senere diskusjoner om utdanningspolitikk og minoritetsrettigheter, og gir innsikt i utfordringer og endringer som har formet det moderne norske samfunnet.

Denne avhandlingen fokuserer på hvordan endringer i opplæringslover og læreplaner har formet denne utviklingen. Aasen, Prøitz & Sandberg (2014) beskriver «policy som et prinsipp for å veilede beslutninger og oppnå rasjonelle utfall», noe som er spesielt relevant for «utdanningspolicyer» definert av juridiske og legitime autoriteter (s. 719). Disse inkluderer lover, forskrifter og læreplaner som sammen danner et rammeverk som regulerer undervisningsinnhold og metoder (Aasen et al., 2014, s. 719). Læreplaner fungerer som operative verktøy som styrer daglig undervisning, mens lover etablerer overordnede prinsipper for utdanningssystemet. Studiens formål er derfor å kritisk analysere hvordan samisk språkopplæring har blitt formet av utdanningspolicy i læreplaner og opplæringslovgivning. Analyse av disse dokumentene gir innsikt i samspillet mellom juridiske krav og pedagogiske policyverktøy, som er viktig for å forstå hvordan samisk språkopplæring har utviklet seg og tilpasset seg over tid. Resultatene av denne analysen kan bidra til større forståelse av historien til samisk språkopplæring og gi innsikt for fremtidige politiske og pedagogiske strategier. Dermed har oppgaven potensial til å engasjere både akademikere og praktikere innen utdanningsfeltet. Ut fra denne innsikten formulerer studien en problemstilling og to forskningsspørsmål som undersøker hvordan samisk språkopplæring har blitt formet innenfor rammen av politiske strategier.

Det er formulert følgende problemstilling og tilhørende forskningsspørsmål som utvider undersøkelsens fokus:

Problemstilling: Hvordan har politiske beslutninger og nasjonale strategier innen utdanning formet samisk språkopplæring ved norske grunnskoler i perioden fra 1973 til 2023?

FS1: Hvordan har endringer i opplæringslovgivninger i perioden fra 1973 til 2023 formet rettighetene til samisk språkopplæring ved norske grunnskoler?

FS2: I hvilken grad reflekterer nasjonale læreplaner i perioden fra 1973 til 2023 et skifte fra en assimilasjonstilnærming til en inkluderende tilnærming i samisk språkopplæring?

Problemstillingen er rettet mot å undersøke hvordan politiske beslutninger og nasjonale strategier innen utdanning har formet samisk språkopplæring ved norske grunnskoler i perioden fra 1973 til 2023. Forskningsspørsmål 1 (FS1) fokuserer på hvordan endringer i opplæringslovgivningen i løpet av perioden har formet rettighetene til samisk språkopplæring ved norske grunnskoler. Dette innebærer å undersøke hvordan lover og forskrifter har blitt utformet og endret for å støtte eller begrense samisk språkopplæring, og hvordan disse endringene kan ha innvirket på tilgangen til samiskopplæringen. Forskningsspørsmål 2 (FS2) søker å vurdere i hvilken grad nasjonale læreplaner i perioden har reflektert et skifte fra en assimilasjonstilnærming til en inkluderende tilnærming i samisk språkopplæring. Dette innebærer en analyse av hvordan læreplanene har integrert samiske perspektiver, språkkompetanse og kultur, samt hvordan de har adressert behovene til samiske elever og samfunn. Samlet sett søker denne studien å gi en dypere forståelse av hvordan politiske beslutninger og nasjonale strategier har formet samisk språkopplæring i norske grunnskoler over en periode på femti år.

1.3 Tidligere forskning

Denne masteroppgaven kontekstualiserer seg innenfor et bredere landskap om samisk forskning. Samisk språkopplæring i Norge har vært gjenstand for forskning som belyser både de lokale utfordringene og bredere politiske rammer. Mens de nåværende tiltakene fra regjeringen utgjør positive skritt mot å støtte og fremme samisk språk og kultur gjennom utdanning og teknologi, gir Pedersens (2022) artikkel innsikt i de historiske utfordringene knyttet til samisk språk. Studien av ulike generasjoners erfaringer avdekker at fornorskingspolitikken formet overlevelsesstrategier gjennom etterlikning, tilpasning og noen ganger fortielse (Pedersen, 2022, s. 167). Dette resulterte i språkbrudd og omfattende kulturelle forandringer med dyptgående konsekvenser for samiske identiteter (s. 166-167). Dette viser vedvarende utfordringer som samiske språk står overfor i dag, til tross for forbedringer i politikk og utdanningstilbud.

Pedersens studie belyser de langsiktige effektene av fornorskingspolitikken, noe som fortsetter å påvirke samisk språkopplæring i dag. Hermansen & Olsens (2012) forskning viser hvordan disse historiske problemene manifesterer seg i praktiske utfordringer for samiske familier i Alta kommune. Alta kommune har en betydelig samisk befolkning, og samiskundervisning tilbys som første- og andrespråk. Kommunens desentraliserte tilnærming til samiskundervisning fører til varierende tilbud ved ulike skoler, og det er ofte bare en samisklærer på hver skole (Hermansen & Olsen, 2012, s. 214). Artikkelenes fokus er på valgene, ansvaret og risikoen mødrene står overfor når

de velger samisk som undervisningsspråk for barna sine (s. 216-218). Studien viser at mødre som velger samisk for sine barn, møter utfordringer knyttet til undervisningstimer, organisering og informasjon fra skolen (s. 218-219). De rapporterer at barna deres mister undervisningstimer i andre fag når de velger samisk, og organiseringen av undervisningen oppleves som utfordrende. Studien peker på mødrenes ansvar for å skaffe informasjon om samiskundervisningen, følge opp barnas skolehverdag og motivere dem til å fortsette med samisk (s. 218). Samlet viser artikkelen hvordan samiskundervisningen i Alta involverer komplekse dynamikker knyttet til individuelle valg, skolens praksiser og samiske rettigheter. Hermansen & Olsens studie illustrerer spesifikke utfordringer med samisk språkopplæring i Alta. Denne lokale problemstillingen reflekteres i en bredere kontekst gjennom analyser fra tre nylige masteroppgaver, som undersøker lignende spørsmål på nasjonalt nivå.

En gjennomgang av sammendrag fra tre masteroppgaver avdekker ulike aspekter ved samisk språkopplæring i norske utdanningsinstitusjoner. Fagerli & Fagerli (2015) utforsker operative og strukturelle utfordringer ved tospråklig undervisning, basert på intervjuer med skoleledere og lærere, og de finner spesifikke utfordringer knyttet til språkdefinisjoner og skolens organisatoriske betingelser. Van der Voet (2019) benytter kritisk diskursanalyse for å identifisere faktorer som geografisk plassering, diskurser om språkopplæring og tospråklighetens funksjonelle roller, som påvirker tilbudet om samisk i utdanningssystemet. Beverfjord (2023) går videre med en lignende analyse og setter fokus på hvordan læreplanene for samfunnsfag og mat og helse kan forbedre anerkjennelsen av samisk kulturelt mangfold. Samlet tyder disse studiene på at en økt integrering av samiske perspektiver i utdanningspolitikken kan være til fordel for å finne en mer balansert tilnærming til norsk og samisk språkopplæring i skolen.

Den tidligere forskningen viser komplekse og vedvarende utfordringer i samisk språkopplæring, fra barrierer forankret i fornorskning til moderne administrative og pedagogiske hindringer. Funnene fra tidligere forskning er relevante for denne studien fordi de etablerer en grunnlinje for historiske og pågående utfordringer i samisk språkopplæring, samtidig som de indikerer at politikkenes virkning gjenspeiles gjennom retningslinjene som presenteres i læreplaner og lover. Mens enkelte studier har fokusert på konkrete aspekter av samisk språkopplæring og politiske tiltak, er det behov for en mer helhetlig tilnærming som undersøker politikkenes bredere innvirkning på utdanningssystemet som helhet. Forskningsgapet som denne avhandlingen adresserer, er mangelen på en helhetlig forståelse av hvordan politiske og samfunnsmessige endringer har formet samisk språkopplæring i Norge gjennom et historisk perspektiv. Denne avhandlingen søker å fylle dette

gapet ved å gjennomføre en kritisk diskursanalyse av læreplaner og lovgivninger som har formet samisk språkopplæring i norske grunnskoler. Det er viktig å undersøke disse dokumentene gitt at tidligere forskning viser læreplaner og lover sin relevans for utdanningspolicyens virkning.

1.4 Oppgavens oppbygging

Denne masteroppgaven består av 6 kapitler. Kapittel 1 introduserer tema, bakgrunn, formål og problemformulering, samt gir en oversikt over oppgavens struktur. Kapittel 2 er teorikapittelet, som gir en detaljert gjennomgang av teoretiske perspektiver og historisk kontekst relevant for samisk språkopplæring. Kapittel 3 beskriver forskningsmetoden, og omfatter forskningsdesign, metodologisk tilnærming, dokumentseleksjonsprosessen, dataanalysemetoden og vurderinger av validitet, generaliserbarhet og etikk. Kapittel 4 analyserer tre lover og tre læreplaner, og presenterer hovedfunnene. Dette kapittelet følger en kronologisk struktur. En kronologisk struktur betyr at analysen starter med den eldste loven og beveger seg mot den nyeste loven, og tilsvarende med læreplanene. Kapittel 5 diskuterer forskningsfunnene i lys av tidligere forskning og teoretisk rammeverk. Kapittel 6 er oppgavens konklusjon.

2 Teoretisk rammeverk

Kapittel 2 inneholder det teoretiske rammeverket som legger grunnlaget for forståelsen av samisk språkopplæring i Norge. Dette kapittelet dykker ned i den historiske konteksten av samisk utdanningspolitikk, pedagogiske prinsipper og de underliggende maktstrukturene som har formet samisk språkopplæring gjennom tiden. Pedagogiske prinsipper diskuteres i lys av makt, kapital og identitetskontekster, noe som gir innsikt i hvordan samisk språkopplæring er påvirket av bredere sosiale, politiske og kulturelle faktorer.

2.1 Fornorskningspolitikk og assimilasjonstiltak

Oppgavens gjennomgang av fornorskningstiltak og assimilasjonstiltak er av stor betydning. For det første gir det et nødvendig historisk bakteppe for å forstå dagens utfordringer og suksesser knyttet til samisk språkopplæring i Norge. For det andre belyser det hvordan politiske beslutninger og strategier har formet samisk språkopplæring gjennom tiden, noe som kan gi verdifulle innsikter for utformingen av fremtidige politiske initiativer og pedagogiske strategier. Til slutt gir det en mulighet for å anerkjenne og adressere de historiske urettene mot det samiske folket og deres kultur, og dermed bidra til en mer rettferdig og inkluderende utdanningspraksis.

2.1.1 Utviklingen av samisk utdanningspolitikk før 1900-tallet i Norge

Før 1814 var etniske nordmenn og norske samer underlagt Danmark, og samene ble ansett som et likeverdig folk. Norges løsrivelse fra Danmark i 1814 utløste en økende norsk nasjonalisme som formet myndighetenes forhold til det samiske samfunnet. Denne nasjonalismen førte til endringer i politikken fra midten av 1800-tallet, der støtten til det samiske språket ble redusert, og det fikk lavere prioritet (Johnsen-Swart, 2023, s. 78). I 1851 etablerte Stortinget Finnefondet i nasjonalbudsjettet for å fremme språk- og kulturskifte, og fondet støttet internatskoler, isolerte elever og intensiverte assimilasjonssinnsatsen (Minde, 2005). Frem til 1870-årene var norsk skolepolitikk overfor etniske minoriteter tvetydig. Noen støttet undervisning på minoritetenes morsmål, mens andre favoriserte raskt språkskifte til norsk (Zachariassen, 2012, s. 27).

Fra 1880 innskrenket skolepolitikken overfor minoritetene seg ytterligere. En ny instruks strammet kontrollen over det samiske språket. I 1880-instruksen ble det fastslått at samiske og kvenske barn skulle undervises i lesing og skriving på norsk, og tidligere prinsipper om å lære barn morsmålet ble forlatt (Eriksen & Niemi, 1981, s. 53). Rettigheten til morsmålundervisning ble begrenset, og elever fikk kun bruke samisk og finsk som hjelpespråk de første skoleårene

(Zachariassen, 2012, s. 27-28). Intensjonen var å aktivt utnytte samfunnsinstitusjonene for å fremme en sterkere norsk nasjonalfølelse blant samer og kvener (Eriksen & Niemi, 1981, s. 24; Zachariassen, 2012, s. 28). Dette ble forsøkt oppnådd ved å svekke deres indre samhold og identitetsfølelse (Eriksen & Niemi, 1981, s. 24). På denne tiden ble synet på samer påvirket av to ideologier og de var sosialdarwinisme og nasjonalisme (Eriksen & Niemi, 1981, s. 37). Sosialdarwinisme antyder at samfunn utvikler seg gjennom kampen for tilværelsen, der sterke og tilpasningsdyktige samfunn overlever, mens svakere går til grunne (Thorsen & Berg, 2019). Samlet sett fungerte norsk nasjonalisme på 1800-tallet som en drivkraft bak nasjonale bevegelser som arbeidet for å fremme norsk identitet, språk, kultur og politisk selvstendighet. Det var en reaksjon på ekstern dominans og en streben etter å styrke den nasjonale enheten og selvstendigheten (Eriksen & Niemi, 1981, s. 37).

2.1.2 Fornorskningspolitikk i Norge: 1898-1904

I perioden 1898-1904 utformet norske myndigheter rammeverket for fornorskningspolitikken rettet mot samer og kvener. Dette inkluderte tiltak som begrenset kvensk innvandring, fremmet norsk migrasjon til nordiske områder og arbeidet for integrasjon av samene og kvener i det norske samfunnet (Zachariassen, 2012, s. 29-33). Dette var særlig betydningsfullt i nordlige grenseområder, der en betydelig del av befolkningen ikke tilhørte gruppen ansett som nordmenn (Zachariassen, 2012, s. 29-31). Endringene i fornorskningspolitikken var også knyttet til den samtidige sikkerhetspolitiske- og nasjonale debatten (Eriksen & Niemi, 1981, s. 56). I 1898 signerte Statsråd Wilhelm A. Wexelsen Wexelsenplakaten, og instruksjonen forsterket fornorskningen mot minoritetene (Zachariassen, 2012, s. 30).

På begynnelsen av 1900-tallet ble fornorskningstiltakene intensivert med etablering av internatskoler, avslutning av samiske og kvenske kurs, avskaffelse av stipender for samiske og kvenske studenter, samt prioritering av lærere med norsk bakgrunn i minoritetsområder (Minde, 2005). Rundt århundreskiftet oppsto samisk opposisjon som svar på den økende fornorskningspolitikken. Ifølge Zachariassen (2012) var sentrale skikkelser i dette opprøret Isak Saba (1875-1921) og Anders Larsen (1870-1949) (s. 52-54). Saba hevdet at utdanning var avgjørende for den kulturelle og språklige veksten i det samiske samfunnet. Han arbeidet for å sikre at utdanning ikke førte til assimilering av samene inn i den norske majoritetskulturen, og dermed gjorde dem fremmede for det samiske språket, kulturen og samfunnet (s. 54).

2.1.3 Norsk assimilasjonspolitik: 1905-1963

Frem til 1905 var Norge i union med Sverige, og den norske utenrikspolitikken ble styrt fra Stockholm. Samtidig var Finland underlagt russisk styre, og «den finske fare» i Norge knyttet seg til frykten for russisk ekspansjon i nord, økende finsk innvandring i Nord-Troms og Finnmark og finsk nasjonalisme (Eriksen & Niemi, 1981, s. 26). Det var en frykt for at den finske kulturen og språket kunne påvirke den norske nasjonale enheten negativt. Den finske fare var altså en del av en større nasjonalistisk bevegelse som søkte å fremme og bevare den norske nasjonale identiteten og kulturen (Eriksen & Niemi, 1981, s. 36). Bernt Thomassen, direktør for skoler i Finnmark, spilte en nøkkelrolle i implementeringen av fornorskning gjennom sentralisert kontroll (Zachariassen, 2012, s. 32-33). Dette var basert på nasjonalistiske, sikkerhetspolitiske og velferdsmessige hensyn (Minde, 2005).

Minde (2005) hevder at i perioden 1905-1950 ble norsk assimilasjonspolitik ytterligere forsterket, og nye ideologier ble etablert. Sentralt i denne politikken var opprettelsen av Finnmarksnemnden i 1931, et hemmelig organ som koordinerte ulike tiltak rettet mot samiske og kvenske samfunn. Dette skjedde som en reaksjon på motstand og kritikk fra samiske hold, og arbeidet til Finnmarksnemnden ble utført i hemmelighet (Minde, 2005). Skoledirektør Chr. Brygfjeld, i embetet fra 1923 til 1933, støttet fornorskningspolitikken overfor samer og kvener basert på rasemessige synspunkter, og hans holdninger påvirket denne perioden (Eriksen & Niemi, 1981, s. 154). Endringer i Finnefondet og Lov om folkeskolen (1936) ble hemmeligholdt, og assimilasjonspolitikken vedvarte frem til 1963 (Minde, 2005).

2.1.4 Utdanningspolitikk etter andre verdenskrig

Etter andre verdenskrig hadde de nordiske landene, Norge, Sverige og Danmark, en utdanningspolitikk med mål om å redusere klasseforskjeller og fremme sosial integrasjon gjennom skolen som en sentral komponent i velferdssamfunnet (Telhaug, Mediås & Aasen, 2006). Etableringen av velferdsstaten i samiske områder de første etterkrigsårene førte til vesentlige endringer i samenes forhold til det norske samfunnet. Det å mestre norsk språk og navigere i byråkratiet ble avgjørende for velferd og fremtid, og samisk kultur ble ansett som mindreverdige både av samene selv og majoritetsbefolkningen (Johnsen-Swart, 2023, s. 82). I 1948, som en følge av Norges medlemskap i FN, anbefalte Samordningsnemnda for skoleverket en overgang fra ensidig nasjonalisering til økt hensyntagen til samenes egenart (Gaski, 2022). Etter andre verdenskrig bidro etableringen av Norske Reindriftsamers Landsforbund, Sámi Særvi og Nordisk Sameråd, som senere ble til Samerådet, til en betydelig økning i samisk sivilsamfunnsorganisering, og spilte en

nøkkelrolle i styrkingen av samenes rettigheter og interesser (Gaski & Berg-Nordlie, 2021). Gjennom politisk mobilisering og påvirkning har samiske organisasjoner og aktivister jobbet for å få gjennomslag for rettigheter og støtte til samisk opplæring i lovgivningen. Dette viser hvordan minoritetsgrupper kan bruke politisk press og interesseforsvar for å oppnå sine mål og påvirke statens politikk og praksis. På 1970-tallet økte kritikken av nasjonal integrasjon med fremveksten av nyradikalismen og en sterkere vekt på individualitet (Telhaug et al., 2006).

2.1.5 Oppsummerende definisjon av assimilasjon og fornorsking i Norge

I de senere årene har det vært en reevaluering av fornorskningspolitikken og dens konsekvenser. Hans Majestet Kong Harald Vs beklagelse under åpningen av det tredje Sametinget i 1997 er et betydningsfullt øyeblikk i forholdet mellom den norske stat og det samiske folket. Beklagelsen er en offisiell anerkjennelse av den skade som fornorskningspolitikken har påført samisk kultur og samfunnsliv (Det norske kongehus, 1997). Fornorsking og assimilasjon i Norge beskriver en politikk og en serie av tiltak rettet mot samer og kvener, med mål om å integrere disse minoritetsgruppene inn i den dominerende norske kulturen og språket. Denne politikken tok form av ulike statlige initiativer, som internatskoler, språkendringsprogrammer og politiske dekreter som begrenset bruken av minoritetsspråk i offentlige og private sfærer. Fra midten av 1800-tallet, i kjølvannet av økende norsk nasjonalisme etter løsrivelsen fra Danmark, begynte en systematisk nedprioritering av samisk og kvensk språk og kultur. Dette intensiverte gjennom ulike perioder og under forskjellige politiske regimer, spesielt markant etter Norges selvstendighet fra Sverige og gjennom første halvdel av 1900-tallet. Politikken reflekterte bredere europeiske strømninger av nasjonalisme og sosialdarwinisme, som anså homogenitet som et middel til nasjonal styrke og sikkerhet.

2.2 Epistemologi og hegemoni i utdanningssystemer

I gjennomgangen av fornorskningspolitikken og dens assimilasjonstiltak gjennom Norges historie kan Thomas Kuhns teori om vitenskapelige paradigmer brukes for å forstå de underliggende epistemologiske skiftene som har formet norsk utdanningspolitikk og samfunnsforståelse. Før vi utforsker Kuhns teori om vitenskapelige paradigmer er det nødvendig å først etablere en forståelse av hva epistemologi er.

2.2.1 Epistemologi

I Platons «Theaetetus» undersøker Sokrates og Theaetetus naturen av kunnskap og erkjennelse gjennom en samtale (Platon, Jowetts, overs., 2000). De diskuterer hvordan vi vet hva vi vet og skiller mellom sann kunnskap og falske oppfatninger. Gjennom en metafor om en blokk med voks utforsker de hvordan sanseinntrykk og tanker lagres i sinnet og påvirker vår forståelse av virkeligheten. Dialogen skiller mellom kunnskap og tro, og reflekterer over hvordan vi kan være sikre på at det vi oppfatter og tror på faktisk er sant og pålitelig. Den adresserer forholdet mellom sansene og fornuften, og hvordan vi oppnår og evaluerer kunnskap gjennom våre sanseerfaringer og vår fornuft (Platon, Jowetts, overs., 2000, s. 41-50). Platons «Theaetetus» gir et innsyn i naturen av kunnskap og erkjennelse, som danner grunnlaget for studiet av epistemologi. Epistemologi er altså studiet av kunnskapens natur og det tar for seg spørsmål som hvordan vi vet hva vi vet, hva som gjør kunnskap gyldig og hvordan vi kan skille mellom kunnskap og tro (Hetherington, 2019, s. 10).

2.2.2 Kuhns paradigme

Hammersley og Atkinson (1996) diskuterer hvordan Thomas Kuhns begrep om vitenskapelige paradigmer utfordrer den tradisjonelle oppfatningen av vitenskapen som en kumulativ prosess mot sannhet, og peker på vitenskapens episodiske natur preget av paradigmeskifter som radikalt endrer måten vi forstår verden på (s. 42). Kuhns begrep om et paradigme refererer til de grunnleggende antagelsene, teoriene, metodene og standardene som deler av det vitenskapelige samfunn samtykker i å jobbe innenfor (Hammersley & Atkinson, 1996, s. 42). Paradigmene styrer hvordan kunnskap konstrueres, valideres og aksepteres i en gitt historisk periode. På midten av 1800-tallet da fornorskningspolitikken tok form var det rådende paradigmet sterkt påvirket av nasjonalisme og sosialdarwinisme. Dette paradigmet fremmet ideen om et enhetlig nasjonalt samfunn, hvor assimilering av minoriteter, inkludert samene, ble sett på som nødvendig for å oppnå en sterk nasjonal identitet. Den vitenskapelige filosofien i denne epoken aksepterte ideen om at visse kulturer var overlegne og at sivilisering av minoriteter var både legitimt og ønskelig.

I overgangen til 1970-tallet, med fremveksten av nyradikalismen og en økende vekt på individualisme, kan vi observere et paradigmeskift fra kollektivismen mot en større anerkjennelse av individuelle rettigheter og kulturell pluralisme. Dette skiftet reflekterer en endring i den akseptable vitenskapelige filosofien, hvor det ble lagt større vekt på menneskerettigheter, kulturell relativisme, og anerkjennelse av minoriteters unike bidrag til det nasjonale fellesskapet. Dette paradigmeskiftet speiler en grunnleggende endring i de epistemologiske perspektivene som informerer politikktutforming. Analyse av epistemologiske perspektiver i norsk utdanningspolitikk, fra

nasjonalistisk assimilasjon til økt anerkjennelse av kulturell pluralisme, gir innsikt i hvordan vitenskapelige paradigmeskifter har formet politiske strategier og samfunnsforståelse. Gjennom å forstå de epistemologiske perspektivene som har ligget til grunn for norsk utdanningspolitikk, kan vi også avdekke hvordan disse perspektivene har bidratt til å opprettholde eller utfordre hegemoniske maktsystemer innenfor samfunnet.

2.2.3 Hegemoni

Hegemoni som begrep oppsto i Lenins analyse, men ble videreutviklet av Gramsci i hans analyse av vestlig kapitalisme og revolusjonær strategi (Fairclough, 2010, s. 61). Hegemoni innebærer ledelse og dominans over alle samfunnsområder inkludert økonomi, politikk, kultur og ideologi. Det er makten til en økonomisk definert klasse i allianse med andre sosiale krefter over samfunnet som helhet. Imidlertid oppnås hegemoni aldri fullt ut, men eksisterer som en «ustabil likevekt» (Fairclough, 2010, s. 61). Hegemoni handler om å konstruere allianser og integrere underordnede klasser i stedet for bare å dominere dem. Denne integreringen kan oppnås gjennom innrømmelser eller ideologiske midler for å oppnå deres samtykke. Generelt sett representerer hegemoni et komplekst samspill av makt, dynamikk, allianser og kamper på tvers av ulike samfunnsområder og understreker de dialektiske forholdene mellom klasser og den konstante forhandlingen om makt (s. 61). Dette er relevant for å forstå hvordan politiske ideer blir internalisert og opprettholdt gjennom sosiale institusjoner og praksiser.

2.2.4 Vestlig epistemologisk hegemoni i utdanningssystemer

Breidlids (2013) analyse av den vedvarende innflytelsen av vestlig epistemologi i utdanningssystemer avdekker hvordan hegemoniet har marginalisert ikke-vestlige kunnskaper og epistemologier, med dype konsekvenser for global rettferdighet og kulturelt mangfold. Disse perspektivene avslører en kompleks historie av epistemologisk makt og undertrykkelse, og understreker behovet for å utfordre vestlig hegemoni og fremme et mer inkluderende og rettferdig utdanningssystem basert på kulturell respekt og likeverdighet. Breidlid utforsker den hegemoniske rollen vestlig epistemologi spiller i utdanningssystemer. Han hevder at vestlig epistemologi har dominert over og marginalisert urfolks kunnskaper og epistemologier, noe som har ført til en nedvurdering av ikke-vestlige kulturer og perspektiver (s. 7). I England og Frankrike ble det fra det 16. århundre etablert et «intellektuelt fundament» for å fremmedgjøre «ikke-dominante kunnskaper» (Breidlid, 2013, s. 8). Med filosofer som René Descartes og hans aksiom «sapere aude, jeg tenker, derfor er jeg» (Breidlid, 2013, s. 8), antyder dette en bred politisk og

epistemologisk kontroll forankret i dominans (s. 9). Europeiske verdier ble brukt for å legitimere kolonisering og imperialism (s. 10). Fra det 15. og 16. århundre har vestlig epistemologis rolle «blitt tolket som en følgesvenn til kapitalismens systematiske ekspansjon til en verdensøkonomi, som resulterte i underordning, marginalisering, og fremmedgjøring» (Breidlid, 2013, s. 11).

Vestlig epistemologis hegemoni er knyttet til spredningen av kolonialisme og kapitalisme, og til fortrenningen av andre epistemologier. Dette står i kontrast til spirituelle og holistiske urfolkskulturer. Europeere anså seg selv som moderne, mens andre kulturer ble ansett som statiske og utenfor moderniteten. Modernitet blir sett på som en kulturell kode med nøkkelkonsepser som individet, rasjonalitet og fremgang (Breidlid, 2013, s. 15). «Oppfatningen av ikke-europeiske epistemologier og ontologier som underlegne antyder at de var hindringer for utvikling og modernitet. Gjennom epistemologisk kolonisering, bekreftet Vesten sin autoritet til å autentisere eller ugyldiggjøre utdanningssystemer ulikt sitt eget, noe som innebar ugyldiggjøring og resulterte i epistemologisk folkemord globalt.» (Breidlid, 2013, s. 18). Breidlid påpeker at vestlig epistemologis antatte overlegenhet ikke er et fenomen fra fortiden, men fortsatt dominerer vestlig tenkning i dag (s. 18). Vestlig epistemologi, med sin historiske dominans og undertrykkelse av ikke-vestlige kunnskaper, har formet og påvirket utviklingen av ulike kunnskapsregimer i utdanningssystemene.

2.2.5 Oppsummering

Oppsummert gir gjennomgangen av fornorskningens historiske utvikling et forenklet bilde av hvordan Thomas Kuhns teori om vitenskapelige paradigmer og Anders Breidlids studie av vestlig epistemologi belyser de underliggende epistemologiske endringene som kan ha påvirket norsk utdanningspolitikk og samfunnets forståelse. Mens Kuhns teori utfordrer den tradisjonelle forestillingen om vitenskapens lineære fremgang mot sannhet, og understreker vitenskapens episodiske natur preget av paradigmeskifter, avslører Breidlids analyse det vedvarende hegemoniet til vestlig epistemologi i utdanningssystemene og dens undertrykkelse av ikke-vestlige kunnskaper og perspektiver. Det er rimelig å anta at Norges beliggenhet i Europa kan ha ført til en form for påvirkning fra vestlige epistemologiske strømninger og deres innflytelse på utdanningssystemet, selv om denne påvirkningen kan være indirekte og kompleks. Dette understreker behovet for å utfordre vestlig dominans og fremme et inkluderende og rettferdig utdanningssystem basert på respekt og likeverdighet på tvers av ulike kulturelle tradisjoner.

2.3 Politikk som diskurs

Politikk kan anses som en diskursiv praksis som formidler og former maktforhold og identiteter i samfunnet. Dette delkapittelet begynner med en beskrivelse av ulike kunnskapsregimer for å vise hvordan de bærer med seg spesifikke ideologiske forståelser som påvirker både politikk og pedagogisk praksis. Læreplaner diskuteres her som en refleksjon av både politiske og epistemologiske påvirkninger. Teoretiske perspektiver på diskurs analyserer hvordan språk og kommunikasjon i offentligheter både reflekterer og påvirker sosiale strukturer og maktforhold. James Paul Gees teorier benyttes for å belyse hvordan språk og kommunikasjon konstruerer identiteter og sosiale forhold. Det var nødvendig å anvende både Faircloughs og Gees perspektiver på diskursanalyse fordi de sammen gir en mer helhetlig forståelse av diskurs. Fairclough fokuserer på ideologiske systemer og maktforhold i diskursen, mens Gee bringer inn hvordan individuelle identiteter og interaksjoner skapes gjennom diskursive praksiser.

2.3.1 Kunnskapsregimer

Slagstad (2001) bruker begrepet «kunnskapsregime» for å fange opp de forskjellige former for kunnskap som ligger til grunn for det norske moderniseringsprosjektet som startet på begynnelsen av 1800-tallet (s. 16-17). Termen refererer til en konstellasjon av forståelser om politisk makt og autoritet, juridisk normativitet, det sosiale båndet, maktrelasjoner og kunnskap (s. 18-19). Kunnskapsregimer former utdanningspolitikken ved å reflektere underliggende verdier og maktstrukturer, og kan deles inn i ulike typer som det «sosialdemokratiske, sosialkritiske, kulturkonservative- og markedsliberale kunnskapsregime» (Aasen et al., 2014, s. 725-730).

Sosialdemokratiske kunnskapsregimer legger ofte vekt på nasjonal standardisering gjennom en felles skolemodell, som er designet for å fremme økonomisk vekst og sosial integrasjon ved å redusere ulikheter (Aasen et al., 2014, s. 725-727). På den annen side utfordrer det sosialkritiske regimet det sosialdemokratiske synet ved å fremheve eksisterende ulikheter og maktrelasjoner i samfunnet. Dette regimet promoterer pedagogiske tilnærminger som oppmuntrer til kritisk tenkning og politisk aktivisme, og søker å avvike fra en ensrettet tilnærming til utdanning for å imøtekomme ulike behov og perspektiver i samfunnet (s. 727-728). Det kulturkonservative kunnskapsregimet dominerte norsk utdanningspolitikk på 1980- og 1990-tallet, med fokus på nasjonal kulturarv og høye akademiske standarder (s. 728-729). Det markedsliberale regimet har vokst i innflytelse de siste tiårene. Dette regimet fremhever individets mulighet til å maksimere egen posisjon og vektlegger utdanning som et middel for økonomisk konkurranseevne (s. 729-730). Disse

dynamikkene avslører hvordan utdanning både kan være et middel for å opprettholde eksisterende sosiale strukturer og et verktøy for kulturell og epistemologisk endring.

Aasen et al. (2014) hevder at det kulturkonservative kunnskapsregimet var dominerende i norsk utdanningspolitikk på 1980- og 1990-tallet (s. 728). Fornorskningspolitikken fra midten av 1800-tallet og til midten av 1900-tallet viser derimot at et kulturkonservativt kunnskapsregime dominerte denne perioden (Gamst, 2023). Denne perioden var preget av en intensjon om assimilasjon av samiske og kvenske minoriteter inn i en homogen norsk kultur, ofte på bekostning av deres språk og kulturelle identitet. Overgangen til et sosialkritisk regime begynte å ta form fra midten av 1900-tallet, da det oppsto en økende bevissthet og kritisk holdning til fornorskningspolitikkenes konsekvenser. Dette førte til en reevaluering av politikken og en gradvis anerkjennelse av minoritetenes språklige og kulturelle rettigheter. I takt med Norges utvikling til et moderne velferdssamfunn mot slutten av 1900-tallet og inn i det 21. århundre er det en overgang til sosialdemokratiske og markedsliberale tilnærminger i utdanningspolitikken. Den historiske gjennomgangen av hvordan utdanningspolitikken og håndteringen av minoritetsgrupper har endret seg over tid, påvirket av skiftende politiske ideologier og samfunnsmessige trender, illustrerer en evolusjon fra et kulturkonservativt regime til mer nyanserte sosialkritiske, sosialdemokratiske, og markedsliberale tilnærminger.

2.3.2 Læreplaner

Undervisningen i skolen er formet av et rammeverk som består av lover, læreplaner, læremidler og andre kunnskapsressurser. Disse elementene gir retningslinjer for pedagogisk praksis i klasserommet og skaper en struktur for undervisningen. Imidlertid åpner dette rammeverket ofte for ulike tolkninger og tilnærminger i gjennomføringen av undervisningen (Afsar & Sivesind, 2016, s. 144). Læreplanverket i dag består av flere deler som sammen utgjør retningslinjene for opplæringen i skolen. Dette inkluderer en overordnet del som gir en overordnet målsetting for opplæringen, og fag- og timefordelingen som angir hvor mye tid som skal tildeles hvert fag. I tillegg inneholder læreplanverket detaljerte læreplaner for hvert enkelt fag. Disse elementene er regulert av opplæringsloven (Utdanningsdirektoratet, uten dato). Norge er et demokrati styrt av folkevalgte politikere som legger føringer for samfunnet. Politiske valg kommer til uttrykk gjennom de underliggende kunnskapsregimene som det gjeldende styresett fremmer. Gjennom å forstå læreplanene som et produkt av de dominerende epistemologiske perspektivene kan vi se hvordan utdanningspolitikken blir et middel for politisk formidling av kunnskap og verdier. Læreplaner er derfor et resultat av de underliggende epistemologiske perspektivene og vitenskapelige paradigmer

som preger samfunnet. Disse perspektivene gjenspeiles i læreplanene gjennom valg av fag, vektlegging av visse kompetanser og verdsetting av bestemte typer kunnskap.

2.3.3 Diskursanalyse i ideologisk og hegemonisk kontekst

De Tracy beskriver ideologi som en «vitenskap om ideer», hvor ideologi defineres som et system av tanker og ideer som legitimerer eksisterende sosiale og politiske strukturer (De Tracy, referert i Millard, 2021, s. 5). Norman Fairclough (2010) introduserer to tilnærminger til hvordan ideologier fungerer i språk og diskurs. «Den strukturelle tilnærmingen» fokuserer på hvordan ideologier former diskursen, mens den «hendelsesbaserte tilnærmingen» utforsker endringer i ideologi gjennom diskursive hendelser (Fairclough, 2010, s. 57). Fairclough anbefaler en integrert tilnærming for å fullt ut forstå ideologiens påvirkning på språklig praksis (s. 57). I følge Gee (2014) er diskurser integrerte mønstre av verbalt språk, handlinger, verdier og tro som karakteriserer og former bestemte sosiale grupper eller praksiser (s. 51-57). I utdanningssystemet reflekteres disse ideologiene i bruk av språk i politikkutforming og læreplaner, noe som er synlig i hvordan samisk språkopplæring blir adressert i utdanningsdiskurser. Ved å bruke kritisk diskursanalyse kan forskere undersøke hvordan språkbruk både på mikro- og makronivå avslører og former sosiale og politiske strukturer (s. 39).

Faircloughs (2010) konsept om «ordensdiskurs» belyser hvordan språket innenfor disse institusjonene ikke bare reflekterer, men også formidler og opprettholder sosiale og politiske strukturer (s. 40). Forståelsen av hegemoni styrkes når vi ser dens forbindelse med diskurs, som spiller en avgjørende rolle i den kontinuerlige kampen om dominans og ledelse over samfunnet. Diskurs utgjør den diskursive og ideologiske dimensjonen av hegemoni, og det er gjennom diskursive praksiser at den eksisterende ordensdiskursen enten reproduseres eller transformeres, og dermed påvirker sosiale- og maktrelasjoner. Sosiale institusjoner som skoler, myndigheter og samfunnsorganisasjoner spiller en nøkkelrolle i å forme og samtidig bli formet av hegemoniske og diskursive praksiser. Disse praksisene kan føre til at den eksisterende ordensdiskursen enten reproduseres eller transformeres (s. 62). Lokale institusjoner er en del av større hegemoniske strukturer og de ulike institusjonelle diskursene samhandler for å enten opprettholde eller utfordre nåværende system.

2.3.4 Dislokasjon

Ernesto Laclau (1990) gir et perspektiv på dynamikken mellom det sosiale og det politiske, som han definerer som «ontologisk konstitutive for sosiale relasjoner» (s. 35). Laclaus innsikt kan være nyttig for å forstå hvordan utdanningspolitikken gjenspeiler etablerte sosiale strukturer, og fungerer som en arena for politisk kamp der disse strukturene reformuleres (s. 35). I utdanningssammenheng viser det sosiale til de rotfestede normene og praksisene som former grunnlaget for undervisning og læring. Disse normene kan virke objektive og gitt og er sjelden gjenstand for utfordring. Laclau påpeker at sosiale landskap endres gjennom politiske handlinger, samt øyeblikk av antagonisme og usikkerhet (s. 51). Dette har implikasjoner for utdanningspolitikken, som da blir et felt der hegemoniske kamper om kunnskapsinnhold, pedagogiske metoder og språkpolitikk utspiller seg. Begrepet «dislokasjon» blir da relevant for temaet om samisk språkopplæring i norske grunnskoler (Laclau, 1990, s. 52). Dislokasjon beskriver potensialet for endring som oppstår ved strukturelle omveltninger eller kriser i utdanningssystemet, og som åpner for nye politiske tilnærminger (s. 52). Utdanningspolitikk involverer derfor mer enn bare overfladiske beslutninger. Den engasjerer også grunnleggende strukturer og ideologier som kan støtte eller motvirke disse beslutningene (s. 83). Sett fra dette perspektivet tjener utvidelsen av samisk språkopplæring i norske skoler både som et politisk tiltak med pedagogiske fordeler og som en støtte til kulturelt mangfold.

Laclaus diskursanalyse viser at den politiske dynamikken i utdanning er en kontinuerlig prosess der hvert politisk tiltak både reagerer på eksisterende strukturer og innleder nye diskurser. Denne vekselvirkningen mellom sosiale og politiske elementer i utdanningssystemet representerer en vedvarende prosess av politisk og sosial forandring (s. 35). Laclau (1990) peker på «indeterminasjon i fremtiden» som en kilde til «moderat optimisme» (s. 83). Det vil si at hver utdanningsreform gir en mulighet til å forsterke demokratiet og inkludere flere stemmer og erfaringer i utformingen av utdanningspolitikken (s. 83). Laclau (1990) utfordrer også forestillingen om «historiens slutt» (s. 83). Historiens slutt er ideen om at all virkelighet til slutt kan forklares gjennom et stabilt konseptuelt rammeverk (s. 83-84). Han argumenterer for at denne tilnærmingen reduserer historie til en nesten universell kategori som forsøker å omfatte alle hendelser og forskyvninger med et altomfattende konsept. I stedet foreslår han at vi bør se historien som en kontinuerlig og åpen prosess, og ikke som en avsluttet tilstand (s. 83-84). Dette perspektivet oppfordrer til en revurdering av hvordan vi forstår historisk utvikling og endring.

2.3.5 En diskursiv tilnærming til identitetskonstruksjon og kommunikasjon

Gee (2014) argumenterer for at våre identiteter formes gjennom bruken av språk, handlinger og sosiale interaksjoner (s. 22-26). Han introduserer begrepet «sosial distanse» som en måte å forstå og navigere identiteter på basert på forholdet til forskjellige sosiale grupper eller kategorier (Gee, 2014, s. 22). Sosial distanse omfatter variasjoner som klasse, etnisitet, kjønn og yrke, og denne distansen har en innvirkning på interpersonlig kommunikasjon og samhandling (s. 22-23). «Sosialt signifikante identiteter» handler om de aspektene ved en persons identitet som er anerkjent og verdsatt, eller devaluert i en gitt sosial kontekst (Gee, 2014, s. 23). Disse identitetene er signifikante fordi de spiller en rolle i hvordan individet blir sett, behandlet og posisjonert innenfor sosiale og kulturelle hierarkier (s. 23). Identiteter formes gjennom deltagelse i diskursene, som reflekterer kombinasjonen av språklige valg, sosiale praksiser og maktrelasjoner (s. 25). Denne forståelsen av hvordan identiteter er situert leder oss inn i en dypere utforskning av betydningen i kommunikasjonen.

Gee (2014) beskriver «situert mening» som ideen om at betydningen av kommunikasjon avhenger av konteksten den finner sted i, og han påpeker at tolkningen er påvirket av omgivelsene og situasjonen (s. 21-22). For å forstå dette nærmere utdyper Gee betydningen av symbolske systemer. «Semiotikk» er en term for studiet av tegnsystemer (Gee, 2014, s. 232). «Semiotiske domener» refererer til spesifikke områder med egne symbolsystemer og praksiser for kommunikasjon og meningsdannelse, som yrker eller hobbyer (Gee, 2014, s. 233). Disse konseptene understreker at forståelse og identitet formes gjennom kontekstavhengig bruk av språk og deltakelse i spesialiserte kommunikasjonsområder (s. 233). Denne oppdelingen i domener viser hvor viktig kontekst er for kommunikasjon og læringsprosesser.

Gee (2020) bruker konseptet «affinitetsrom» som steder, fysiske eller virtuelle, hvor personer samles for å dele en felles interesse, entusiasme eller mål, og hvor læring skjer gjennom interaksjon og engasjement i et delt domene (s. 231-232). Affinitetsrom kjennetegnes ikke nødvendigvis av medlemmenes personlige forhold eller identiteter, men snarere av deres felles engasjement for en aktivitet, tema eller interessefelt (s. 233). Disse rommene viser hvordan individuelle interesser og sosial interaksjon beveger seg for å skape læring og identitetsdannelse. Identitetskonstruksjon er komplekst og «kulturelle modeller» er formgivende for våre tolkninger og interaksjoner (Gee, 2014, s. 89). Kulturelle modeller er dyptliggende, ofte ubevisste forståelser og antakelser som mennesker deler innenfor en kultur eller et samfunn (s. 89, 95). Disse modellene former vår tolkning av verden, vår atferd og vår kommunikasjon (s. 95). De er som kulturelle skript eller rammer som påvirker

hvordan vi oppfatter og vurderer sosiale situasjoner, hendelser og andre menneskers handlinger (s. 99). Kulturelle modeller kan være både styrkende og begrensende ettersom de bidrar til å fastsette normer og forventninger som individer navigerer etter i sitt samspill med andre, og i deres tilnærming til læring og deltakelse i forskjellige sosiale og kulturelle kontekster (s. 103-106).

Gees teorier om identitetsdannelse og kommunikasjon gir et rammeverk for å forstå hvordan individuelle identiteter formes gjennom deltagelse i ulike diskurser. Identitetsformasjon og kommunikasjon er komplekse fenomener som er forankret i samfunnsmessige strukturer og maktforhold. Gee tilbyr en diskursiv tilnærming for å utforske rollen språk og kommunikasjon spiller i konstruksjonen av identiteter, samt i reproduksjonen eller utfordringen av eksisterende sosiale og politiske strukturer. Gees verktøy for diskursanalyse vil bli inkorporert i flere deler av studien, inklusiv metodekapittelet om dataanalyse (3.4) og analysen av policydokumenter (kapittel 4). Dette valget skyldes Gees effektive verktøy for å identifisere mønstre og modeller innenfor de diskursene som studeres.

2.4 Identitet og språkopplæring

Språk, identitet og utdanning utgjør komplekse og tett sammenvevde elementer i samiske samfunn. Pierre Bourdieus teorier gir innsikt i hvordan maktforhold og identitetsdannelse spiller en rolle i utdanningssystemer. Bronfenbrenners teori brukes som et rammeverk for å gi et økologisk perspektiv på samisk identitet og samspillet mellom individuelle erfaringer og samfunnets strukturer. Denne seksjonen anvender Bronfenbrenners økologiske systemteori i sammenheng med Harald Eidheims analyser av samisk identitet for å utforske hvordan fornorskningens bredere sosiale og politiske strukturer påvirker samenes individuelle tilpasning og identitetsutvikling.

2.4.1 Samspillet mellom språk, makt og kulturell kapital

Bourdieu (1991) hevder at språk fungerer som et viktig sosialt verktøy, og påpeker at språkferdigheter og kulturell kompetanse, altså «lingvistisk kapital», spiller en kritisk rolle i kampen for makt og ressurser (s. 50-51). Dette konseptet peker på viktigheten av å mestre et standardisert språk, ansett som mer prestisjefyllt, som en vei til å oppnå fordeler i både akademiske og profesjonelle sfærer (s. 18). Mestring av det kulturelt dominante språket åpner dører til utdanning, arbeidsmuligheter og andre viktige ressurser, og gir dermed både økonomisk og symbolsk makt (s. 37). Bourdieu (1991) introduserer ideen om «habitus» for å belyse hvordan våre

internaliserte disposisjoner, som er formet av vår sosiale bakgrunn, påvirker vår tilnærming til forskjellige livsaspekter, inkludert språkopplæring (s. 21, 37-38). Habitus styrer våre tenkemåter, følelser og handlinger på en ofte ubevisst måte, og fungerer som et filter gjennom hvilket vi oppfatter og reagerer på verden rundt oss (s. 17). Dette konseptet forklarer hvordan individer navigerer i sosiale rom, og hvordan deres handlinger og preferanser er dypt forankret i tidligere erfaringer.

Gjennom sin teori om lingvistisk kapital binder Bourdieu språk til sosial makt og status. Han framhever at mestring av det dominerende språket ikke bare er viktig for kommunikasjon, men også er nøkkelen til å oppnå og beholde makt (s. 18). Bourdieu dykker videre inn i dynamikken mellom reproduksjon og produksjon av språk. Reproduksjon viser til hvordan eksisterende sosiale strukturer og normer opprettholdes gjennom språklig praksis, mens produksjon beskriver individets kapasitet til å forme og endre språk for å presentere nye ideer eller utfordre etablerte strukturer (s. 50-53, 57-58, 72). Diskusjonen om språkets legitimitet og dets rolle i kulturell reproduksjon gir innsikt i anerkjennelsen og verdsettingen av språk i samfunnet. Utforskning av reproduksjon og sosial status for samiske språk gir oss bedre forståelse for mekanismene bak språklig ulikhet og de videre sosiale og kulturelle dynamikkene som former verden. Spørsmålene om hvordan samiske språk blir anerkjent, verdsatt og produsert står sentralt.

Bourdieu fokuserer på konseptene kapital og habitus, som samlet bidrar til å forme individers posisjoner innenfor ulike sosiale felt. Dette perspektivet antyder at samisk språkopplæring ikke kun dreier seg om tilegnelse av språklige ferdigheter, men også om en kamp for kulturell kapital og identitetsbekreftelse i et felt dominert av vestlig epistemologi. Vestlig epistemologi, som ofte er grunnlaget for kunnskapsstrukturene i utdanningssystemet, kan virke som en form for symbolsk makt som favoriserer bestemte kunnskapsformer og nedvurderer andre. Dette epistemologiske hierarkiet gjenspeiler Bourdieus konsept om symbolsk makt, hvor dominansen av vestlig tenkemåte i utdanningssystemer bidrar til å opprettholde og legitimere eksisterende sosiale ulikheter. Fra et historisk perspektiv om forskningspolitikk er det tidligere skapt en skjevhet der samisk språk og kunnskap ble undertrykt, noe som kan forsterke marginaliseringen av samisk epistemologi.

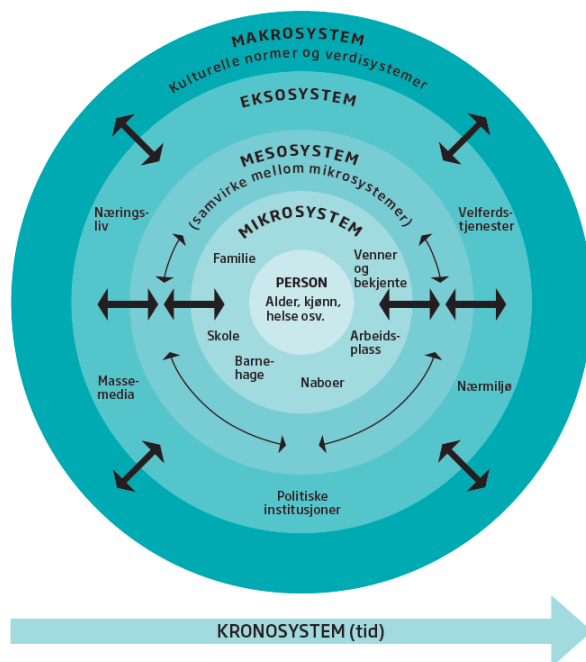
2.4.1 Individets utvikling i samspill med omgivelsene

Bronfenbrenners økologiske systemteori (1979; 1999) er et konseptuelt rammeverk som undersøker hvordan individets utvikling og tilpasning blir formet av samspillet med ulike nivåer av omgivelsene. Teorien omhandler fem hovednivåer: «mikro-, meso- og eksosystemet», som utgjør

de tre utviklingsnivåene, og «makro- og kronosystemet», som representerer de bredere kontekstene (1979, s. 21-26; 1999, s. 20).

Hvert nivå representerer ulike lag av påvirkninger, fra de mest nære og direkte til de mer fjerne og indirekte. Mikrosystemet fokuserer på individets umiddelbare omgivelser, som familie, venner og skole (Bronfenbrenner, 1979, s. 22). Det er her direkte interaksjoner og påvirkninger oppstår. Mesosystemet utvider seg til det sosiale miljøet rundt individet, som skoleklasser eller nærmiljøet (s. 25). Det handler om interaksjoner og relasjoner på gruppenivå. Eksosystemet refererer til de eksterne miljøene som påvirker individet, selv om det ikke direkte er en del av det (s. 25). Dette kan være politiske organer eller arbeidsplasser til foreldrene. Makrosystemet omfatter samfunnets overordnede strukturer, lover og ideologier som påvirker alle de andre nivåene (s. 26). Kronosystemet tar for seg endringer og overganger over tid i alle disse nivåene og hvordan disse endringene påvirker individet gjennom de forskjellige fasene av livet (Bronfenbrenner, 1999, s. 20). Figur 3 viser samspillet mellom enkeltpersonen og de ulike systemene:

Figur 3: Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell

(Bronfenbrenner, 2005, hentet fra «Trivsel i skolen», utgitt av Helsedirektoratet, 2015).

2.4.2 Etnisk identitet og stigmatisering blant samene i Finnmark

I Eidheims artikkel fra 1969 utforskes etnisk identitet blant samene sentrert rundt kysten i Finnmark med et spesielt fokus på stigmatisering og identitetsskjuling. Eidheim (1969) belyser hvordan

samene i møte med diskriminering fra ikke-samer ofte valgte å skjule sin samiske identitet. I offentlige sammenhenger tilpasset samene seg ved å fornorske sitt ytre og ikke snakke samisk. Dette fenomenet, som er knyttet til inntrykkskontroll, avslører eksistensen av tre sfærer i samfunnet: «en offentlig sfære», hvor samer og nordmenn omgås og samer oppfører seg som ikke-samer; «en lukket samisk sfære», for samisk kultur og språk; og «en lukket norsk sfære», for norsk kultur og språk (Eidheim, 1969, s. 287-288). Inntrykkskontroll refererer her til strategiene samene anvendte for å tilpasse seg eller endre hvordan de ble oppfattet av andre, spesielt i offentlige og semi-offentlige sfærer (s. 286-288).

Både formelt organiserte aktiviteter ved den lokale skolen og daglige møter utenfor skolen for barn og tenåringer tilhørte den offentlige sfæren. Disse aktivitetene reflekterte de offentlige aspektene ved samfunnet og var preget av bruk av den norske koden samt tilhørende temaer og verdier (s. 288). Denne situasjonen reflekterte den generelle statusen og dynamikken mellom samer og nordmenn på den tiden, der samene ofte opplevde marginalisering og diskriminering i forhold til den dominerende ikke-samiske kulturen (s. 289-290). Eidheim understreker viktigheten av å forstå samspillet mellom offentlige arenaer og lukkede samiske miljøer for å få innsikt i hvordan identitet og kultur formes blant samene. Han peker på hvordan dynamikken mellom offentlige og private sfærer avslører den organisatoriske betydningen av identitet innenfor samiske samfunn (s. 290).

2.4.3 Et økologisk perspektiv på samisk identitet

Når Bronfenbrenners (1979; 1999) økologiske systemteori anvendes på Eidheims (1969) artikkel, avdekkes kompleksiteten av politiske endringer og fornorskingstiltak i forhold til samiske individers liv på flere samfunnsnivåer. Eidheims framstilling av samisk identitetsskjuling og tilpasning til den norske koden i offentlige sammenhenger belyser primært mikrosystemet, der individets umiddelbare omgivelser, slik som skole og daglige møter, formes av politiske endringer. På mesonivået reflekterer samhandlingen og relasjonene i samfunnet, som stigmatiseringen og presset for å tilpasse seg majoritetskulturen, hvordan politiske endringer kan påvirke sosiale interaksjoner. I Eidheims arbeid diskuterer han et eksempel på en samisk norsklærer som ikke fikk jobb på grunn av sin samiske identitet (s. 293). Dette illustrerer hvordan politiske endringer på mikronivå kan ha konsekvenser for enkeltpersoners tilpasning og identitet i mesosystemet. På eksonivået ser vi at skolepolitikk og endringer i offentlige sfærer reflekterer samfunnets syn på samisk kultur.

Samene tilpasset seg ved å fornorske sitt ytre, en respons på politiske endringer på makronivå. Lover og regler som er resultat av nasjonale politiske beslutninger påvirker samiske samfunn ved å forme tilgjengeligheten til utdanning og bevaringen av språk og kulturell identitet. Bronfenbrenners teori gir en helhetlig forståelse av hvordan politiske endringer, særlig fornorskningstiltakene, har formet samiske individers liv på forskjellige nivåer av samfunnsstrukturen. Dette rammeverket hjelper oss å forstå kompleksiteten i samiske identitetsutfordringer som har blitt formet av fornorskningspolitikken mot samene, fra mikrosystemets konkrete konsekvenser på individnivå til hvordan meso- og eksosystemet har formet sosiale relasjoner og samfunnets strukturer.

2.5 Kapitteloppsummering

I teorikapittelet etableres det et grunnlag for å forstå samisk språkopplæring i Norge. Dette inkluderer en gjennomgang av den historiske utviklingen fra fornorskningspolitikken mot samene til en mer inkluderende utdanningspolitikk. Teorier om epistemologiske- og hegemoniske perspektiver og paradigmeskifter legger grunnlaget for en forståelse av samspillet mellom politiske, sosiale, og kulturelle faktorer som har bidratt til å forme samisk språkopplæring gjennom historien. Det brukes teorier om maktforhold og diskursive praksiser i utdanningskontekster for å forstå hvordan språkkunnskaper og kulturell kompetanse er viktig for individets sosiale mobilitet og tilgang til ressurser. Det presenteres et økologisk perspektiv på samisk identitet for å vise hvordan ulike systemer påvirker enkeltpersonen. Disse teoriene er relevante for masteroppgavens forskningsspørsmål ved at de tilbyr teoretiske linser for å analysere hvordan politiske beslutninger og strategier har formet samisk språkopplæring i perioden fra 1973 til 2023. Teorien gir et grunnlag for å undersøke historiske og nåværende tilnærminger til samisk utdanning, og utviklingen av lover og læreplaner i lys av bredere sosiale, politiske og kulturelle endringer.

3 Metode

Prosjektets opprinnelige mål var å undersøke hvordan elevers erfaringer med samisk språkopplæring gjennom 1. til 7. trinn i grunnskolen påvirker deres beslutning om å fortsette eller avslutte samiskundervisningen fra 8. trinn, spesifikt innenfor forvaltningsområder for samiske språk i Norge. Til tross for en omfattende plan for datainnsamling gjennom spørreundersøkelser møtte prosjektet utfordringer da responsen var utilstrekkelig for en robust analyse. Denne uforutsette situasjonen førte til en reevaluering av den metodologiske tilnærmingen. Gjennom en vurdering av tilgjengelig materiale ble det klart at en rik mengde data kunne utvinnes gjennom dokumentanalyse. Dette skiftet reflekterer en tilpasning til prosjektets realiteter og en dypere forankring i kvalitativ forskning, og representerer en fokusert innsats på å utforske den bredere konteksten og de underliggende faktorene som former samisk språkopplæring. Slik ble det opprinnelige forskningsmålet omformulert for å gjenspeile en mer målrettet tilnærming til å forstå disse dynamikkene gjennom en kritisk diskursanalyse.

3.1 Forskningsdesign og metodevalg

Denne studien benytter seg av et kvalitativt forskningsdesign for å utforske hvordan politiske og lovgivningsmessige endringer har formet samisk språkopplæring i Norge. Kvalitativt forskningsdesign er valgt som metodologisk fundament for å muliggjøre en omfattende forståelse av det komplekse temaet samisk språkopplæring, som er dypt forankret i kulturelle og historiske kontekster. En kvalitativ tilnærming prioriterer betydningen av subjektive erfaringer og den kontekstuelle naturen av sosial forskning (Leavy, 2014, s. 2).

For å oppnå studiens mål anvendes to metoder og de er dokumentanalyse og kritisk diskursanalyse. Dokumentanalysen fungerer som den innledende metoden for datainnsamling, valgt for sin effektivitet i å utforske eksisterende materialer som kan belyse utviklingen av samisk språkopplæring over tid. Dokumentene som samles inn er ikke spesifikt skapt for forskningsformål, men gir verdifulle innsikter i både historiske og aktuelle sosiale forhold (Bryman, 2021, s. 498). Studien retter oppmerksomheten mot utvalgte dokumenter for å utforske hvordan politiske og lovgivningsmessige beslutninger har formet samisk språkopplæring i Norge. Ved å bygge videre på Gee (2014), som betoner betydningen av språklige funksjoner i formingen av identitet, vil kritisk diskursanalyse (KDA) brukes til å utforske de underliggende strukturene i de politiske og strategiske dokumentene om samisk språkopplæring. Studien vil benytte «tools of inquiry» som inkluderer en detaljert undersøkelse av språklige funksjoner som metaforer, modaler, syntaks og

leksikalske valg, for å avdekke og analysere ideologiske ladninger og makimplikasjoner innebygd i teksten (Gee, 2014, s. 44). Denne metoden vil gjøre det mulig å utforske språket som benyttes i diskursen om samisk språkopplæring, og hvordan språket bidrar til å konstruere bestemte sosiale identiteter og relasjoner. Studien utfører en analyse av det eksplisitte innholdet, de underliggende ideologiene, maktstrukturene og de sosiale dynamikkene. Målet er å avdekke de komplekse samspillene som har formet samisk språkopplæring i norske grunnskoler over de siste fem tiårene.

3.2 Metodologisk tilnærming

I utformingen av denne studien om samisk språkopplæring i Norge har det vært nødvendig å nøye vurdere forskningsdesign og metodiske tilnærminger for å sikre både validitet og pålitelighet i resultatene. Valget om å anvende en kvalitativ forskningsmetode som kritisk diskursanalyse har blitt tatt med en rekke hensyn i betraktning. En av de viktigste overveielsene ved valget av et kvalitativt forskningsdesign er den unike kompleksiteten knyttet til temaet samisk språkopplæring. Samisk språkopplæring er ikke bare et pedagogisk spørsmål, men også et spørsmål om kulturell identitet, politisk innflytelse og historiske forhold. Bruk av kvalitative metoder gjør det mulig å fange opp de iboende nyansene og kompleksitetene i dette emnet, noe som kan være vanskeligere å oppnå gjennom kvantitative tilnærminger (Kleven & Hjordemaal, 2023, s. 22). Det var også viktig å vurdere om studien skal ha en induktiv eller deduktiv tilnærming. En induktiv tilnærming innebærer å utvikle teorier og hypoteser basert på observasjoner og datainnsamling, mens en deduktiv tilnærming starter med å formulere hypoteser basert på etablerte teorier og deretter teste disse gjennom datainnsamling og analyse (Kleven & Hjordemaal, 2023, s. 24-25). I denne studien vil en induktiv tilnærming være hensiktsmessig, da forskningen tar sikte på å utvikle forståelse gjennom analyse av konkrete dokumenter og diskurser.

I utformingen av denne studien om samisk språkopplæring i norske grunnskoler er en betraktning hvordan hermeneutikken kan belyse forskningsspørsmålene og tilnærmingen til problemstillingen. Hermeneutikk vektlegger tolkningens vesen og betydningen av å forstå teksters og handlingers historiske og kulturelle kontekst (Gadamer, 2013, s. 410, 463). Når vi anvender hermeneutikken på forskningsspørsmålene, blir det tydelig at lovgivningsmessige endringer og politiske strategier ikke bare er isolerte hendelser, men også uttrykk for et større kulturelt og historisk landskap (Gadamer, 2013, s. 463-464). Utforskningen av hvordan disse politiske handlingene former den kontinuerlige dialogen mellom ulike samfunnsaktører og samisk kulturarv gir innsikt i hvordan tidligere politiske beslutninger har satt rammer for dagens praksis innen

samisk språkopplæring. Hermeneutikken understreker at tolkning ikke er en nøytral eller objektiv prosess, men heller en dialog mellom tekst og tolker forankret i en bestemt historisk og kulturell kontekst (Gadamer, 2013, s. 403; Kleven og Hjordemaal, 2023, s. 191). Gjennom å avdekke dybden i språklige nyanser og historiske kontekster i politiske dokumenter, kan vi få innsikt i hvordan disse dokumentene bærer med seg implisitte verdier og perspektiver som former vår forståelse av samisk språkopplæring.

Når det gjelder spørsmålet om studien er idiografisk eller nomotetisk, så vil den hermeneutiske tilnærmingen typisk være mer idiografisk. Dette skyldes at hermeneutikken vektlegger forståelse av individuelle fenomener i sin spesifikke kontekst, og søker å fange opp den unike mening som ligger i disse gjennom en vekselvirkning mellom del og helhet (Gadamer, 2013, s. 196). Denne studien retter søkelys på å forstå samisk språkopplæring innenfor sin kulturelle og historiske ramme, og søker ikke nødvendigvis å generalisere funnene til en bredere teoretisk modell eller lov (Kleven & Hjordemaal, 2023, s. 20-21). Derfor vil en idiografisk tilnærming være mer passende for å utforske kompleksiteten og dybden i samisk språkopplæring som et fenomen. Det er viktig å merke seg at selv om studien har en idiografisk tilnærming kan det fortsatt være rom for å trekke ut overførbare læringer og innsikter som kan bidra til en bredere forståelse av samisk språkopplæring i andre kontekster.

3.3 Dokumentseleksjon

Dokumentseleksjon var en viktig del av denne studien for å sikre et relevant datagrunnlag. Studien fokuserer på perioden fra 1973 til 2023 for å utforske utviklingen innen samisk språkopplæring. Dette 50-års vinduet ble valgt for å fange opp sentrale hendelser som innføringen av Sameloven, opprettelsen av Sametinget, og økt fokus på urfolks rettigheter internasjonalt. Tidsperioden muliggjør en grundig gjennomgang av endringer og kontinuitet i samisk utdanning over tid, og gir muligheter for å se på hvordan utdanningspolicy har formet samisk språkopplæring. For å forstå denne utviklingen ble det nødvendig å identifisere og analysere dokumenter som lovgivning, forskrifter, læreplaner og offisielle rapporter som direkte eller indirekte former samisk språkopplæring.

3.3.1 Søkeprosessen

Lovdata Pro og Sametingets nettsider ble brukt som de primære kildene for dokumentinnsamling, basert på deres omfattende og autoritative dekning av norsk lovgivning og samiske rettigheter.

Lovdata Pros søkefunksjonalitet tilbyr en tjeneste som muliggjør presis avgrensning og prioritering av søk, en egenskap som gjør det enklere å identifisere spesifikke dokumenter relevant for perioden. Dette verktøyet støtter en filtrering av informasjon og bidrar til å isolere og analysere juridiske dokumenter som svarer på de definerte forskningsspørsmålene. Til tross for at ILO-konvensjonen ble inkludert som et søkeord i emne 3 på Lovdata Pro, resulterte dette søket ikke i at konvensjonen ble identifisert direkte gjennom denne plattformen. Dette uventede utfallet førte til en tilpasning av søkestrategien, hvor et Google-søk med søkeordene «ilo konvensjonen» ble benyttet. Dette førte til funn av konvensjonen ved å klikke på en lenke fra Lovdata. Sametingets nettsider ble valgt for deres fokus på samiske rettigheter og utdanning, som tilbyr innsikt som ikke nødvendigvis er dekket av generelle juridiske databaser. I løpet av forskningen ble Nasjonalbibliotekets ressurser benyttet for å utvide dokumentutvalget.

Etter en justering fra en opprinnelig liste på 14 dokumenter til 3, ble ytterligere 3 læreplaner identifisert gjennom et Google-søk på «mønsterplan for grunnskolen av 1974». Dette søket førte til UiT universitetsbibliotekets nettside, som hadde en lenke direkte til læreplanene lagret hos Nasjonalbiblioteket. Inkluderingen av læreplaner sammen med de tre lovene ble besluttet for å tilby en mer nyansert analyse av hvordan samisk språkopplæring er strukturert og veiledet gjennom både juridiske direktiver og pedagogiske forskrifter. Dette tilrettelegger for en forståelse av hvordan lovgivningen fastsetter juridiske krav, og hvordan disse kravene kan fremtre i skolesystemet gjennom læreplanene. Slik ble studien i stand til å undersøke samspillet mellom lov, læreplan og policy, for å forstå hvordan politiske beslutninger og nasjonale strategier har formet samisk språkopplæring ved norske grunnskoler i perioden fra 1973 til 2023. Tabell 1 viser hvordan søkeprosessen artet seg. For lesere som ønsker å utforske dette videre, er detaljene rundt søkeprosessen og de tilhørende funnene dokumentert i vedlegg A til og med G.

Tabell 1: Oversikt over søkeprosessen

Fase	Metode/Kilde	Beskrivelse	Spesifikke funn
1. Avansert søk i Lovdata Pro	Lovdata Pro	Initialt søk med fokus på samisk språk og utdanning relatert til grunnskolen.	- Avansert søk med forskjellige søkekriterier og søkemode, som resulterte i et varierende antall dokumenter (13, 105, 245, 71).
2. Søk på Sametingets nettsider	Sametingets nettsider	Identifisering av dokumenter fokusert på samiske rettigheter og utdanning.	- Rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen (2022-2023).
3. Google-søk for ILO-konvensjonen	Google	Søk etter «ilo konvensjonen» pga.	- Konvensjon om urbefolkninger og

		uventet utfall i Lovdata Pro.	stammefolk i selvstendige stater ILO nr. 169 (1991).
4. Innsamling av læreplaner	Google → Nasjonalbiblioteket via UiT	Søk etter «mønsterplan for grunnskolen av 1974» førte til læreplaner lagret hos Nasjonalbiblioteket.	- Mønsterplan for grunnskolen (1974), Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (1997), Læreplan for Kunnskapsløftet (2020).

3.3.2 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Denne studien definerer valgte inklusjons- og eksklusjonskriterier for seleksjon av dokumenter. Selv om analysen hovedsakelig fokuserer på en gitt periode (1973-2023), ble Grunnskoleloven fra 1969 inkludert på grunn av dens rolle opp til Opplæringsloven ble innført i 1998. Dokumenter som eksplisitt adresserte samisk språkopplæring, inkludert lovgivning, forskrifter og rapporter fra offisielle kommisjoner, ble gjennomgått for å sikre at materialet var relevant for forskningsspørsmålene. Det er viktig å merke seg at selv om en rekke dokumenter ble vurdert under denne prosessen, ble ikke alle nødvendigvis inkludert i den endelige dataanalysen. Denne seleksjonsmetoden sikret en fokusert gjennomgang, mens dokumenter uten direkte relevans til samisk språkopplæring eller som ikke bidro til en dypere forståelse av feltets utvikling, ble satt til side. De definerte inklusjons- og eksklusjonskriteriene som førte til identifisering av dokumenter for analysen presenteres i Tabell 2.

Tabell 2: Oversikt over inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Tidsperiode: Dokumenter fra 1973 til 2023, inkludert Grunnskoleloven fra 1969.	Utenfor tidsperiode: Dokumenter utenfor 1973-2023, bortsett fra Grunnskoleloven fra 1969.
Relevans for samisk språkopplæring: Dokumenter som eksplisitt adresserer samisk språkopplæring.	Generell juridisk eller pedagogisk Ramme: Dokumenter som tilbyr generelle juridiske eller pedagogiske rammer uten direkte fokus på samisk språkopplæring.
Juridiske dokumenter: Lover, forskrifter, og andre juridiske dokumenter relevant for samisk språkopplæring.	Ikke direkte relevant: Dokumenter som ikke direkte bidrar til forståelsen av samisk språkopplæring.
Refleksjon av pedagogiske mål: Læreplaner som reflekterer de pedagogiske og utdanningspolitiske målene angående samisk språkopplæring.	Redundante eller gjentatte kilder: Dokumenter som ikke tilfører ny informasjon eller perspektiver utover det som allerede er dekket.

3.3.3 Dokumentgrunlaget

Tabell 3 gir en detaljert oversikt over bruken av definerte inklusjons- og eksklusjonskriterier som ledet til utvelgelsen av dokumenter relevant for analysen. Denne tabellen forklarer metodisk hvorfor visse dokumenter ble valgt for inklusjon eller eksklusjon i studien basert på etablerte kriterier. Den gir innsikt i beslutningsprosessen bak utvelgelsen og tydeliggjør hvorfor noen dokumenter til tross

for deres bredere relevans og betydning ikke ble tatt med i den endelige analysen. Dette bidrar til en dypere forståelse av forskningsprosessen, markerer studiens fokus og grenser, og illustrerer den strategiske navigeringen gjennom det omfattende spekteret av tilgjengelige dokumenter for å nå målene med studien. Prosessen sikrer at studien er målrettet og relevant, noe som styrker forskningens integritet og bidrar til et fundament for konklusjonene som trekkes.

Tabell 3: Oversikt over vurderte og valgte dokumenter

Dokument	Inkludert/Ekskludert	Begrunnelse basert på inklusjons- og eksklusjonskriterier
Grunnskolelova (1969)	Inkludert	Oppfyller kriteriet om tidsperiode og gir grunnlaget for offentlig skoleundervisning inkludert samisk språkopplæring.
Opplæringslova (1998)	Inkludert	Direkte relevante for samisk språkopplæring, oppdaterer og erstatter Grunnskolelova med fokus på inkluderende undervisning.
Opplæringslova (2023)	Inkludert	Betydningsfull av flere grunner, med mål om å modernisere og tilpasse det norske utdanningssystemet til dagens samfunnmessige behov og utfordringer. Denne nye loven har til hensikt å erstatte tidligere lovgivning fra 1998.
Mønsterplan for grunnskolen (1974)	Inkludert	Reflekterer pedagogiske mål spesifikt for perioden rett etter inklusjonskriterienes startår, gir innsikt i undervisningsmål.
Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (1997)	Inkludert	Inneholder spesifikke mål for samisk språkopplæring, viser utviklingen av pedagogiske mål over tid.
Læreplan for Kunnskapsløftet (2020)	Inkludert	Siste versjon av læreplanen, reflekterer de nyeste pedagogiske og utdanningspolitiske målene angående samisk språkopplæring.
Sameloven (1987)	Ekskludert	Til tross for høy relevans, ble den ekskludert grunnet fokus på spesifikke undervisningsaspekter og plassmangel for omfattende analyse.
Språklova (2021)	Ekskludert	Selv om den er svært relevant for samisk språkbeskyttelse, falt den utenfor studiens primærfokus på pedagogiske dokumenter og ble ekskludert for å holde analysen innenfor rammene av studiens mål og tilgjengelig plass.
Forskrift til samelovens språkregler (1992 & 2003) Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærerutdanning (2016) Forskrift til opplæringslova (2006)	Ekskludert	Spiller en viktig rolle i reguleringen av språklige praksiser innen utdanning. Imidlertid ble disse utelatt fra studien da hovedfokuset var rettet mot direkte undervisningsinnhold og pedagogiske mål, snarere enn de bredere aspektene ved språkreguleringer. Forskrift til opplæringslova speiler loven, og å inkludere en gjennomgang av denne forskriften kunne derfor bli noe gjentakende.
NOU 2016:18 Hjertespråket — Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk NOU 2019:23 Ny opplæringslov	Ekskludert	Disse dokumentene tilbyr viktige innsikter i politiske overveielser og forslag, men ble ekskludert for å fokusere analysen på direkte pedagogiske

Prop.58 L (2022–2023)		rammer og læreplaner som er mer spesifikke for samisk språkopplæring.
Rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen (2022-2023)	Ekskludert	Til tross for dens viktighet i å forstå samfunnsmessige perspektiver på samiske rettigheter og utdanning, falt den utenfor det direkte pedagogiske fokuset for denne studien.
Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk ILO nr. 169 (1991)	Ekskludert	Selv om den er grunnleggende for urfolks rettigheter globalt, ble denne internasjonale konvensjonen ekskludert for å konsentrere seg om nasjonale og direkte pedagogiske dokumenter og lovgivning som mer spesifikt adresserer samisk språkopplæring innenfor rammen av det norske utdanningssystemet.

3.4 Dataanalyse

Dataanalysen begynte som nevnt med en innledende dokumentanalyse for å identifisere relevant dokumenter og etablere et dokumentgrunnlag. Basert på dette dokumentgrunnlaget ble dataanalysen deretter rettet mot å identifisere diskursive enheter i dokumentene ved hjelp av kritisk diskursanalyse. Denne metoden involverte identifisering og analyse av ulike diskurser. Dette trinnet innebærer å trekke ut overordnede konklusjoner om hvordan politiske beslutninger og diskurser formidler og former samfunnsmessige maktforhold og ideologier knyttet til samisk språkopplæring. Analysen benytter teorien fra avsnitt 2.3.5 for å forstå hvordan diskursive praksiser påvirker samfunnsstrukturer og maktforhold. Kriteriene for analysen og dets relevans for forskningsspørsmålene presenteres her i fire deler, fra 3.4.1 til 3.4.4.

3.4.1 Diskurser og identiteter

Bruken av Gees (2014) teoretiske ramme i analysen av dokumentene fokuserer på hvordan språkbruken i lovgivning og læreplaner former og reflekterer forståelser av samisk identitet og rettigheter. Ved å undersøke terminologien og de språklige strukturene som brukes for å beskrive samisk språkopplæring identifiseres sosiale distanser, og hvordan disse bidrar til å forme sosialt signifikante identiteter innenfor utdanningsdiskurser. Dette inkluderer en analyse av hvordan samisk språkopplæring blir presentert og hvilke implikasjoner dette har for samenes posisjonering i det norske samfunnet. Kartlegging av språklige valg, sosiale praksiser og underliggende maktrelasjoner viser hvordan politiske dokumenter bidrar til å konstruere og opprettholde bestemte identiteter og maktstrukturer. Gjennom denne tilnærmingen belyses de dynamiske og ofte implisitte måtene diskurser om samisk utdanning formidler ideer om kulturell og språklig identitet.

3.4.2 Situert mening og semiotiske domener

Analyseprosessen integrerer Gees (2014) konsepter om situert mening og semiotiske domener for å avdekke de dypere lagene av mening som er innbakt i tekstene om samisk utdanning. Ved å fokusere på situert mening ble det undersøkt hvordan den spesifikke konteksten der kommunikasjonen om samisk utdanning finner sted former hvordan disse tekstene tolkes. Dette involverer å se på hvordan forskjellige miljøer og situasjoner påvirker forståelsen av politiske beslutninger og retningslinjer. Samtidig ble semiotiske domener utforsket for å identifisere de spesifikke symbolsystemene og kommunikasjonspraksisene som er karakteristiske for området rundt samisk utdanning. Dette inkluderte en analyse av hvordan spesialiserte termer, symboler og språkbruk innenfor dette feltet fungerer for å formidle bestemte ideer og verdier. Ved å koble disse semiotiske domenene med de politiske dokumentene, ble det mulig å avdekke hvordan språket som brukes i disse dokumentene både reflekterer og former sosiale og kulturelle forståelser av samisk språk og identitet.

3.4.3 Affinitetsrom

Analysen anvender Gees (2020) konsept om affinitetsrom for å utforske hvordan utdanningspolitikken bidrar til å skape og styrke nettverk og fellesskap dedikert til samisk språkopplæring. Som nevnt i teorien er affinitetsrom steder hvor individer samles, enten fysisk eller virtuelt, for å dele en felles interesse eller mål. De er sentrale for hvordan samfunn engasjerer seg i og støtter læring og kulturell utveksling. Analysen fokuserer på hvordan utdanningspolitikk fremmer etableringen av slike rom, ved å legge til rette for samarbeid og engasjement mellom skoler, samiske samfunn og kulturelle organisasjoner. Undersøkelsen av disse affinitetsrommene gjør det mulig å identifisere hvordan utdanningspolitiske tiltak støtter opplæring i samisk språk og kultur, og hvordan de fremmer et kollektivt engasjement og styrker samarbeid over kulturelle og geografiske grenser. Dette gir innsikt i hvordan politiske strategier og pedagogiske praksiser bidrar til å forme robuste støttestrukturer som er viktige for opprettholdelsen og utviklingen av samisk språk og kultur.

3.4.4 Kulturelle modeller

Studiens analyse av kulturelle modeller definert av Gee (2014) fokuserer på de dyptliggende og ofte ubevisste forståelsene og antakelsene som mennesker deler innenfor et samfunn. Disse modellene fungerer som kulturelle skript som former individers tolkning av verden, atferd og kommunikasjon. Ved å undersøke hvordan disse kulturelle modellene former oppfatninger av og holdninger til

samisk språk og kultur, belyses de underliggende faktorene som kan bidra til marginalisering eller undervurdering av samiske perspektiver i utdanningssystemet. Identifikasjon av kulturelle modeller kan problematiseres gjennom å diskutere hvordan de kan omformes for å inkludere og anerkjenne samisk språk og kultur mer fullstendig. Dette inkluderer en evaluering av hvordan normer og forventninger formidles gjennom policy, og hvordan disse kan rekonfigureres for å støtte mer inkluderende og kulturelt sensitive læringsmiljøer.

3.5 Validitet og generaliserbarhet

Indre validitet handler om hvor godt studien faktisk måler det den har til hensikt å måle, uten at det er påvirket av uønskede variabler eller feilkilder (Kleven & Hjordemaal, 2023, s. 115-116). I denne studien er det viktig å vurdere om kritisk diskursanalyse fanger opp dynamikkene tilknyttet samisk språkopplæring og de politiske og lovgivningsmessige endringene over tid. «Mennesker fortolker verden» og «en diskursanalyse i seg selv er en tolkning av andre menneskers tolkningsarbeid som mennesker har gjort i en spesifikk kontekst» (Gee, 2014, s. 141). Det betyr at KDA som metodikk handler om både å undersøke tekster og tolke hvordan individer har tolket sin verden gjennom disse tekstene.

Når dokumenter brukes som primærkilde introduseres dermed et lag av kompleksitet, ettersom forskeren må navigere gjennom ulike lag av tolkning. Fra subjektets opprinnelige tolkning av sin kontekst, gjennomført i diskursen, til forskerens egne tolkninger av denne diskursen. Dette kan innebære en risiko for subjektivitet i forskerens tolkning, som igjen kan påvirke den indre validiteten av forskningen ved å introdusere forskerens egne forutinntatte meninger eller misforståelser av den opprinnelige mening som var til stede i tekstene. Det er forsøkt å minimere denne risikoen gjennom en transparent og systematisk tilnærming til dokumentanalysen, inkludert klar dokumentasjon av metodene som er brukt og refleksjoner rundt mulige tolkningsutfordringer.

I utformingen av denne studien om samisk språkopplæring i norske grunnskoler er det nødvendig å anerkjenne at valget om kun politiske dokumenter kan ha både fordeler og ulemper for studiens indre validitet. I hvilken grad dokumenter reflekterer virkeligheten er et komplekst spørsmål. De kan både anses som vinduer mot sosiale og organisatoriske realiteter og som distinkte «tekstuelle virkeligheter» i seg selv (Bryman, 2021, s. 514). Politiske dokumenter kan gi en omfattende og autoritativ innsikt i formelle politiske beslutninger og retningslinjer som former samisk språkopplæring. På den annen side kan valget av kun politiske dokumenter begrense

mangfoldet av perspektiver og informasjon som vurderes i studien. De kan være partiske og reflektere bestemte politiske agendaer eller interesser, noe som kan føre til en ensidig eller selektiv fremstilling av saken. Dette kan påvirke den indre validiteten ved å begrense forskerens evne til å vurdere alternative synspunkter eller ta hensyn til andre relevante faktorer som påvirker samisk språkopplæring. I denne avhandlingen har det blitt lagt vekt på nødvendigheten av en varsom tilnærming ved tolkningen av dokumentene som er undersøkt. Å vurdere nøye påliteligheten og relevansen av slike dokumenter bidrar til å styrke den indre validiteten ved å sikre at studien er troverdig og representerer en nøye gjennomtenkt analyse av problemstillingen.

3.5.1 Ytre validitet

Ytre validitet vurderer generaliserbarheten av studiens funn til andre settinger eller populasjoner (Kleven & Hjordemaal, 2023, s. 133-136). I denne studien kan spørsmålet om ytre validitet være relevant, spesielt hvis funnene fra diskursanalysen ønskes generalisert til andre kontekster utenfor samisk språkopplæring i Norge. Det er viktig å være bevisst på begrensningene ved å generalisere funn fra et spesifikt sett med dokumenter til andre situasjoner. I denne konteksten kan det imidlertid argumenteres for at ytre validitet ikke blir like relevant for denne studien. Siden studien primært tar sikte på å utforske politiske og lovgivningsmessige dokumenter som spesifikt omhandler samisk språkopplæring i Norge, er det en begrenset generaliserbarhet til andre settinger eller populasjoner. Den kvalitative tilnærmingen som benyttes fokuserer på en detaljert analyse av et begrenset antall dokumenter, noe som begrenser muligheten for generalisering til bredere kontekster. Å inkludere en bredere variasjon av kilder eller å supplere dokumentanalysen med andre forskningsmetoder, som intervjuer eller observasjoner, kunne styrket den ytre validiteten. Imidlertid kan det argumenteres for at den primære styrken til denne studien ligger i dens dype og grundige utforskning av politiske dokumenter og diskurser knyttet til samisk språkopplæring i Norge.

3.5.2 Begrepsvaliditet

Begrepsvaliditet refererer til hvor godt et spesifikt mål eller konsept fanger essensen av det teoretiske begrepet det prøver å måle (Kleven & Hjordemaal, 2023, s. 96). Begrepsvaliditet i denne studien om samisk språkopplæring i Norge vurderes gjennom flere faktorer. Først og fremst er det viktig å evaluere hvorvidt de valgte politiske dokumentene og diskursanalysen faktisk representerer det komplekse fenomenet samisk språkopplæring. Dette innebærer å undersøke om funnene fra analysen samsvarer med teoretiske forventninger og tidligere forskning på området. Videre er det avgjørende å vurdere relevansen av de valgte dokumentene for å sikre at de gir et tilstrekkelig og

representativt bilde av samisk språkopplæring i Norge. Til slutt må analysene og tolkningene av dokumentene og diskursene direkte adressere forskningsspørsmålene og formålet med studien for å sikre relevansen og gyldigheten av studiens funn.

Slik som beskrevet i kapittel 3 var tilnærmingen til denne studien av samisk språkopplæring planlagt som en kvantitativ undersøkelse. I denne fasen var begrepet «påvirkning» sentralt for å måle resultatene av slike endringer på et statistisk grunnlag. Imidlertid, gjennom en grundig forberedelsesprosess og en dypere forståelse av forskningstemaets kompleksitet, ble det tydelig at en kvantitativ metodologi ikke fullt ut ville kunne fange de nyanserte dynamikkene og de subjektive erfaringene forbundet med samisk språkopplæring. Studiet gjennomgikk en metodologisk revisjon og valgte å benytte seg av en kvalitativ forskningstilnærming som følge av denne innsikten.

3.5.3 Reliabilitet

Reliabilitet sikter til konsistensen eller påliteligheten av målinger over tid, mellom ulike observatører eller over ulike deler av et testinstrument (Svartdal, 2020). For å oppnå troverdige resultater ble dokumentene valgt basert på klart definerte kriterier som reflekterer studiens fokus på endringer i samisk språkopplæring over de siste 50 årene. Det ble lagt vekt på å dokumentere prosessen med å utføre kritisk diskursanalyse, inkludert trinnene for å identifisere og analysere språklige mønstre og ideologiske budskap. Å være åpen om metodologiske valg, fra datagrunnlag til analytiske fremgangsmåter, bidrar til å styrke studiens vitenskapelige integritet. Dette inkluderer en beskrivelse av hvordan man håndterte utfordringer, som den innledende lave responsen på spørreundersøkelser, til å rette fokus mot dokumentanalyse som en rik datakilde. Denne åpne tilnærmingen til forskningsprosessen forbedrer studiens reliabilitet.

3.6 Ethiske vurderinger

Diskusjonen om forskerens makt i kvalitativ forskning strekker seg ofte til forholdet mellom forsker og informant, hvor spørsmål om samtykke, konfidensialitet og representasjon står sentralt (Mertens, 2013, s. 511-512). Når det kommer til forholdet mellom forsker og politisk dokument tar diskusjonen om makt en annen vending. Her handler makt ikke om personlig innflytelse over individer, men om tolkningsmakt og den kapasiteten forskeren har til å forme forståelser rundt politiske prosesser og beslutninger. I forskningen på samisk språkopplæring, hvor analyse av policydokumenter er sentralt, må vi navigere et landskap der både kredibiliteten til statsdokumenter og forskerens tolkningsmakt er av betydelig betydning. Statsdokumenter, betraktet som troverdige

kilder på grunn av deres offisielle natur, spiller en nøkkelrolle i å forme politiske og juridiske rammer. Disse dokumentene er utformet for å informere og veilede handlinger innenfor spesifikke sosiale og politiske domener. Deres autoritet understøttes av tilgjengelighet og gjennomsiktighet, egenskaper som bidrar til deres anseelse som pålitelige ressurser. Imidlertid krever den konstruerte naturen av disse dokumentene en kritisk vurdering, som anerkjenner potensialet for bias og nødvendigheten av å forstå de underliggende perspektivene og målene de representerer (Bryman, 2021, s. 506).

Når fokuset skifter til forskerens forhold til disse dokumentene blir spørsmålet om makt særlig relevant. Her dreier det seg om tolkningsmakt, altså forskerens evne til å forme forståelser og narrativ rundt politiske prosesser og beslutninger. Denne kapasiteten er påvirket av forskerens egen forforståelse. Gadamer (2014) fremhever viktigheten av å anerkjenne og reflektere over denne forforståelsen, et perspektiv som understreker behovet for en bevisst tilnærming til tolkningsprosessen (s. 403-404). Det betyr at min forforståelse spiller en rolle i dataanalysen. Interessen for emnet er forankret i både personlige forhold, samiske aner og profesjonelle erfaringer fra arbeid ved en samisk skole. Dette sammensatte utgangspunktet spenner over både et insider- og et outsiderperspektiv og beriker studien med et distinkt blikk på emnet. Det gjør det mulig å navigere forskningsprosessen med en form for tolkningsmakt, der personlig engasjement kan balanseres med den nødvendige vitenskapelige objektiviteten.

I lys av dette komplekse landskapet blir kulturell sensitivitet en etisk overveielse. Forskning på samisk språkopplæring krever en forståelse for og respekt for samiske samfunn og deres kulturelle kontekster. Det er viktig å nærme seg dette emnet med en kunnskap om historiske urettferdigheter og nåværende utfordringer som samiske samfunn står overfor. I forhold til kulturell sensitivitet blir det viktig å sikre en rettferdig representasjon som unngår misforståelser eller stereotypier om samisk kultur og språkopplæring. Objektiv hermeneutikk søker å avdekke tekstens underliggende strukturer uavhengig av forskerens forutinntatte meninger. Dette presenterer en metode for å oppnå analytisk objektivitet (Wernet, 2013, s. 235). Dette komplementeres av kritisk diskursanalyse, som gir verktøy for å utforske hvordan språkbruk i policydokumenter reflekterer og forsterker maktforhold og ideologier. Denne tilnærmingen anerkjenner statsdokumenters rolle som både informasjonskilder og konstruerte narrativ, samtidig som den reflekterer over forskerens rolle og forforståelsens innvirkning på tolkningsprosessen.

3.7 Kapitteloppsummering

Kapittel 3 fokuserer på metoden for forskningen på samisk språkopplæring i Norge. Prosjektet hadde opprinnelig til hensikt å undersøke hvordan elevers erfaringer med samisk språkopplæring fra 1. til 7. trinn påvirker deres beslutning om å fortsette eller avslutte samiskundervisningen fra 8. trinn. På grunn av lav respons på spørreundersøkelsen skiftet prosjektet retning mot dokumentanalyse for å utforske kontekstene og faktorene som former samisk språkopplæring. Forskningsdesignet er kvalitativt, med fokus på å forstå de kulturelle og historiske kontekstene rundt samisk språkopplæring gjennom bruk av dokumentanalyse og kritisk diskursanalyse. Dokumentanalysen spenner over en periode fra 1973 til 2023 og tilbyr innsikt i utviklingen av samisk språkopplæring, samtidig som den skisserer politiske, sosiale og kulturelle milepæler i løpet av disse årene. Dokumentanalysen dekker et bredt spekter av materiale, herunder lovgivning, forskrifter, offentlige utredninger (NOUer), proposisjoner, rapporter og en internasjonal konvensjon. Til dette legges tre læreplanverk for å gi en forståelse av hvordan lovgivning og forskrift sammen kan forme samisk språkopplæring,

Den kritiske diskursanalysen fokuserer på tre utvalgte grunnskolelover og de tre læreplanverkene. Kritisk diskursanalyse anvendes for å utforske språkbruken i de politiske dokumentene og hvordan de har formet samfunnsmessige maktforhold og ideologier. Gjennom de fire nøkkeltrenerne beskrevet i delkapittel 3.4 søker analysen å finne underliggende maktstrukturer, ideologier og måter identitet konstrueres på i politiske dokumenter. Studien tar i bruk en hermeneutisk tilnærming for å forstå de lovgivningsmessige endringene og politiske strategiene som et uttrykk for et større kulturelt og historisk landskap. Denne avhandlingen legger vekt på nødvendigheten av en varsom tilnærming ved tolkningen av de undersøkte dokumentene, og forsøker å sikre studiens validitet og pålitelighet gjennom en transparent og systematisk metodisk tilnærming. I kapittel 4 utføres en kritisk diskursanalyse av 6 utvalgte policydokumenter for å undersøke hvordan de har formet samisk språkopplæring i norske grunnskoler.

4 Analyse

Denne analysen fokuserer på hvordan politiske beslutninger og nasjonale strategier har formet samisk språkopplæring i norske grunnskoler over de siste fem tiårene. De seks dokumentene som analyseres er Grunnskolelova (1969), Opplæringslova (1998), Opplæringslova (2023), Mønsterplan for grunnskolen (1974) (M74), Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (1997) (L97), og Overordnet del av læreplanverket for Kunnskapsløftet (2020) (LK20). Den innledende delen av analysen fokuserer på å utforske hvordan lovgivningsendringer har formet samisk språkopplæring. Dette vil adressere forskningsspørsmålet om lovgivningens rolle i å forme rettigheter og muligheter for samisk språkopplæring. Deretter vil analysen vende seg til forskningsspørsmålet om graden av skifte i utdanningspolitikken, ved å analysere læreplaner for å undersøke overgangen fra en politikk preget av assimilasjon til en som fremmer en inkluderende tilnærming til samisk språkopplæring.

4.1 Grunnskolelova (1969)

Grunnskoleloven fra 1969 inneholdt ikke spesifikke krav til samisk språkopplæring før den ble endret i 1990 med § 40 a, som sikret rettigheter til samisk undervisning i norske skoler. Før dette var det opp til skoler og kommuner å tilby samisk språkopplæring, noe som kan ha skapt variasjoner i tilgangen på samisk undervisning. Uten lovfestede rettigheter var ikke samiske elevers rett til opplæring i eget språk garantert og det kan ha bidratt til en marginalisering av samisk språk og kultur i utdanningssystemet. Lovendringen i 1990 reflekterer en anerkjennelse av samiske rettigheter og markerer også maktforholdene i utdanningssystemet, hvor kommunale beslutningstakere hadde innflytelse over tilbudet av samisk opplæring:

- «1. Born i samiske distrikt har rett til å få opplæring i eller på samisk. Frå og med åttande klassesteget er det elevane sjølve som tek avgjerd. Elevar med opplæring i eller på samisk blir fritekne for opplæring i ei av dei norske målformene på 9. og 10. klassesteg.
2. Kommunen kan gjere vedtak om at barn med samisk talemål skal ha opplæring i samisk i alle ni år og at dei som har norsk som talemål skal ha samisk som fag.
3. Opplæring i eller på samisk kan òg bli gitt til elevar med samisk bakgrunn utanom samiske distrikt. Dersom det er minst tre elevar med samisk talemål ved ein skole, kan dei krevje opplæring i samisk.» (Grunnskolelova, 1969, § 40 a).

Gjennom å tilrettelegge for opplæring på samisk for samiske barn anerkjenner loven samisk språk og kultur som viktige verdier. Samtidig kan dette tiltaket tolkes som en strategi hvor majoritetssamfunnet utøver makt og kontroll over samisk opplæring. Dette kan ses i sammenheng

med historiske forsøk på assimilasjon av samiske samfunn, der majoritetssamfunnet har prøvd å påtvinge sin egen kultur og språk på samiske grupper. Denne skiftende diskursen reflekterer en økende anerkjennelse av mangfold og minoritetsrettigheter i utdanningspolitikken, og viser hvordan språk og lovgivning kan forme og omforme offentlige og politiske oppfatninger av samisk språkopplæring.

4.1.1 Affinitetsrom

§ 40 a skaper flere affinitetsrom gjennom sine bestemmelser om samisk opplæring. Affinitetsrom refererer her til muligheter for tilknytning og identifikasjon med samisk kultur og språk gjennom utdanningssystemet. Disse affinitetsrommene styrker samiske elevers autonomi og kulturell selvforståelse gjennom direkte tilgang til opplæring i deres eget språk og kulturelle praksiser, noe som bidrar til å fremme en dypere forståelse og respekt for samisk kultur både blant samiske og ikke-samiske elever. Rett til opplæring i eller på samisk for barn i samiske distrikt skaper et affinitetsrom gjennom å styrke samisk språk og kultur blant barn i disse områdene. Elevenes mulighet til selv å velge opplæring på samisk fra åttende klasse respekterer deres autonomi i å forme sin kulturelle og språklige utdanningsvei.

Fritak for opplæring i en av de norske målformene reduserer byrden for elever som allerede lærer på to språk, samisk og norsk, og anerkjenner det ekstra arbeidet som ligger i å opprettholde og utvikle kompetanse i et minoritetsspråk. Dette affinitetsrommet gir rom for en dypere forbindelse til og verdsettelse av samisk språk uten at det går på bekostning av norsk språklæring. Kommunens mulighet til å vedta samisk opplæring for alle barn med samisk talemål åpner for et affinitetsrom hvor kommuner kan støtte og fremme samisk språk og kultur i utdanning uavhengig av elevens bakgrunn. Retten til samisk opplæring utenfor samiske distrikt ved minimum tre elever er en bestemmelse som utvider affinitetsrommet ved å anerkjenne og støtte samisk språkopplæring uavhengig av geografisk beliggenhet. Det sikrer at samiske elever, selv i områder med lavere samisk befolkning, har rett og tilgang til opplæring i sitt eget språk. Dette tiltaket legger til rette for bevaring og utvikling av samisk språk og kultur også utenfor tradisjonelle samiske områder.

Formalisering av retten til samisk språkopplæring kan også begrense affinitetsrommet, fordi paragrafen definerer kriterier og betingelser for når og hvor samisk opplæring skal tilbys. Dette kan føre til at samisk opplæring kun blir tilgjengelig under visse forutsetninger, som at det må være et minimum antall samiske elever for å rettferdiggjøre opprettelsen av slike klasser eller at opplæringen kun tilbys innenfor visse geografiske områder definert som samiske distrikter.

4.1.2 Kulturelle modeller

Endringene i grunnskolelovgivningen fra 1969 til inkluderingen av § 40 a i 1990 reflekterer en revisjon av de kulturelle modellene som undervurderer eller marginaliserer samisk språk og kultur. § 40 a speiler en kulturell modell som verdsetter flerspråklighet og anerkjenner den samiske befolkningens unike kulturelle og språklige identitet. Loven styrker elevens autonomi og selvbestemmelse, og det viser en forståelse av ungdommer som aktive deltakere i deres kulturelle og språklige utvikling. Kommuner gis muligheten til å implementere samisk opplæring for barn med samisk talemål, tilby samisk som et fag for de med norsk talemål og gi rettigheter til samisk opplæring utenfor samiske distrikter. Dette viser en lovgivningsstrategi som fokuserer på inkludering og tilgjengelighet. Denne strategien markerer et offentlig engasjement for å styrke samisk språk og kultur innenfor utdanningssystemet, over hele landet.

Lovgivningen skaper grunnlag for en mer inkluderende utdanningspraksis som anerkjenner minoritetsspråk- og kulturer. Den fremmer en kulturell modell som kan karakteriseres som en inkluderende og flerkulturell modell. Denne modellen reflekterer en overgang fra tidligere assimilasjonstilnærminger til en mer pluralistisk og rettighetsbasert tilnærming, hvor minoritetenes språk og kulturelle rettigheter blir beskyttet og fremmet. Før tillegget av § 40 a i 1990 kan den kulturelle modellen i Norge beskrives som en assimilasjonsmodell. I denne perioden var det mindre fokus på å bevare og fremme minoritetsspråk- og kulturer, og mer vekt på integrasjon inn i den dominerende kulturen, ofte på bekostning av egen kulturell identitet og språk.

4.2 Opplæringslova (1998)

Det tok 21 år fra Grunnskoleloven ble fastsatt i 1969 til samene fikk lovfestet rettigheter til opplæring på samisk i 1990. Denne utviklingen kulminerte i 1998 da Kapittel 6 av Opplæringslova formelt definerte begrepene same, samisk og samisk distrikt, og markerte dermed et viktig skritt mot å sikre samisk kulturell integritet og identitet:

«I lova her tyder

- same: person som kan skrivast inn i samemanntalet, jf. § 2-6 i lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (samelova), og barn av dei som kan skrivast inn
- samisk: nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk

- samisk distrikt: 1) det samiske forvaltningsområdet etter § 3-1 i samelova, 2) andre kommunar eller delar av kommunar etter forskrifter gitt av Kongen i statsråd etter at Sametinget og dei kommunane og fylkeskommunane spørsmålet gjeld, har fått uttale seg.» (Opplæringslova, 1998, § 6-1).

Denne definisjonen gir en ramme for hvem som er berettiget til samisk språkopplæring og hvor denne opplæringen skal tilbys. Gjennom lovens språkbruk blir makt utøvd ved å definere og anerkjenne samisk identitet og territoriale rettigheter. Dette reflekterer en ideologisk forståelse som verdsetter samisk kultur som en integral del av det norske samfunnet, og markerer et skifte fra tidligere assimilasjonspolitik til en politikk som fokuserer på inkludering og mangfold.

4.2.1 Diskurser og identiteter

Opplæringslova (1998, § 9-4) anerkjenner samisk som et likeverdig språk ved siden av norsk innenfor utdanningssystemet og det står at «Norske og samiske lærebøker og tilsvarende digitale læremiddel som blir brukte i skolen, skal vere i samsvar med offisiell rettskriving.» Denne paragrafen reflekterer en politisk beslutning som går ut over bare språklig likestilling. Den markerer en anerkjennelse av samisk språk som en integral del av det offisielle utdanningssystemet, og fremhever betydningen av å tilby læremidler på samisk som er i samsvar med offisiell rettskriving. For samiske elever signaliserer loven en bekreftelse av deres identitet og kulturelle arv innenfor utdanningssystemet. Loven utfordrer tidligere diskurser om assimilasjon og undertrykkelse av minoritetsspråk ved å tildele samiske læremidler en spesiell status og kreve at de er i samsvar med offisiell rettskriving. Dette bidrar til å normalisere samisk språkbruk. Den fremmer altså en diskurs om kulturell mangfoldighet og respekt for samiske rettigheter og identitet.

4.2.2 Situert mening og semiotiske domener

Bestemmelsene i Opplæringslova (1998) formidler en situert mening og semiotisk domene ved å lovfeste retten til samisk opplæring både innenfor og utenfor samiske distrikter, samt i videregående opplæring:

«I samiske distrikt har alle i grunnskolealder rett til opplæring i og på samisk. Utanfor samiske distrikt har minst ti elevar i ein kommune som ønskjer opplæring i og på samisk, rett til slik opplæring så lenge det er minst seks elevar igjen i gruppa. Kommunen kan gi forskrifter om at alle i grunnskolealder i samiske distrikt skal ha opplæring i samisk.» (Opplæringslova, 1998, § 6-2).

Lovens bestemmelser speiler en anerkjennelse av samisk språk og kultur som fundamentale komponenter i den norske nasjonale identiteten. Denne rettigheten viser forståelsen for de unike situasjonene og behovene til samiske barn, både innenfor og utenfor tradisjonelle samiske områder. Ordvalget som «rett til opplæring» og detaljene rundt antallet elever nødvendig for å kvalifisere for opplæring i og på samisk er en juridisk forpliktelse, og en sosial anerkjennelse av samisk som en vital del av Norges kulturelle og språklige landskap. Lovteksten etablerer et semiotisk domene som former forståelsen av samisk opplæring i samfunnet. Formaliseringen av rettigheter til slik opplæring markerer et diskursivt skifte mot større pluralisme og mangfold i utdanningssystemet.

Gjennom å pålegge at læreplanene skal omfatte opplæring om den samiske folkegruppen, deres språk, kultur og samfunnsliv, etablerer Opplæringslova fra 1998 en semiotisk praksis som fremmer forståelse og respekt for samisk kultur:

«Forskrifter om læreplanar skal gi pålegg om opplæring om den samiske folkegruppa og om språket, kulturen og samfunnslivet til denne folkegruppa i tilknytning til dei ulike fagområda. Sametinget gir forskrifter om læreplanar for opplæring i samisk språk i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa, og om læreplanar for særskilde samiske fag i den vidaregåande opplæringa.» (Opplæringslova, 1998, § 6-4).

Staten utøver makt over utdanningssystemet og dets innhold gjennom lovfesting av retten til samisk opplæring og kravet om at læreplanenes innhold skal omfatte opplæring om den samiske folkegruppen, språket, kulturen og samfunnslivet. Dette kan tolkes som et forsøk på å institusjonalisere og regulere den samiske kulturen innenfor rammen av den offentlige utdanningen, noe som kan bidra til å styrke statens kontroll og autoritet over samiske samfunn og deres utdanningsinstitusjoner. Disse bestemmelsene kan også være et resultat av maktutøvelse fra samiske samfunn og deres representanter. Samiske institusjoner har etter andre verdenskrig gradvis arbeidet for å få mer makt og innflytelse over policy.

4.2.3 Kulturelle modeller med henvendelser til § 6.4

Gjennom Opplæringslova (1998) sine bestemmelser blir kulturelle modeller identifisert og problematisert for å fremme en mer inkluderende tilnærming til samisk språkopplæring. Loven pålegger at læreplaner skal inkludere opplæring om den samiske folkegruppen, språket, kulturen og samfunnslivet, og gir dermed en ramme for utviklingen av nye, mer inkluderende og anerkjennende kulturelle modeller for å fremme samisk språkopplæring. Bruk av formuleringer som «opplæring om den samiske folkegruppa og om språket, kulturen og samfunnslivet» understreker en kulturell

modell som verdsetter dybden og bredden av samisk kultur. Dette språket går utover en overfladisk anerkjennelse ved å detaljere at opplæringen skal dekke samisk språk, kultur og samfunnsliv, noe som signaliserer en helhetlig og respektfull tilnærming. Dette reflekterer en forståelse av at kulturell opplæring er avgjørende for å fremme en dypere forståelse og anerkjennelse av samiske perspektiver og erfaringer.

Tildelingen av myndighet til Sametinget for utforming av forskrifter om læreplaner for samisk språkopplæring markerer en signifikant maktoverføring fra statlige myndigheter til en samisk institusjon. Dette er en modell av selvbestemmelse og autonomi for samiske samfunn, som anerkjenner samenes rett til å lede sin egen kulturelle og pedagogiske utvikling. Den kulturelle modellen representert av lovgivningen i 1969 var opprinnelig mer i tråd med en assimilasjonsmodell, som prioriterte integrering av minoriteter inn i den dominerende kulturen. Nyere lovgivning reflekterer en ideologisk forskyvning mot å verdsette og fremme mangfold og inkludering i norsk utdanning.

4.2.4 Affinitetsrom

Som sin forgjenger skaper Opplæringslova (1998) også affinitetsrom ved å gi rettigheter og støtte til samisk opplæring i grunnskolen og videregående opplæring:

«Samar i videregående opplæring har rett til opplæring i samisk. Departementet kan gi forskrifter om alternative former for slik opplæring når opplæringa ikkje kan givast med eigna undervisningspersonale på skolen.» (Opplæringslova, 1998, § 6-3).

Loven bidrar til å styrke den kulturelle identiteten og selvtilliten deres ved å gi dem rett til opplæring i sitt eget språk og kultur. Dette kan føre til en sterkere følelse av tilhørighet til samfunnet og økt stolthet over ens kulturelle arv.

På maktaspektet representerer loven et skifte i maktforholdene ved å gi samiske organisasjoner større innflytelse over utdanningssystemet. I Opplæringslova (1998, § 6-4) står det også «Sametinget skal i samråd med departementet lage utkast til disse forskriftene.» (Opplæringslova, 1998, § 6-4). Affinitetsrommet utvides ved å gi samiske institusjoner større innflytelse over utdanningssystemet. Det å gi rettigheter og støtte til samisk opplæring gir samiske samfunn en stemme i utformingen av utdanningspolitikken og sikrer at deres interesser blir tatt hensyn til. Ideologisk sett reflekterer lovgivningen en pluralistisk tilnærming som anerkjenner og respekterer mangfoldet av språk og kulturer i samfunnet. Språket i lovgivningen viser en politisk anerkjennelse

av samisk kultur og identitet, fordi sikringen av integrasjon av samisk språk og kultur i utdanningssystemet signaliserer en lovfestet forpliktelse til å bevare og styrke samisk kulturarv.

4.3 Opplæringslova (2023)

Med endringen av § 40 a i 1990, senere forsterket gjennom opplæringsloven i 1998, har det vært en overgang til en flerkulturell og rettighetsbasert modell i norsk utdanningspolitikk. Denne modellen har blitt videreutviklet gjennom nyere lover, som opplæringsloven av 2023.

4.3.1 Affinitetsrom

Opplæringslova (2023) utvider sitt fokus til å omfatte et bredt spekter av språkopplæring, inkludert samisk språkopplæring (§ 6-2), norsk tegnspråk (§ 6-3), punktskrift (§ 6-4) og særskilt språkopplæring for elever med et annet morsmål enn norsk og samisk (§ 6-5):

«Samiske elevar har rett til opplæring i anten nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk. Alle elevar som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen, har rett til opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa. Kommunen skal tilby ein del av opplæringa i eit samiskspråkleg miljø dersom det er nødvendig for at opplæringa i samisk skal vere pedagogisk forsvarleg.» (Opplæringslova, 2023, § 6-2).

Disse bestemmelsene reflekterer en bredere tilnærming til språkopplæring som anerkjenner og verdsetter Norges språklige mangfold. Spesielt viser tilbudet om opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa, og kravet om at en del av opplæringa skal tilbys i et samiskspråklig miljø, en forpliktelse til å tilrettelegge for et pedagogisk forsvarlig tilbud som respekterer og fremmer samisk språk og kultur. Loven skaper utvidede affinitetsrom hvor elever kan engasjere seg i læring på en måte som respekterer og støtter deres kulturelle og språklige bakgrunn. Inkludering av språkene og kommunikasjonsformene i utdanningssystemet fremmer samarbeid mellom ulike kulturelle og språklige grupper. De nyeste endringene i loven illustrerer hvordan loven har utviklet seg for å omfatte et mer generelt rammeverk som ikke bare støtter samisk språkopplæring, men også adresserer behovene til elever med forskjellige språklige bakgrunner.

4.3.2 Situert mening og semiotiske domener

Opplæringslova (2023, § 3-2) anerkjenner flere samiske språk og det står «Samiske elevar har rett til opplæring i anten nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk.» Dette fortsetter å reflektere en forpliktelse til samisk språkopplæring, samtidig som det understreker et bredere spekter av samiske

språk som anerkjennes. Denne delen av loven, som eksplisitt nevner retten til opplæring i nordsamisk, sørsamisk, eller lulesamisk, representerer en viktig anerkjennelse av samisk språklig mangfold. Inklusjon av alle de tre samiske språkene betyr en statlig anerkjennelse av de samiske språkenes likeverdighet og signifikans.

§ 3-2 fremhever en anerkjennelse av samisk språklig mangfold. Bruken av ordet «anten» før oppramsing av de samiske språkene, viser en eksplisitt inkludering og anerkjennelse av det språklige mangfoldet innenfor den samiske befolkningen. Det signaliserer at alle disse språkene har lik verdi og betydning i utdanningssystemet. Den juridiske formuleringen «har rett til opplæring» understreker dette som en rettighet og ikke en privilegert tjeneste, og setter dermed et tydelig ansvar på utdanningssystemet for å oppfylle denne retten. Dette språket bidrar til å styrke samiske elevers autonomi og makt ved å gi dem retten til å lære og bevare sitt eget språk og kultur gjennom utdanningen. Språket i § 3-2 forsterker ideen om samisk språkopplæring som en fundamental rettighet, og plasserer et ansvar på utdanningssystemet for å oppfylle denne retten. Lovgivningen bekrefter språkets essensielle rolle i å bevare og styrke kulturell identitet og tradisjoner, samtidig som den garanterer retten til utdanning på morsmålet.

4.4 Oppsummering av samisk språkopplæring i opplæringslover

I analysen av endringer i samisk språkopplæring gjennom norsk lovgivning blir det tydelig at det har skjedd betydelige endringer fra 1969 til 2023. Tidligere var det ingen lovfestede krav om samisk språkopplæring, noe som førte til usikkerhet og variabilitet i tilbudet. Skiftet har gått fra et tidligere fokus på «kristen og moralsk oppseding» (Grunnskolelova, 1969 § 1) til å inkludere og anerkjenne kulturelt og språklig mangfold. Med endringen i Grunnskoleloven i 1990 og videre med Opplæringsloven i 1998 og 2023, ble det etablert spesifikke rettigheter for samisk språkopplæring. Gjennom diskurser i ulike tidsepoker har den kulturelle modellen i norsk utdanning utviklet seg fra å være monokulturell og enspråklig med primært fokus på norsk språk og kultur. Den nåværende modellen er derimot flerspråklig og multikulturell, og den anerkjenner og verdsetter mangfoldet i befolkningens språklige og kulturelle bakgrunner. Lovgivningen styrker rettighetene til samisk språkopplæring både innenfor og utenfor samiske distrikter, og reflekterer en bredere anerkjennelse av samiske språk og kulturelt mangfold. Det har også vært en betydelig maktoverføring til samiske institusjoner, noe som fremmer selvbestemmelse og kulturell autonomi for samene. Endringene i loven understreker viktigheten av kulturell opplæring og støtter utviklingen av pedagogiske

praksiser som respekterer og fremmer samisk identitet og kulturelt mangfold innenfor det norske utdanningssystemet.

Denne analysen og de teoretiske begrepene som brukes for å beskrive overgangen i den kulturelle modellen i Norge representerer tolkninger basert på tilgjengelig informasjon. Dette gjelder i konteksten av opplæringslovgivningen og dens behandling av samisk språk og kultur. Det er viktig å anerkjenne at karakteriseringen av den inkluderende og flerkulturelle modellen etter innføringen av § 40 a i Grunnskolelova (1969) i 1990, og beskrivelsen av den tidligere assimilasjonsmodellen er basert på en analyse av hvordan lovgivningen reflekterer endringer i samfunnets tilnærming til minoritetsspråk og -kulturer. Disse begrepene og tolkningene er ment for å tilby en måte å forstå og diskutere endringene i norsk utdanningspolitikk og samfunnsholdninger overfor samiske og andre minoritetsgrupper. De er ikke universelle eller uttømmende, men heller forslag til hvordan man kan tenke rundt komplekse sosiale og politiske prosesser. Analyser som disse er subjektive og åpne for debatt, og det oppfordres til kritisk refleksjon og videre undersøkelse av hvordan slike lovgivningsmessige endringer har formet og fortsatt former samisk og minoritetskulturell praksis og identitet i Norge.

4.5 Mønsterplan for grunnskolen av 1974

I forordet til Mønsterplan for grunnskolen (1974) står det «I samsvar med ønsker som er kommet fram i Stortinget og på annet hold, er innslaget om *samisk kultur og historie* styrket gjennom hele planen.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, uten sidetall). Det faktum at forordet refererer til «ønsker som er kommet fram i Stortinget og på annet hold» antyder at inkluderingen av samisk kultur og historie i læreplanen var en respons på politisk og sosialt press, snarere enn en proaktiv anerkjennelse av samisk kulturs iboende verdi. Dette kan tyde på at beslutningen var mer drevet av ytre krav enn av en intern overbevisning om viktigheten av å integrere samisk perspektiv i utdanningen. Det reflekterer en dynamikk der maktforhold og politiske strømninger påvirker utdanningsinnholdet, noe som kan ha implikasjoner for hvordan samisk kultur og historie blir presentert og verdsatt i skolen. Utdraget antyder at majoritetssamfunnet kontrollerer narrativ. Det reiser kritiske spørsmål om valg av historiefortellinger og beslutningstakere, noe som potensielt marginaliserer samisk kultur. Betegnelsen «innslag» antyder at samisk kultur ses som et supplement og ikke en integrert del av den norske kulturen. Dette fremkaller bekymringer om samenes engasjement i utformingen av utdanningsinnholdet og understreker betydningen av autentisk fremstilling.

4.5.1 Diskurser og identiteter

Fra slutten av 1800-tallet og godt inn i 1900-tallet ble samiske barn i Norge ofte tvunget bort fra sine hjem og familier for å gå på internatskoler der målet var assimilasjon inn i norsk kultur og språk, viser til kapittel 2.1. Dette var en del av en bredere fornorskningsspolitikk som hadde som mål å utslette samisk språk, kultur og identitet. M74 adresserer forholdene i språkblandingsdistrikter, og sitatet under kan sees som et ekko fra en mørk fortid preget av assimilasjon, hvor samiske elevers rettigheter og behov ble neglisjert til fordel for en nasjonal agenda:

«I språkblandingsdistriktene er det ofte meget stor avstand mellom elevenes hjemmemiljø og det miljø de møter når de begynner på skolen. Skolestarten innebærer for dem oftest et skarpt brudd med det miljø de kjenner, så meget mer følelig fordi mange av barna under hele skoletiden må bo på internat. Under disse forhold er det særlig viktig å søke å legge forholdene til rette for en mest mulig jevn overgang fra elevenes hjemmemiljø til skolemiljøet. Det er viktig at det fins utdannede internatlærere, internatpersonale og lærere med samisk som morsmål. Bare i et miljø hvor barnas morsmål kan falle naturlig inn og fullt ut bli godtatt, vil en førsteklasing finne seg til rette.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 17).

På overflaten ser M74 ut til å anerkjenne utfordringene samiske elever møter ved overgangen fra hjemmet til skolen. Sitatet betrakter utfordringene som samiske elever står overfor i skolesystemet, særlig de som må bo på internat. Utdraget snakker om å «søke å legge forholdene til rette for en mest mulig jevn overgang» fra hjem til skole. I lys av historien om internering kan dette virke ironisk eller til og med skadelig, ettersom «jevn overgang» historisk sett ofte betydde assimilering til norsk kultur på bekostning av samisk identitet. Sitatet viser til behovet for utdannede lærere, personale med samisk kunnskap og at barnas morsmål må bli godtatt. Det kan argumenteres for at selv om tiltakene er ment som støttende, kan de også minne om og dermed potensielt opprettholde minnet om en historie preget av tvungen assimilasjon og kulturell undertrykkelse.

Selv om de foreslåtte tiltakene gir inntrykk av en økt bevissthet om behovene til samiske elever, åpner det også opp for refleksjon om i hvilken grad disse tiltakene skiller seg fra fortidens assimilasjonsspolitikk. Denne tvetydigheten leder oss til det neste utdraget, som understreker viktigheten av at undervisningspersonalet i språkblandingsdistrikter har en dypere forståelse av de spesifikke utfordringene de står overfor:

«Lærere som skal undervise i språkblandingsdistrikter, bør få innføring i de spesielle undervisningsproblemer de her vil stå overfor. Det hviler et stort ansvar på skolens ledelse. En skoleleder er ikke bare administrator, han skal også holde kontakten med barna og foreldrene. Det vil være vanskelig å klare denne delen av oppgaven om skolelederen ikke selv kan snakke og forstå samisk.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 17-18).

Dette er en diskurs der rollen og identiteten til skolelederen i språkblandingsdistrikter blir særlig fremhevet. Diskursen omhandler ansvaret og kompetansen som kreves for å lede en skole i et flerspråklig miljø. Skolelederen gis en identitet som går utover den tradisjonelle administrative rollen. Han skal være både administrator og brobygger mellom skolen og hjemmet. Dette viser en voksende bevissthet og anerkjennelse av mangfoldet og de utfordringene som eksisterer i språkblandingsdistrikter, og den vektlegger lederens rolle som en aktiv deltaker i å forme et mer rettferdig og inkluderende utdanningssystem.

M74 tar et steg mot inkludering, men mangler å ta opp roten til problemene.

Fornorskningspolitikkenes rolle i undervisningsproblemer diskuteres ikke, noe som kan tyde på at tidligere assimilasjonspolitikken fortsetter å påvirke skolen. Et eksempel på dette ser vi i neste sitat der det står at samiske hjem mangler en tradisjon for bøker:

«En del samiske hjem har ikke lange tradisjoner med bøker. Det gjør at noen av barna ikke er særlig vant til å behandle bøker. Skolen må forstå dette og oppmuntre elevene til å låne bøker med hjem. Samtidig må en være varsom med å gi hjemmeoppgaver som favoriserer elever som har adgang til bøker hjemme.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 18).

Dette kan tolkes som en generalisering der mønsterplanen risikerer å fremstille samiske familier som mindre litterære eller mindre engasjerte i akademiske aktiviteter. Dette er et eksempel på hvordan tekst kan bidra til å forme og forsterke stereotypiske oppfatninger av en kulturell gruppe. Slike stereotypier kan virke diskriminerende og bidra til marginalisering ved å implisere at samiske elever starter fra et tilbakestående punkt sammenlignet med sine ikke-samiske jevnaldrende.

Språket i utdanningsdokumenter er ikke nøytral. Språket bærer med seg makt til å definere og kategorisere. Ved å fremheve at «en del samiske hjem ikke har lange tradisjoner med bøker», kan det skape en ensidig fortelling om samisk kultur som neglisjerer mangfoldet og rikdommen i samiske tradisjoner og kunnskapsformer. Dette kan føre til en begrenset forståelse av samisk identitet, som i hovedsak har blitt formet av eksterne og majoritetsbaserte perspektiver. Selv om

hensikten med uttalelsen kan være å oppfordre til pedagogisk sensitivitet og tilpasning, kan den også utilsiktet opprettholde et narrativ om at samisk kulturell praksis er mindreverdig eller annerledes på en negativ måte. Dette setter samiske elever i en boks og ignorerer det faktum at kulturell diversitet innebærer ulike måter å vite og lære på.

4.5.2 Situert mening og semiotiske domener

M74 kan tolkes som å antyde at norsk språk og kultur utgjør det primære målet for utdanningen. Dette perspektivet risikerer å undervurdere samisk språk og kulturs betydning. Forslaget om en gradvis overgang fra samisk til norsk gjennom skoleløpet kan forstås som et uttrykk for språkets symbolske makt:

«Det er rimelig å tenke seg at hovedvekten vil ligge på samisk språk og samisk kultur på de laveste klassetrinn, og at den gradvis vil gå over til å ligge på norsk språk og norsk kultur på de høyeste klassetrinn i grunnskolen, men begge må være med fra først til sist. Dette innebærer at selv om den første leseopplæringen skjer på morsmålet – i dette tilfellet samisk – må norsk komme inn på de første klassetrinn som det første fremmedspråk ... Etter hvert som opplæringen går fram, vil fremmedspråkopplæringen overta en større plass i den samlede språkopplæringen. Det er likevel viktig å ha for øye at norsk for samisktalende elever er et fremmedspråk og må få et metodisk opplegg som er i samsvar med moderne fremmedspråkopplæring.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 71).

Utdraget fra mønsterplanen viser en underliggende forutsetning om at norsk kultur og språk er det ultimate målet for utdanning, noe som kan underminere verdien og betydningen av samisk kultur og språk. Dette kan opprettholde og forsterke ubalanser i makt mellom det norske majoritetssamfunnet og den samiske minoriteten. Selv om planen anerkjenner norsk som et fremmedspråk for samisktalende elever, og understreker behovet for en tilpasset metodisk tilnærming, reflekterer den fortsatt en underliggende forventning om assimilasjon. Strukturering av opplæringen slik at norsk språk tar gradvis mer plass sender et budskap om at samisk språk og kultur er mindre viktig, eller til og med forbigående. Dette er problematisk gitt Norges historie med fornorskningsspolitikk. Plasseringen av samisk språk og kultur som en marginalisert posisjon i utdanningsløpet forsterker ideen om at samisk identitet er sekundær i det norske samfunnet. Dette kan ha implikasjoner for hvordan samiske elever ser seg selv og deres plass i samfunnet.

M74 har en prioriteringsstruktur i samisk språkopplæring som avdekker mulige ulikheter i vurderingen av samisk språk og kultur innenfor utdanningssystemet:

«Grunnskoleloven gir samiske elever rett til å bruke sitt eget språk i skolen. På denne måten er de sikret å få den første leseopplæringen på sitt eget morsmål ... Opplæringen i samisk tar først og fremst sikte på å gi samisktalende elever samme rett som alle andre elever til å få den første leseopplæringen på morsmålet. Dernest sikter opplæring i samisk på å holde oppe og bringe videre samisk språk og samiske kulturtradisjoner.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 71).

Det at opplæringen i samisk først og fremst er rettet mot å gi samisktalende elever retten til leseopplæring på morsmålet, og deretter til å «holde oppe og bringe videre samisk språk og samiske kulturtradisjoner», kan tolkes som at sistnevnte mål er sekundært eller underordnet det første. Prioriteringsrekkefølgen kan ses som et symptom på en tendens til å marginalisere samisk språk og kultur i skolekontekst.

Selv om det er et positivt skritt å anerkjenne retten til opplæring på morsmålet, kan underordningen av målet om å videreføre samisk språk og kultur indikere at disse aspektene av samisk identitet ikke anses som like viktige som den umiddelbare funksjonelle kompetansen i lesing. Opprettholdelse og fremføringen av samisk språk og kultur som et sekundært mål, fremstår som en selvmotsigelse i lys av den generelle anerkjennelsen av flerspråklighet og kulturelt mangfold som verdifulle ressurser i utdanningen. Dette kan indikere en begrenset forståelse av verdien av samisk språk og kultur. Språket og kulturen anerkjennes, men hovedsakelig innenfor rammen av individets rettigheter, snarere enn som grunnleggende elementer av nasjonal kulturell rikdom og identitet. Fra et kritisk perspektiv kan denne underordningen vise maktdynamikker og hegemoniske strukturer innenfor utdanningspolitikken som gir majoritetsspråk og -kulturer forrang.

4.5.3 Affinitetsrom

M74 utfordrer oss til å reflektere over hvordan språkpolitikk har formet affinitetsrom og påvirket samisk språkopplæring i det norske samfunnet:

«I språkblandingsdistriktene bør en ta sikte på mest mulig likestilling mellom de to språk. Barna må kunne bruke samisk både i undervisningen og i fritiden. Hvis læreren selv kan både samisk og norsk, vil han kunne møte barna med deres morsmål. Når han vet at en samisktalende elev vil ha bedre utbytte av forklaring på samisk, bør han bruke samisk. Og om han i friminuttet merker at samebarna er redde for å bruke morsmålet sitt blant norsktalende barn, bør han oppmuntre barna til å snakke samisk. Bruken av både samisk og norsk side om side i skolen vil være med på å øve opp gjensidig toleranse mellom språkene.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 18).

Mønsterplanen fra 1974 om samisk språkopplæring avslører innsikter i hvordan språkpolitikken den gang påvirket utformingen av affinitetsrom. Bruken av ordet «bør» i stedet for «må» indikerer en mangel på forpliktelse eller juridisk bindende krav til lærernes praksis for å støtte samisk språkbruk. Dette kan tolkes som en svakhet ved politikken, der anbefalinger fremstår mer som veiledende enn som obligatoriske tiltak. Uten klare forventninger eller krav om lærernes bruk av samisk og mangelen på diskusjon rundt samarbeid med foreldre og lokalsamfunn, viser sitatet til begrensninger i en rettighetsbasert tilnærming til språkopplæring. Samiskspråklige elevers rettigheter til undervisning på eget språk og bevaring av kulturell identitet risikerte å bli underminert av variabelt engasjement og ressurser på skolenivå og blant lærere. Uten faste forpliktelser kan skoler og lærere velge i hvilken grad de fremmer et inkluderende miljø der samisk og norsk nytes lik verdi og bruk. Mens sitatet anerkjenner verdien av gjensidig toleranse mellom språkene som et mål, avhenger realiseringen av dette målet av praktisk gjennomføring i alle relevante affinitetsrom.

Andre deler av M74 belyser språkets kraft til å fremme eller begrense affinitetsrom:

«Målsettingen for grunnskolen er den samme i språkblandingsdistrikter som ellers i landet. Det vil si at de samisktalende elevene skal føres fram til samme nivå som de norsktalende elever i grunnskolen ... Målet er likestilling, og det kan bare oppnås ved at samisktalende elever får en grunnskoleutdanning som er helt likeverdig med den all annen norsk ungdom får.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 71-72).

Teksten fremhever et mål om likeverdig utdanning for samisktalende og norsktalende elever. Bruken av ord som «likestilling» og «helt likeverdig» signaliserer en intensjon om inkludering og rettferdighet i utdanningssystemet. Dette språket kan bidra til å skape et affinitetsrom ved å fremme en følelse av tilhørighet blant samiske elever. Språkbruken antyder et ønske om å overvinne kulturelle og språklige barrierer. Det kan også argumenteres for at teksten er litt ensidig i sin fokusering på å «føre fram» samisktalende elever til samme nivå som norsktalende elever. En likeverdig grunnskoleutdanning kan begrense affinitetsrommet for samisk språkopplæring, ved at den ikke muliggjør rom og tid for samisk språkopplæring. Dette kan sees på som en assimileringstankegang der samisk språk og kultur må tilpasses den norske normen for å oppnå likestilling, det kommer flere eksempler på dette i neste sitat.

Selv om teksten over fremmer et mål om likeverdighet, antyder dette sitatet fra M74 en subtil overgang som kan utfordre denne intensjonen. Det foreslås en progresjon fra samisk mot norsk språk og kultur gjennom grunnskoleløpet:

«Det er rimelig å tenke seg at hovedvekten vil ligge på samisk språk og samisk kultur på de laveste klassetrinn, og at den gradvis vil gå over til å ligge på norsk språk og norsk kultur på de høyeste klassetrinn i grunnskolen, men begge må være med fra først til sist.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 71).

Det uttrykkes et mål om likeverdighet «begge må være med fra først til sist». Likevel gir den implisitte antagelsen om at overgangen vil gå fra samisk til norsk språk og kultur en underliggende forventning om assimilering. Dette kan ufrivillig formidle et budskap om at norsk kultur og språk er målet, noe som potensielt kan marginalisere samisk språk og kultur og dermed begrense skapelsen av affinitetsrom hvor samiske elevers identitet og språk verdsettes på lik linje.

4.5.4 Kulturelle modeller

I kjølvannet av fornorskingspolitikken som varte frem til 1960-tallet og i tråd med en voksende tendens til individualisme på 1970-tallet, begynte en ny bevissthet om behovet for kulturell forståelse og anerkjennelse av samisktalende elever i det norske utdanningssystemet å ta form. M74 belyser dette behovet for interkulturell kompetanse blant samisktalende elever:

«Det er en viktig oppgave å gjøre de samisktalende elevene fortrolige med de to kulturformer som de vil stå overfor i språkblandingsdistrikter. Dette innebærer noe mer enn opplæring i to språk. Selv om språkfagene er det viktigste redskap til å gjøre seg kjent med to kulturer, så vil alle fag ha betydning for elevenes personlige vekst og utvikling innenfor de aktuelle kulturformene.» (Kirke- og undervisningsdepartementet, 1974, s. 71).

Intensjonen er å fremme forståelse for to kulturer, men formuleringen kan også belyse et hierarki der den samiske kulturen og språket er sekundære til den norske. Fokuset på «to kulturformer som de vil stå overfor» kan utilsiktet forsterke oppfatningen om at samisk kultur må tilpasses eller balanseres i forhold til den dominerende norske kulturen, i stedet for å bli verdsatt som en autonom og likeverdig kultur. Utdanningen har en rolle i utvikling av kulturell forståelse og personlig vekst gjennom alle fag. Dette er en kulturell modell hvor skolen er en nøkkelarena for kulturell integrasjon og forståelse. Samtidig reiser dette spørsmål om hvordan fagene tilrettelegges for å respektere og integrere samisk perspektiv og kunnskap på en måte som styrker, snarere enn undergraver samisk identitet. Referansen til «de to kulturformene» kan også potensielt forenkle eller redusere de komplekse kulturelle identitetene til elever til enkle kategorier. Dette kan føre til en undertrykking av individualiteten til elever som navigerer gjennom ulike kulturelle landskap.

4.6 Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (1997)

Forordet til Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen skildrer «Det er utarbeidd eit eige læreplanverk, L97 Samisk, for å sikre ei grunnskuleopplæring for samiske elevar som tek vare på og vidareutviklar samisk språk, kultur og samfunnsliv.» (Det kongelige kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, 1996, uten sidetall). Dette markerer et viktig skritt mot anerkjennelsen av samiske elevers behov i det norske utdanningssystemet. Utformingen av L97 Samisk viser en forsterket innsats for å ivareta og fremme samisk språk, kultur og samfunnsliv. Dette indikerer en strategisk endring fra tidligere praksis der samisk innhold ble behandlet som supplement i det overordnede læreplanverket, mot en mer fokusert støtte for samisk utdanningsinnhold.

4.6.1 Diskurser og identiteter

L97 gir et innblikk i diskursen om samisk språk og kultur i utdanningen, og fremhever viktige spørsmål knyttet til kulturell arv, ansvar og utdanningens rolle i identitetsformasjon:

«Samisk språk og kultur er en del av denne felles arv som det er et særlig ansvar for Norge og Norden og hegne om. Denne arven må gis rom for videre utvikling i skoler med samiske elever, slik at den styrker samisk identitet og vår felles kunnskap om samisk kultur.» (Det kongelige kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, 1996, uten sidetall).

Diskursene om felles arv, særlig ansvar og utdanningens rolle i identitets- og kulturutvikling, viser spenninger mellom inkludering og homogenisering, mellom statlig forpliktelse og autonomi, og mellom kollektiv kunnskap og individuell identitet. Sitatet posisjonerer samisk kultur innenfor en bredere kulturell og historisk ramme som er relevant for både Norge og Norden. Dette er en inkluderende diskurs som anerkjenner verdien og betydningen av samisk kultur. Samtidig kan det peke på en potensiell homogenisering av kulturelle identiteter under paraplyen av en «felles arv», noe som kan gjøre unike aspekter ved samisk kultur usynlig. Uttalelsen om at det er «et særlig ansvar for Norge og Norden å hegne om» denne arven, introduserer en diskurs om forpliktelse og beskyttelse. Dette reflekterer en anerkjennelse av statens rolle i å bevare og fremme samisk språk og kultur.

Det reiser imidlertid spørsmål om hvordan dette ansvaret utøves i praksis og hvilken makt staten har i å definere innholdet og grensene for denne beskyttelsen. Sitatet kobler direkte samisk språk og kultur i utdanning til styrkingen av «samisk identitet» og utvidelsen av «vår felles kunnskap om samisk kultur». Dette plasserer utdanning som et sentralt område for identitets- og kulturutvikling.

Samtidig reflekterer bruken av «vår felles kunnskap» en inkluderende diskurs som inviterer til en bredere forståelse og anerkjennelse av samisk kultur blant alle nordmenn.

4.6.2 Situert mening og semiotiske domener

L97 beskriver samisk kultur som en integrert del av den norske kulturarven. Kong Haralds offentlige unnskyldning og L97s framheving av samisk kultur som en integrert del av den norske arven, sammenfaller og styrker hverandre, og markerer en nasjonal og internasjonal bevegelse mot økt anerkjennelse av urfolks rettigheter og kulturell mangfoldighet. Den situerte meningen fra sitatet i 4.6.1, viser til en historisk periode hvor det er økende politisk og sosial bevissthet rundt urfolks rettigheter og kulturell anerkjennelse. Det semiotiske domenet er tilknyttet de språklige og kulturelle praksisene som anerkjenner og fremmer samisk identitet og fellesskapets kunnskap om samisk kultur.

Samisk språk og kultur blir utpekt som vesentlige deler av den felles arven, og dermed posisjoneres de også som sentrale elementer i den nasjonale identitetskonstruksjonen og utdanningspraksisen. Dette er et kraftfullt symbol på inkludering og anerkjennelse. Dette symboliserer en viktig forskyvning i nasjonal identitet, hvor samisk tilstedeværelse og bidrag er innvevd i fortellingen om det norske. Ved å «hegne om» samisk arv pålegges det et kollektivt ansvar som transcenderer generasjoner, og fremhever nødvendigheten av aktiv bevaring og videreføring av denne arven. Det semiotiske spenner fra språklig representasjon til handling og politikk som legitimerer og støtter samisk kultur i det offentlige rom og utdanningssystemet.

4.6.3 Affinitetsrom

L97 tar til orde for en utdanningsstrategi som understreker inkludering og kulturell sensitivitet, og vektlegger betydningen av å bygge felles referanserammer som en bro for kommunikasjon over kulturelle og geografiske skillelinjer. Dette setter scenen for en diskusjon om hvordan skolen kan fungere som en arena for ulike kulturelle identiteter, og en arena som legger grunnlaget for en felles forståelse og respekt for mangfold:

«Felles referanserammer gjer det mogeleg å kommunisere på tvers av kulturelle og geografiske grenser. Skulen skal derfor vere berar både av ein nasjonal kultur og ein internasjonal kunnskapskultur. Samisk er ein del av den felles norske og nordiske kulturen som alle elevane skal bli kjende med. I ein fleirkulturell skule må fellesstoffet femne vidt – til andre kulturar og religionar ... Felles referanserammer blir enda viktigare

når kulturen blir internasjonalisert.» (Det kongelige kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, 1996, s. 55).

Definisjonen av skolen som en bærer av både «nasjonal kultur og en internasjonal kunnskapskultur» indikerer et ønske om å skape affinitetsrom der elever kan utforske og verdsette mangfold. Inkluderingen av samisk kultur og språk i den «felles norske og nordiske kulturen» peker på et forsøk på å utvide affinitetsrommet innenfor utdanningssystemet til å omfatte urfolks perspektiver. Det er et skritt mot å normalisere kunnskap om og forståelse for samisk kultur og språk i den generelle befolkningen.

L97 fremmer et bredt spekter av fellesstoff i en flerkulturell skole, som inkluderer andre kulturer og religioner. Dette er en forståelse av at affinitetsrom må være inkluderende og mangfoldige, slik at alle elever kan finne resonans og tilhørighet i skolens læreplan. Teksten påpeker at felles referanserammer blir enda viktigere i en internasjonalisert kultur. Dette viser et behov for utdanningspolicy som aktivt fremmer etableringen av affinitetsrom der elever kan engasjere seg i ulike kulturer.

4.6.4 Kulturelle modeller

L97 inkluderer samisk innhold i flere fag og det viser en forpliktelse til å formidle en bredere og mer inkluderende forståelse av nasjonal identitet:

«Samisk kultur og samfunnsliv er ein viktig del av den felles kulturarven som alle elevar i grunnskulen skal ha kunnskap om. Samisk kultur, språk, historie og samfunnsliv er derfor ein del av det felles lærestoffet i ulike fag. Opplæringa for samisk elevar skal sikre dei forankring og tryggleik i sin eigen kultur og utvikle samisk språk og identitet. Samtidig skal opplæringa gi samiske elevar høve til å ta aktivt del i samfunnet og til å skaffe seg utdanning på alle nivå.» (Det kongelige kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, 1996, s. 65).

Tilnærmingen bidrar til å bygge en felles forståelsesramme som respekterer og anerkjenner den samiske kulturens unike verdi og plass i samfunnet. Sitatet fremhever viktigheten av opplæring som forankrer samiske elever i deres kultur og styrker samisk språk og identitet. Det peker på en utdanningsmodell som verdsetter selvforståelse og kulturell tilknytning samtidig som den forbereder elever for aktiv samfunnsdeltakelse og akademisk fremgang. Balansen mellom kulturell identitet og samfunnsengasjement illustrerer at disse aspektene er komplementære deler av en integrert utdanningsopplevelse. Denne modellen søker å forene to eller flere kulturer i en

pedagogisk kontekst. I dette tilfellet forener modellen samisk kultur med den norske majoritetskulturen, med fokus på respekt, forståelse og inkludering

4.7 Overordnet del av læreplanverket for Kunnskapsløftet (2020)

Overordnet del av Kunnskapsløftet 2020 bygger videre på L97s fundament for samisk utdanning og kulturell anerkjennelse, og tar aktive steg for å styrke og modernisere disse rammene.

4.7.1 Diskurser og identiteter

LK20 beskriver et mål om å utvikle elever til trygge språkbrukere som kan utvikle sin språklige identitet:

«Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de utvikler sin språklige identitet, og at de kan bruke språk for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre. Språk gir oss tilhørighet og kulturell bevissthet. I Norge er norsk og de samiske språkene sør-, lule- og nordsamisk likeverdige.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 5).

Sitatet starter med målet om å gjøre elevene til «trygge språkbrukere» og støtte utviklingen av deres «språklige identitet». Dette reflekterer en diskurs som anerkjenner språkets rolle ikke bare som et kommunikasjonsverktøy, men også som en grunnleggende del av individets identitet. I likhet med L97 viser diskursen at utdanning er et område for identitetsutvikling. Det påpekes språkets funksjon «for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre.». Dette viser en forståelse av språk som fundamentalt for kognitiv utvikling, sosial interaksjon og tilhørighet.

LK20 peker på hvordan «Språk gir oss tilhørighet og kulturell bevissthet». Det styrker en diskurs som ser på språk som en nøkkel til tilhørighet i en kulturell identitet. Sitatet påpeker at norsk og de tre samiske språkene sør-, lule- og nordsamisk har lik status. Dette representerer et brudd med en fortid preget av fornorskningsspolitikk, og en anerkjennelse av samisk språk og kultur som likeverdige med den norske. Denne identiteten omfavner både den norske og den samiske arven, og ser på dem som gjensidig berikende. Den verdsetter mangfold og inkludering, og fremmer respekt for ulike språk og kulturer. Dette utfordrer tidligere hierarkier og fremmer en visjon om et inkluderende og flerspråklig samfunn.

4.7.2 Semiotiske domener

Som følge av økt fokus på språklig og kulturelt mangfold i utdanningspolitikken, legger LK20 stor vekt på språkets rolle i å forme personlig identitet og bidra til inkludering i samfunnet. Fra sitatet i 4.7.1, der det står at «I Norge er norsk og de samiske språkene sør-, lule-, og nordsamisk likeverdige.», understreker LK20 viktigheten av likeverd mellom norsk og samiske språk. Det er en policy som styrker flerspråklighet og anerkjenner og verdsetter de samiske språkenes rolle i det norske samfunnet. Semiotiske domener her omfatter de språklige og kulturelle symbolene og praksisene som fremmer språklig trygghet, identitetsutvikling og sosial tilhørighet. I teksten blir likeverdigheten mellom norsk og samiske språk fremstilt som en politisk erklæring, og som en anerkjennelse av samisk språk i det norske samfunnet. Dette sitatet bærer med seg et sterkt semiotisk budskap om inkludering, hvor språk er et kommunikasjonsverktøy og et fundamentalt element i konstruksjonen av personlig og kollektiv identitet. Når det påpekes at språk bidrar til «tilhørighet og kulturell bevissthet», fremheves betydningen av det semiotiske feltet der språket tjener som en ressurs for å forstå og verdsette kulturelt mangfold.

4.7.3 Affinitetsrom

Som en del av sitt engasjement for å fremme kulturell forståelse og respekt, legger LK20 vekt på integrasjonen av samisk kultur og historie i den norske utdanningen. Dette initiativet viser behovet for å gi alle elever kunnskap om samenes historie og deres status som urfolk. Det støtter et sentralt mål i læreplanen om å fremme interkulturell forståelse:

«Gjennom opplæringen skal elevene få innsikt i det samiske urfolkets historie, kultur, samfunnsliv og rettigheter. Elevene skal lære om mangfold og variasjon innenfor samisk kultur og samfunnsliv.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 6).

Dette initiativet understreker betydningen av å formidle en forståelse av den samiske arven til alle elever. Innsikt i samenes unike posisjon som urfolk styrker grunnlaget for et affinitetsrom som favner mangfold og fremmer forståelse. Vektleggingen på «mangfold og variasjon innenfor samisk kultur og samfunnsliv» bidrar til å nyansere og berike det pedagogiske affinitetsrommet. I motsetning til M74 fremmer LK20 en mer differensiert forståelse av samiske samfunn, og slik kan opplæringen ha til hensikt å motvirke stereotype forestillinger. Inklusjon av samisk historie og kultur i opplæringen er en pedagogisk praksis som skaper affinitetsrom.

4.7.4 Kulturelle modeller

LK20 legger vekt på at samisk språk, kultur og samfunnsliv skal være en integrert del av all undervisning i samisk skole. Denne policyen er en respons på den historiske marginaliseringen av samiske perspektiver og understreker en nasjonal anerkjennelse av samisk kulturarv som en integrert del av Norges kulturelle mangfold. Utdanningssystemet skal fungere som en bevarer og formidler av samisk kultur og identitet. Det følgende sitatet fra LK20 viser denne tilnærmingen:

«Den samiske skolen skal legge til rette for at elevene får en opplæring med basis i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv. Verdiene i formålsparagrafen er også samiske verdier og gjelder i den samiske skolen. I samisk skole er det viktig å ha et allsamisk perspektiv og et urfolksperspektiv, og å legge vekt på materiell og immateriell kulturarv som tradisjonell kunnskap, duodji/duodje/duedtie og slekts- og familierelasjoner.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 4).

Teksten fremhever at samisk språk, kultur og samfunnsliv skal danne grunnlaget for opplæringen i den samiske skolen, noe som reflekterer en diskurs som anerkjenner og verdsetter samisk kultur som grunnleggende for utdanning. Denne diskursen utfordrer dominansen av et monokulturelt utdanningssystem gjennom å promotere en modell som er inkluderende og representativ for samisk kulturarv. Den antyder også at kulturell pluralisme beriker det nasjonale utdanningstilbudet, og fremhever et allsamisk- og urfolksperspektiv. Det viser en diskurs om globalt fellesskap og solidaritet blant urfolk. Dette bidrar til å posisjonere samisk utdanning innenfor en større kontekst av urfolksskamp og viser samisk utdanning som del av en global bevegelse.

Fokuset på både materiell og immateriell kulturarv viser til en diskurs som omfavner en bred definisjon av kultur og læring. Elementer som duodji (samisk håndverk) og slekts- og familierelasjoner, utvider forståelsen av utdanning til også å omfatte ikke-formelle og interfamilære læringsprosesser. Denne diskursen utfordrer den tradisjonelle skillelinjen mellom skolebasert og hjemme-/samfunnsbasert læring, og anerkjenner viktigheten av et holistisk syn på utdanning som er integrert i dagliglivet og samfunnet. Dette er en kulturell modell av integrasjon og anerkjennelse, fordi den fremmer samisk språk, kultur og samfunnsliv som en integrert del av utdanningen.

Med innføringen av LK20 fortsetter den norske utdanningspolitikken å bygge på prinsipper etablert i L97, som anerkjenner og verdsetter samisk kulturarv som en integrert del av Norges nasjonale identitet:

«Den samiske kulturarven er en del av kulturarven i Norge. Vår felles kulturarv har utviklet seg gjennom historien og skal forvaltes av nålevende og kommende generasjoner.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 5).

Denne diskursen utfordrer monokulturelle narrativ og fremhever ideen om et flerkulturelt Norge hvor ulike kulturelle bidrag anerkjennes som en del av den kollektive nasjonale arven. Dette kan ses som en anerkjennelse av samenes historiske og fortsatte bidrag til det norske samfunnet, og en avvisning av tidligere assimilasjonspolitik. I LK20 vektlegges også nødvendigheten av å forvalte en felles kulturarv «av nålevende og kommende generasjoner», noe som legger en diskurs om ansvar og bærekraft. Gjennom dette perspektivet fremmes en kulturell modell som ser på kultur som dynamisk og evolverende, snarere enn statisk og uforanderlig. Diskursen antyder at samisk språkopplæring ikke bare er viktig for samiske elever, men for alle elever i Norge. Samisk språkopplæring blir sett på som en viktig del av en bredere utdanning om og forståelse for landets flerkulturelle arv.

4.8 Oppsummering av samisk språkopplæring i læreplaner

Sentrale funn i analysen av de tre læreplanene inkluderer en gradvis forsterking av politisk og pedagogisk støtte til samisk utdanning og kulturell representasjon, og en økt bevissthet rundt samiske elevers rettigheter og behov. Fra M74 til L97 er det en klar progresjon mot mer inkluderende og kulturelt sensitiv utdanning, hvor samisk språk og kultur gis økt anerkjennelse og plass i det nasjonale læreplanverket. L97 og LK20 fremhever samisk kultur som en integrert del av den norske kulturelle arven, og reflekterer en bredere nasjonal og internasjonal bevegelse mot anerkjennelse av urfolks rettigheter. Disse læreplanene gjenspeiler en sterk vektlegging på å utvikle en kulturell og språklig identitet blant samiske elever, samtidig som det legges til rette for deres aktivitet og inklusjon i det norske samfunnet.

Tilbakeblikket på M74 viser at mens det ble tatt steg mot inkludering var disse tiltakene ikke uten betydelige utfordringer. Inkluderingen av samisk språk og kultur i den norske utdanningskonteksten var i stor grad drevet av politisk og sosialt press, snarere enn en anerkjennende holdning til samisk kultur. Dette inkluderte en mangel på genuin anerkjennelse av samisk kultur som likeverdig, og en strukturell tilnærming som fremdeles opprettholdt og reflekterte maktdynamikker som favoriserte norsk språk og kulturelle normer.

4.9 Analysens hovedfunn

Gjennom de siste fem tiårene har norsk utdanningspolitikk og lovgivning gjennomgått betydelige forandringer som speiler et skifte fra assimilasjon til inkludering og anerkjennelse av samisk språk og kultur. Denne analysen har belyst hvordan slike endringer har formet samisk språkopplæring, med særlig vekt på juridisk forankring, pedagogisk praksis, og sosialt og politisk press som drivkrefter bak disse endringene. Resultatene lar seg organisere i tre hovedtemaer: 1) ideologisk skifte og juridisk forankring, 2) fra reaktiv til proaktiv utdanningspolitikk og 3) M74 stigmatiserer samer:

1. Ideologisk skifte og juridisk forankring: Det har vært en tydelig overgang fra en utdanningspolitikk fokusert på kristen og moralsk oppdragelse, til en som omfavner kulturelt og språklig mangfold, med spesiell oppmerksomhet mot samiske rettigheter. Lovendringer, særlig fra Grunnskoleloven av 1969 til Opplæringslova av 1998 og 2023, har styrket rettighetene til samisk språkopplæring, både direkte i form av lovgivning og indirekte gjennom å øke samiske institusjoners myndighet over utdanningsinnholdet.
2. Fra reaktiv til proaktiv utdanningspolitikk: Utdanningspolitiske dokumenter gjennom tidene har gradvis inkludert og fremmet samisk kultur og språk. Fra 1970-tallets reaktive inkludering basert på politisk og sosialt press, til en mer strategisk og proaktiv inkludering fra 1990-tallet med L97 Samisk, og videre til Kunnskapsløftet 2020, som anerkjenner samenes urfolksstatus og rettigheter i utdanningssystemet.
3. M74 stigmatiserer samer: Analysen av M74 avdekker en rekke potensielle barrierer for samisk språk og kultur i norsk utdanning. Ulik implementering av M74 kan ha skapt et uforutsigbart og urettferdig system for samiske elever. Læreplanen etablerer hierarkier hvor samisk kultur ble ansett som sekundær. I tillegg stigmatiserer den samer, ved å beskrive hvordan de fleste samiske hjem er. Disse barrierene kan ha hatt langvarige og dyptgående konsekvenser for hva som anses som akseptabel og verdifull kunnskap i norsk utdanning.

5 Diskusjon

I dette kapittelet diskuteres resultatene fra kapittel 4 i lys av tidligere forskning og det teoretiske rammeverket, med sikte på å besvare de definerte forskningsspørsmålene: FS1) Hvordan har endringer i opplæringslovgivninger i perioden fra 1973 til 2023 formet rettighetene til samisk språkopplæring ved norske grunnskoler? Og FS2) I hvilken grad reflekterer nasjonale læreplaner i perioden fra 1973 til 2023 et skifte fra en assimilasjonstilnærming til en inkluderende tilnærming i samisk språkopplæring?

5.1 Bidrag til forskningslitteraturen

Denne masteroppgaven bidrar til litteraturen om samisk språkopplæring ved å undersøke hvordan endringer i lover og læreplaner har formet samisk språkopplæring. Studien kaster lys over hvordan politiske beslutninger og nasjonale strategier har formet samisk språkopplæring, og introduserer et historisk perspektiv som er lite utforsket i tidligere forskning. Forskingen finner et markant ideologisk skifte mot inkludering og anerkjennelse av samisk språk og kultur i norsk utdanning, styrket gjennom lovgivningsendringer over tid. Den viser også en overføring av makt fra sentrale myndigheter til samiske institusjoner og en juridisk forankring av samiske utdanningsrettigheter. Samtidig identifiserer funnene tidligere utfordringer med stigmatisering gjennom favorisering av vestlig epistemologi og behovet for kontinuerlig evaluering for å sikre hensiktsmessig samisk språkopplæring.

Det historiske skiftet fra en assimilasjonstilnærming til en inkluderende tilnærming i norsk utdanningspolitikk er dokumentert gjennom endringer i både opplæringslovgivning og læreplaner. Dette skiftet viser en bredere ideologisk endring som har gått fra et tidligere fokus på kristen og moralsk oppdragelse til å inkludere og anerkjenne kulturelt og språklig mangfold, inklusiv samiske rettigheter. Endringene i opplæringslovgivningen har målrettet arbeidet for å styrke samisk språkopplæring ved å adressere spørsmål knyttet til skriftspråkvalg og språkrettigheter. Lovgivningen har blitt stadig mer eksplisitt i å definere og beskytte rettighetene til samisk opplæring, både innenfor og utenfor samiske distrikter, og i videregående opplæring. Dette inkluderer spesifikke bestemmelser for samisktalende elevers rett til opplæring på deres eget språk.

Maktoverføringen fra staten til samiske institusjoner har vært et resultat av politiske og sosiale press fra samiske samfunn for større autonomi og selvbestemmelse i utdanningsspørsmål. Dette har ført til tilpasninger i utdanningspolitikken for å inkludere samisk språk, kultur og historie i

læreplanene. Dette er en reaktiv tilnærming snarere enn en proaktiv strategi, fordi endringene først skjedde etter press fra samisk hold og ikke på eget initiativ fra staten. Den kritiske diskursanalysen av M74 viser at selv om det ble innført tiltak for å inkludere samisk innhold i læreplanen var den stigmatiserende og undertrykkende, og likestilte ikke samisk kultur og språk med den norske. Dette bidro til en fortsatt undertrykking av samisk språk og kultur i den norske grunnskolen. Fra midten av 1990-tallet, spesielt med introduksjonen av L97 Samisk, har det vært en økt innsats for å anerkjenne og imøtekomme samiske elevers unike behov i utdanningssystemet. Denne historiske og politiske analysen viser hvordan skiftet mot en mer inkluderende utdanningspolitikk har vært både komplekst og nødvendig.

5.2 Teoretiske refleksjoner

Resultatene diskuteres sammen med teoretiske perspektiver for å undersøke hvordan endringer i utdanningspolitikken reflekterer overgangen fra assimilasjon til inkludering av samisk språk og kultur. Det utforskes hvordan juridiske reformer og pedagogiske strategier har formet samisk språkopplæring og reflektert et skifte i samfunnets ideologiske og epistemologiske holdninger til samisk kultur og språk. Diskusjonen tar også for seg kontrastene mellom reaktive og proaktive tilnærminger til inkludering i utdanningspolitikken. Gjennom denne teoretisk-analytiske fremstillingen belyses det hvordan tidligere og nåværende politiske tiltak har manifestert seg i utdanningsstrategier, og det gis innsikt i kontinuitet og endringer over tid.

5.2.1 Maktoverføring fra statlige myndigheter til Sametinget

Maktoverføringen fra statlige myndigheter til samiske institusjoner i styringen av utdanningsinnhold representerer et skifte mot selvbestemmelse i samiske samfunn. Dette skiftet, sett gjennom Laclaus (1990) linse om dislokasjon signaliserer en omveltning i det tradisjonelle maktforholdet, der nye rom for politisk handling og beslutningsmakt åpnes. Å gi samiske institusjoner autonomi har styrket deres kulturelle og pedagogiske utvikling og brutt ned det tidligere hegemoniet som undertrykte samisk språk og kultur i utdanningssystemet. Utviklingen av affinitetsrom, som fremmer samisk språk og kultur viser en forskyvning i maktforhold som er i tråd med Faircloughs (2010) analyse av diskurs som sosial praksis. Disse rommene, som er skapt gjennom inkluderende utdanningspolitikk og praksis, bidrar til å omforme utdanningslandskapet til å være mer inkluderende og representativt for samisk kulturell identitet. Anerkjennelse av samisk språk og kultur som en viktig del av utdanningssystemet utfordrer tidligere diskurser som marginaliserte disse aspektene.

Norge deltar i en større dialog om nasjonal identitet, mangfold og inklusjon ved å inkludere samisk språk og kultur i utdanningsdiskursen. Dette kan sees i lys av det sosialkritiske kunnskapsregimet som Aasen et al. (2014) beskriver, der utdanning speiler og utfordrer eksisterende maktstrukturer og fremmer en kritisk bevissthet rundt ulikheter og maktrelasjoner. Samisk språk i utdanningsdiskursen viser et skifte i kunnskapsregimet, fra et kulturkonservativt til et mer sosialkritisk regime. Dette skiftet er da en overgang fra en tradisjonell vektlegging av en enhetlig nasjonal kultur til en anerkjennelse av Norges flerkulturelle virkelighet. Den epistemologiske grunnmuren i det norske utdanningssystemet omformes til å omfavne og verdsette mangfoldet som en essensiell og berikende komponent av den nasjonale identiteten. Læreplanene reflekterer de politiske og epistemologiske strømningene som råder i samfunnet, slik de er formet av vitenskapelige paradigmer og filosofiske perspektiver på kunnskap. Autonomi til samiske institusjoner slik at de kan påvirke utdanningspolicy kan ha vært en årsak til at læreplanene i økende grad, fra M74 til L97 og LK20, inkluderer samiske verdier og perspektiver.

5.2.2 Ideologisk-epistemologisk skifte i utdanningspolitikken

Det har vært et klart ideologisk skifte fra et mer generelt fokus på kristen og moralsk oppdragelse til inkludering og anerkjennelse av kulturelt og språklig mangfold, spesielt samiske rettigheter. Dette skiftet markeres ved innføringen av § 40 a i Grunnskoleloven av 1969, som trådte i kraft i 1990, til Opplæringslova i 1998, og videre forsterkninger i lovgivningen opp til 2023. Denne endringen viser et skifte i samfunnets syn på samisk kultur og språk, og en reorientering fra en hegemonisk til en mer egalitær utdanningspraksis. Historisk sett har samisk utdanningspolitikk og responsen på fornorskningspolitikken vært preget av undertrykkelse av minoritetsspråk og kultur, med det formål å fremme en norsk nasjonal identitet. Denne perioden var kjennetegnet ved målrettet assimilasjon og kulturell erobring, og støttet seg på en overbevisning om nasjonal homogenitet og sosialdarwinistiske ideer om kulturell overlegenhet. I kontrast representerer det nåværende ideologiske landskapet en betydelig omorientering ved å fokusere på mangfold og samiske rettigheter. Dette nye landskapet viser en kritisk reevaluering av tidligere utdanningspolitikker og fremhever en global trend mot anerkjennelse av minoritetsrettigheter og kulturell pluralisme.

Anders Breidlids (2013) kritikk av vestlig epistemologi tydeliggjør hvordan den historiske dominansen av en vestlig epistemologisk tilnærming har bidratt til marginaliseringen av samisk kunnskap og kulturelle perspektiver. Breidlid understreker hvordan vestlig epistemologi, med sin vekt på rasjonalitet og objektivitet, har vært et verktøy for kulturell dominans. Dette har ført til en undertrykkelse av ikke-vestlige epistemologier og kunnskapssystemer. Dette epistemologiske

hegemoniet har vært dypt integrert i utdanningspolitikkenes strukturer, noe som reflekterer en lengre historie av epistemologisk kolonisering. Det nåværende skiftet mot en anerkjennelse av kulturelt mangfold og samiske rettigheter kan ses som en respons på de tidligere epistemologiske hegemoniene.

Dette skiftet signaliserer en viktig epistemologisk endring fra en vestlig-dominert tilnærming til en mer inkluderende forståelse av kunnskap som anerkjenner verdien av samisk og annen minoritetskunnskap. Denne endringen er omfattende. Den strekker seg over politiske og sosiale aspekter og har rot i et epistemologiske fundament. Endringen utfordrer de grunnleggende antakelsene om hva som betraktes som gyldig kunnskap, og hvem som har autoritet til å definere denne kunnskapen. Slik reflekterer den historiske utviklingen av samisk utdanningspolitikk en endring i epistemologiske perspektiver. Fra en tid der vestlig epistemologi tjente som en begrunnelse for fornorskningpolitikk og kulturell erobring, til en ny æra hvor det søkes etter en mer rettferdig og inkluderende tilnærming til utdanning.

5.2.3 Forsterkning av samisk språkopplæring

Endringer i opplæringslovgivningen har systematisk arbeidet for å styrke samisk språkopplæring ved å adressere både skriftspråkvalg og språkrettigheter. Dette er en fortsettelse mot et mer inkluderende utdanningssystem. Styrkingen av samisk språkopplæring gjennom lovendringer kan diskuteres ved å bruke Pierre Bourdieus (1991) teori om lingvistisk kapital. Bourdieus konsept om lingvistisk kapital belyser hvordan språk er et viktig sosialt verktøy som bærer med seg makt og prestisje. Gjennom lovendringer som styrker rettigheter til samisk språkopplæring gis samisk språk en forhøyet status og anerkjennelse som verdifull lingvistisk kapital innenfor det norske utdanningssystemet. Dette er et viktig skritt mot å motvirke tidligere marginalisering og undertrykkelse av samisk språk og kultur, ved å legitimere samisk språk som en likeverdig del av Norges språklige mangfold.

Bourdieu's teori om habitus er en måte å forstå hvordan individers tilnærming til læring og språk er preget av deres sosiale bakgrunn og tidligere erfaringer. Forsterkning av samisk språkopplæring i det norske utdanningssystemet kan spille en nøkkelrolle i å forme en mer inkluderende habitus som verdsetter og fremmer mangfold av språk og kulturell identitet. Integrasjon av samisk språk og kultur i utdanningsinnholdet, fremmer en atmosfære for dialog og gjensidig læring. Det gjør samiske elever til aktive bidragsytere i sin egen læringsprosess og i det pedagogiske fellesskapet

som helhet. Lovendringene som styrker samisk språkopplæring, omstrukturerer maktforhold og fremmer en flerkulturell utdanningsmodell.

5.2.4 Reaktiv versus proaktiv inkludering i M74

Når vi ser på inkluderingen av samisk kultur i Mønsterplan for grunnskolen av 1974 som en reaktiv snarere enn proaktiv handling, kan Thomas Kuhns (referert i Hammersley & Atkinson, 1996) teori om vitenskapelige paradigmer tilby verdifulle perspektiver. Kuhn argumenterer for at vitenskap ikke utvikler seg gjennom en jevn, kumulativ prosess, men heller gjennom paradigmeskift som er drastiske endringer i de grunnleggende antagelsene som vitenskapelige fellesskap opererer innenfor. Disse skiftene er ofte utløst av akkumulerende anomalier innen det eksisterende paradigmet, som ikke lenger kan ignoreres. Anvendt på konteksten av norsk utdanningspolitikk, kan inkluderingen av samisk språk og kultur i 1974 være en respons på en voksende bevissthet, og kritikk av manglende rettigheter og anerkjennelse av samiske perspektiver innenfor det norske samfunnet. Dette var begynnelsen på en paradigmeforandring fra en enhetlig nasjonal identitet mot en mer pluralistisk forståelse som anerkjenner og verdsetter Norges kulturelle mangfold.

En reaktiv tilnærming til inkludering, drevet av politisk og sosialt press fremfor en dypere intern overbevisning, kan ha implikasjoner for både langsiktighet og autentisiteten i slike politikker. Selv om det kan bidra til nødvendige endringer på kort sikt, risikerer det å mangle bærekraft over tid. Dette skyldes at det kan være mer sårbart for skiftende politiske stemninger og mindre forankret i en genuin forståelse og verdsettelse av samisk kultur. Når inkludering av samisk kultur og historie ser ut til å være drevet av politisk og sosialt press snarere enn av en genuin intern overbevisning om viktigheten av samiske perspektiver, reiser det viktige kritiske spørsmål om grunnlaget og bærekraften av slike policyendringer. Dynamikken er da en overfladisk tilnærming til inkludering, der beslutningstakere responderer på eksternt press uten å fullt ut internalisere den underliggende verdien av det som inkluderes. Dette kan føre til gjennomføring av politikk som mangler forståelse for samenes kulturelle kompleksitet og historiske kontekst. Det kan skape politikk som i beste fall er symbolsk og i verste fall stigmatiserende.

Fremhevingen av kulturell mangfoldighet i utdanningspolicy har som mål å operasjonalisere teoretiske konsepter om inkludering og mangfold. Bronfenbrenners (1979; 1999) økologiske systemteori gir et rammeverk for å analysere hvordan politiske beslutninger vedtatt på makronivå påvirker individuelle samers liv på mikronivå. Harald Eidheims arbeid fra 1969 understreker hvordan samiske individer måtte navigere mellom å bevare sin kulturelle identitet og tilpasse seg en

dominerende norsk kultur, ofte ved å skjule sin sanne identitet i offentlige arenaer. Dette skaper en situasjon der policyer som ser ut til å støtte kulturelt mangfold i teorien, blir i praksis stigmatiserende og undertrykkende fordi de ikke er forankret i et ektefølt ønske om å forstå og integrere kulturen som likeverdige.

Ifølge Pedersen (2022) tvang fornorskningspolitikken samer til å etterligne, tilpasse seg, eller til tider skjule sin kulturelle identitet. Disse adaptive strategiene førte til språkbrudd og kulturelle forandringer med varige konsekvenser for samiske identiteter. Hermansen & Olsen (2012) dokumenterer hvordan denne historiske arven fortsetter å forme familiers skoleopplevelser i Alta. De beskriver utfordringer med organisering og logistikk i samisk undervisning, samt mødrenes anstrengelser for å bevare samisk språk og kultur innenfor et utdanningssystem som ofte ikke møter deres behov. Kasusene viser at dagens utfordringer er dypt rotfestet i en historie av reaktive tiltak som ikke tilstrekkelig verdsatte samisk kulturell autonomi. Bronfenbrenners teori understreker hvordan disse mikro- og makronivå påvirkningene er gjensidige og kontinuerlige, noe som bidrar til å forstå de komplekse dynamikkene som driver de langsiktige konsekvensene av en reaktiv policy. Dette dynamiske og vedvarende samspillet mellom ulike nivåer forklarer hvorfor endringer i makronivået kontinuerlig kan påvirke individuelle erfaringer på mikronivået og omvendt.

Langsiktige konsekvenser av en reaktiv tilnærming kan være problematisk. Uten en proaktiv og kritisk tilnærming til politikktutforming, kan samfunn mislykkes i å adressere strukturell urettferdighet og fortsette å opprettholde diskriminerende praksiser. Derfor er det viktig med en proaktiv tilnærming til utviklingen av utdanningspolitikk, som er forankret i en forpliktelse til mangfold, rettferdighet og likeverd. Kuhns teori minner oss på at vitenskapelige paradigmeskift krever tid og kritisk refleksjon. Ofte innebærer de også en kamp mellom konkurrerende verdenssyn. Dette reiser spørsmålet om hvordan autentiske paradigmeskift kan fremmes. Det belyser betydningen av utdanning og bevisstgjøring blant politikere og samfunnet som helhet. Dette er viktig for å bygge en informert og genuin støtte for inkludering av samisk og minoriteters kunnskap og perspektiver i utdanningssystemet.

5.3 Begrensninger

Når det gjelder studiens validitet er det viktig å erkjenne at den er basert på tilgjengelige data og eksisterende litteratur, noe som kan innebære begrensninger i form av dataenes omfang og dybde. Studien streber etter å gi en omfattende oversikt, men den kan ikke fange opp alle nyansene og

individuelle erfaringer knyttet til samisk språkopplæring. Om generalisering av funnene er det viktig å notere at de i denne studien er forankret i den spesifikke konteksten av samisk språkopplæring i Norge. Mens funnene kan gi innsikt og inspirasjon for lignende utfordringer i andre samfunn, bør man være forsiktig med å generalisere resultatene til andre kontekster uten grundig undersøkelse av deres relevans og overførbarhet. Selv om prosjektet i starten hadde som mål å anvende en kvantitativ tilnærming for å undersøke elevers erfaringer med samisk språkopplæring, ble det klart at en slik tilnærming ikke var gjennomførbar på grunn av utilstrekkelig respons. Det er viktig å erkjenne at denne utfordringen ikke nødvendigvis indikerer en generell manglende evne til å utføre kvantitativ forskning, men heller en anerkjennelse av de spesifikke hindringene i denne konteksten.

5.4 Fremtidig forskning

Den historiske analysen av samisk språkopplæring i Norge fra 1973 til 2023 antyder en fremtid hvor samisk språk og kultur får økt anerkjennelse og støtte. Utviklingen fra marginalisering til integrasjon i utdanningssystemet forventes å fortsette, med forsterkning av politisk støtte for samisk språkopplæring over alle utdanningsnivåer. Til tross for fremgang understreker eksisterende utfordringer behovet for vedvarende tiltak for å forbedre effektiviteten av samisk språkopplæring. Innføringen av den samiske språkloven i Norge i 1990 markerte et betydelig skritt mot å styrke bruken av det samiske språket og å anerkjenne den samiske kulturelle arven. Denne lovgivningen var en begynnelse på politiske innsatser som har som mål å sikre samiske språkkrettigheter og fremme revitaliseringen av det samiske språket i Norge (Magga, 1995, s. 219). Til tross for denne økte oppmerksomheten og de juridiske tiltakene, forblir den observerbare frafallsraten på ulike nivåer av samisk språkopplæring en bekymringsfull indikator på utfordringene som eksisterer for språkets overlevelse og vekst.

Ser vi nyere forskning i sammenheng med fortidens utdanningsreformer oppdager vi problemet med reaktive politikker. Selv om en reaktiv policy kan virke nødvendige og nyttige på kort sikt for å adressere akutte problemer, mangler den ofte dybden og bærekraften som kreves for langsiktig effektivitet. Fremtidig forskning bør undersøke i hvilken grad de politiske tiltakene som er utformet for å integrere samisk kultur i utdanningssystemet, faktisk forstår og inkorporerer den samiske kulturens kompleksitet og rikdom. Det er viktig å evaluere om disse tiltakene bare er overflatiske reaksjoner på kritikk eller om de reflekterer en ekte innsats for å fremme og bevare samisk kultur og språk. Studier kan undersøke hvordan disse tiltakene blir mottatt og oppfattet blant samene selv for

å vurdere deres autentisitet og dybde. Språkrevitalisering er en dypt personlig prosess med betydelige følelsesmessige utfordringer (Lane, 2023, s. 6). Derfor er det et behov for forskning som kan identifisere og evaluere tiltak for å revitalisere det samiske språket.

For å oppnå en helhetlig forståelse av tiltakenes virkning kan det være nødvendig å inkludere samiske elevers perspektiver og erfaringer i fremtidig forskning. Dette kan gjøres gjennom kvalitativ forskning som intervjuer, fokusgrupper og etnografiske studier. Ved å lytte til samiske elevers stemmer kan vi få en dypere forståelse av deres behov, utfordringer og motivasjoner i forbindelse med samisk språkopplæring. Det kan også være verdifullt å gjennomføre en komparativ case-studie for å sammenligne norsk samisk språkopplæring med erfaringer fra andre land med minoritetsspråk. Dette kan gi innsikt i metoder for praksis og alternativer for å fremme revitalisering av samisk språk i Norge.

6 Konklusjon

Denne avhandlingen har kastet lys over en langvarig og dynamisk reise innen samisk språkopplæring i norske grunnskoler fra 1973 til 2023. Studien har gjennomført en kritisk diskursanalyse av totalt 6 policydokumenter bestående av Grunnskolelova (1969), Opplæringslova (1998), Opplæringslova (2023), Mønsterplan for grunnskolen (1974), Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (1997) og Overordnet del av læreplanverket for Kunnskapsløftet (2020). Denne studien er relevant for min spesialisering i utdanningsledelse, fordi den omfatter mer enn administrasjon av skoler. Utdanningsledelse spiller en sentral rolle i å skape inkluderende og støttende læringsmiljøer for alle elever. Avhandlingen belyser hvordan utdanningspolicy kan forme både inkluderende og ekskluderende læringsmiljøer.

Et sentralt funn i denne studien er det tydelige ideologiske skiftet fra assimilasjonstilnæringer til en mer inkluderende holdning overfor samisk språk og kultur. Dette skiftet har blitt støttet av progressiv lovgivning som reflekterer en økt anerkjennelse av samiske rettigheter og behov. Spesielt har maktoverføringen fra staten til Sametinget markert et vesentlig skritt mot samisk selvbestemmelse og suverenitet innen utdanningspolitikken. Analysen av læreplaner viser en økende inkludering av samisk kultur og språk i utdanningsinnholdet. Disse funnene har implikasjoner for både utdanningspraksis og policyutforming, og indikerer en voksende forståelse og anerkjennelse av samisk kultur som en integrert del av det norske samfunnet.

Samtidig som studien fremhever de positive fremskrittene, identifiserer den også alvorlige tilfeller av stigmatisering av samisk kultur og språk i Mønsterplanen fra 1974. Historisk sett har reaktivitet i utdanningspolitikken skapt et gap mellom policy og praksis. Gapet mellom policy og praksis oppstår fordi politikken utformes som svar på umiddelbare behov eller kriser, uten en forutgående integrering av de berørte minoritetenes perspektiver. Denne skjevheten i utforming og implementering av policy kan ha langvarige effekter på minoriteter, ved at de opplever en forsinket eller utilstrekkelig anerkjennelse. Slike politikker kan derfor risikere å forsterke eksisterende ulikheter og hindre en oppriktig integrasjon av minoritetskulturer, noe som kan lede til stigmatisering og marginalisering av minoriteter. Konklusjonen er at policy for minoriteter og andre sårbare grupper må være forankret i en genuin forståelse for å utvikle gode tiltak. Fremtiden for samisk språkopplæring er usikker på grunn av fornorskningens virkning, men økt inkludering i politiske beslutninger og nasjonale strategier gir håp. Det er viktig at fremtidig forskning utforsker samiske elevers perspektiver for å vurdere og videreutvikle politiske tiltak for samisk språkopplæring, slik at disse kan bidra til varig revitalisering og bevaring av samisk språk og kultur.

Referanser

- Aasen, P., Prøitz, T. S. & Sandberg, N. (2014). Knowledge Regimes and Contradictions in Education Reforms. *Educational Policy*, 28(5), 718–738. DOI: 10.1177/0895904813475710
- Afsar, A. & Sivesind, K. (2016). Undervisning. I O. A. Kvamme., T. Kvernbekk. & T. Strand (Red.), *Pedagogiske fenomener: En innføring* (s. 137-149). Cappelen Damm Akademisk
- Berg-Nordlie, M. (2023, 27. oktober). fornorsking. I *Store Norske Leksikon*.
<https://snl.no/fornorsking>
- Beverfjord, G. B. (2023). *Hva gjør samisk opplæring samisk? Kritisk diskursanalyse av LK20 og LK20S i fagene samfunnsfag og mat og helse* [Masteroppgave, Institutt for lærerutdanning, Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet]. [https://ntnuopen.ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/3078847/no.ntnu%3Ainspera%3A147067705%3A34431086.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/3078847/no.ntnu%3Ainspera%3A147067705%3A34431086.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power* (G. Raymond & M. Adamson, Overs.; J. B. Thompson, Red.). Polity Press.
- Breidlid, A. (2013). *Education, Indigenous Knowledges, and Development in the Global South: Contesting Knowledges for a Sustainable Future*. Routledge.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy2.usn.no/lib/ucsn-ebooks/detail.action?docID=3300702>
- Bronfenbrenner U. (1999). Environments in developmental perspective: Theoretical and operational models. I S. L. Friedman & T. D. Wachs (Red.), *Measuring environment across the lifespan: Emerging methods and concepts* (s. 3–28). Washington, DC: American Psychological Association Press.
- Bryman, A. (2021a). Documents as sources of data. I T. Clark, L. Foster, L. Sloan, & A. Bryman (Red.), *Bryman's social research methods* (6. utg., s. 497–522). Oxford University Press.
- Eidheim, H. (1996). Når etnisk identitet er en sosial stigma. I T. H. Eriksen (Red.), *Sosialantropologiske grunntekster* (s. 281-299). Ad Notam Gyldendal.

- Eriksen, K. E. & Niemi, E. (1981). *Den finske fare: Sikkerhetsproblemer og minoritetspolitikk i nord 1860-1940*. Universitetsforlaget.
- Fagerli, B. & Fagerli, V. (2015). «Det hadde vært enklere å organisere en skole som bare var norsk ...»: *Organisering av språkopplæring i samisk og norsk* [Masteroppgave, Institutt for lærerutdanning og pedagogikk, Universitetet i Tromsø]. <https://hdl.handle.net/10037/8126>
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language* (2. utg.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315834368>
- Gadamer, H.-G. (2013). *Truth and method* (J. Weinsheimer & D. G. Marshall, Overs.). Bloomsbury Publishing Plc.
- Gamst, K. (2023). *Individuell eksamen i Utdanningspolitikk og- reformer* [Upublisert eksamensbesvarelse, Universitetet i Sørøst-Norge].
- Gaski, H. & Berg-Nordlie, M. (2021, 24. februar). samisk organisering i Norge. I *Store Norske Leksikon*. https://snl.no/samisk_organisering_i_Norge
- Gaski, H. (2022, 18. mai). samenes historie. I *Store Norske Leksikon*. https://snl.no/samenes_historie
- Gee, J. P. (2014). *An introduction to discourse analysis: Theory and method* (4. utg.). Routledge.
- Gee, J. P. (2020). *What Is a Human?: Language, Mind, and Culture*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-50382-6>
- Grunnskolelova. (1969). *Lov om grunnskolen* (LOV-1969-06-13-24). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1969-06-13-24>
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (1996). Hva er feltforskning? I M. Hammersley & P. Atkinson (Red.), *Feltmetodikk* (s. 31-52). Gyldendal Norsk Forlag.
- Det norske kongehus. (1997, 7. oktober). *Sametinget 1997: Åpningstale*. Kongehuset. <https://www.kongehuset.no/tale.html?tid=171065&sek=26947&scope=0>
- Helsedirektoratet. (2015). *Trivsel i skolen*. (Publikasjonsnummer IS-2345).

https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/trivsel-i-skolen/Trivsel%20i%20skolen.pdf/_attachment/inline/9e76ad2b-14eb-4c5f-bf8b-e157f5efcc06:176ea3b766b3d06407dbd9395c3b1776682c5ab7/Trivsel%20i%20skolen.pdf

- Hermansen, N. & Olsen, K. (2012). Valg, ansvar, risiko og etnisk identitet i en finnmarksk modernitet. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 96(3), 210–222. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.18261/ISSN1504-2987-2012-03-05>
- Hetherington, S. (2019). *What is Epistemology?*. Wiley.
- Hætta, J. D. & Lund, S. (2011). Johan Daniel Hætta og Svein Lund: Samene og det norske læreplanverket. I S. Lund., E. Boine, S. B. Johansen & S. Rasmussen (Red.), *Samisk skolehistorie 5*. Davvi Girji. <http://skuvla.info/skolehist/johandaniel-n.htm>
- Johansen, K. (2023). Samisk språk i formell utdanning – utviklingstrender. *Samiske tall forteller*, 16-31. <https://samilogutmuitalit.no/nb/2023/samisk-sprak-i-formell-utdanning-utviklingstrender-2023>
- Johnsen-Swart, A. L. (2023). Samisk kultur og historie, mangefasettert og kompleks. I B. Fønnebø, A. L. Johnsen-Swart & H. M. Somby (red.), *Samiske stemmer i skolen* (s. 70-96). Cappelen Damm Akademisk.
- Kirke- og undervisningsdepartementet. (1974). *Mønsterplan for grunnskolen: Bokmål*. Aschehoug & Co. (W. Nygaard).
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. (1996). *Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen*. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.
- Kleven, T. A. & Hjørdemaal, F. R. (2023). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode: En hjelp til kritisk tolkning og vurdering* (4. utg.). Fagbokforlaget.
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2022, 29. april). *Fakta om samiske språk*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/samepolitikk/samiske-sprak/fakta-om-samiske-sprak/id633131/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2022, 28. oktober). *Ekstra løyving til samisk språkteknologi*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ekstra-loyving-til-samisk-sprakteknologi/id2882433/>

- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2023, 24. mars). *Vil styrke samisk i barnehager, skoler og høyere utdanning*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-styrke-samisk-i-barnehager-skoler-og-hoyere-utdanning/id2968085/>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsett som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen/id2570003/>
- Laclau, E. (1990). *New Reflections on The Revolution of Our Time*. Verso.
- Lane, P. (2023). From silence to silencing? Contradictions and tensions in language revitalization. *Applied Linguistics*, 44(2), 1–20. <https://doi.org/10.1093/applin/amac075>
- Leavy, P. (2014). Introduction. I P. Leavy (Red.), *The oxford handbook of qualitative research* (s. 1-13). Oxford University Press, Incorporated.
- Magga, O. G. (1995). The Sámi Language Act. I T. Skutnabb-Kangas & R. Phillipson (Red.). *Linguistic human rights: Overcoming linguistic discrimination* (s. 219-234). De Gruyter, Inc.
- Meld. St. 13 (2022–2023). *Samisk språk, kultur og samfunnsliv— Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20222023/id2967904/?ch=1>
- Mertens, D. M. (2013). Ethical Use of Qualitative Data and Findings. I U. Flick (Red.), *The sage handbook of qualitative data analysis* (s. 510-524). SAGE Publications, Limited.
- Millard, G. (2021). Introduction: Approaching political ideologies. I V. Vézina (Red.), *Political ideologies and worldviews: an introduction* (s. 3-24). Kwantlen Polytechnic University.
- Minde, H. (2005). Assimilation of the Sami - Implementation and Consequences. *Aboriginal Policy Research Consortium International (APRCi)*, 3, 3-31. https://ir.lib.uwo.ca/aprci/196?utm_source=ir.lib.uwo.ca%2Faprci%2F196&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Minde, H. (2005). Henry Minde: Fornorskinga av samene - hvorfor, hvordan og hvilke følger? I S.

Lund., E. Boine & S. B. Johansen (Red.), *Samisk skolehistorie I*. Davvi Girji.

<http://skuvla.info/skolehist/minde-n.htm>

Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Opplæringslova. (2023). *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa* (LOV-2023-06-09-30). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30>

Pedersen, I. (2022). Språkbrudd og identitet i sjøsamiske familier: En intergenerasjonell tilnærming med ungdom i fokus. *Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 3(2), 154–170.

<https://doi.org/10.18261/ntu.3.2.2>

Platon. (2000). *Theaetetus* (W. Jowett, Overs.). Infomotions, Inc.

<https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy2.usn.no/lib/ucsn-ebooks/detail.action?docID=3314717>

Sannhets- og forsoningskommisjonen. (2023). *Sannhet og forsoning - grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner* (Rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen Dokument 19).

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/sannhets--og-forsoningskommisjonen/rapport-til-stortinget-fra-sannhets--og-forsoningskommisjonen.pdf>

Slagstad, R. (2001). *De nasjonale strateger*. Pax.

http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2011041306001

Somby, H. M. (2023). Undervisning for og om samisk språk, kultur og samfunnsliv. I B. Fønnebø, A. L. Johnsen-Swart & H. M. Somby (red.), *Samiske stemmer i skolen* (s. 50-68). Cappelen Damm Akademisk.

Svartdal, F. (2020, 3. april). reliabilitet. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/reliabilitet>

Telhaug, A. O., Mediås, O. A. & Aasen, P. (2006). The Nordic Model in Education: Education as part of the political system in the last 50 years. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50(3), 245-283. <https://doi.org/10.1080/00313830600743274>

Thorsen, D. E. & Berg, O. T. (2019, 28. august). sosialdarwinisme. I *Store Norske Leksikon*.

<https://snl.no/sosialdarwinisme>

- Utdanningsdirektoratet. (Uten dato). *Kunnskapsløftet 2020 – samisk*.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/kunnskapsloftet-samisk/>
- Utdanningsdirektoratet. (Uten dato). *Læring og trivsel: Læreplanverket*.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>
- Utdanningsdirektoratet. (2020, 20. november). *Samisk i skolen*.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/samisk-i-skolen/>
- Van der Voet, P. B. (2019). *Revitalisation through Sami language education: A critical discourse analysis of the curricula from kindergarten to upper secondary school in Norway* [Master's thesis, Faculty of Humanities, Social Sciences and Education, University of Tromsø].
<https://hdl.handle.net/10037/15655>
- Vangsnes, Ø. A. (2021). Den samiske lekkasjen i grunnskulen. *Samiske tall forteller*, 1-22.
<https://samilogutmitalit.no/nb/2021/den-samiske-lekkasjen-i-g-runnskulen-2021>
- Wernet, A. (2013). Hermeneutics and Objective Hermeneutics. I U. Flick (Red.), *The sage handbook of qualitative data analysis* (s. 234-247). SAGE Publications, Limited.
- Zachariassen, K. (2012). *Samiske nasjonale strategar: Samepolitikk og nasjonsbygging 1900-1940*. CálliidLágádus.
- Øzerk, K. (2023, 30. mars). Bærekraftig utvikling og samisk som urfolksspråk: Noe må gjøres. Og det kreves mer av alle og enhver, skriver Kamil Øzerk. *Khrono*.
<https://www.khrono.no/baerekraftig-utvikling-og-samisk-som-urfolkssprak/769237>

Vedlegg

Vedlegg A

Avansert søk gjennom Lovdata Pro, søkeresultat nr. 1

The screenshot shows the Lovdata Pro search interface. The search criteria are: Emne 1: samisk*, Emne 2: (barneskole*, barneskule*, folkeskole*, folkeskule*, grunnskole*, grunnskule*, skole*, skule*, ungdomsskole*, ungdomsskule*), Emne 3: språk*. Rettskilde: NL NLO SFA SFOA NOU PROP SDOK. The search results table lists 13 documents, with the first two being the focus of the report.

Titel	Dato	Rettskilde	Relevans	Sjikt
1. Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) LOV-1998-07-17-61	17.07.1998	NL		
2. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) LOV-2011-06-24-30	24.06.2011	NL		
3. Lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova) LOV-2003-07-04-64	04.07.2003	NL		
4. Lov om barnehager (barnehageloven) LOV-2005-06-17-64	17.06.2005	NL		
5. Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) LOV-1987-06-12-56	12.06.1987	NL		
6. Lov om stadnamn (stadnamnlova) LOV-1990-05-18-11	18.05.1990	NL		
7. Lov om omsetning av bøker (bokloven) LOV-2023-06-16-64	16.06.2023	NL		
8. Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) IKKE I KRAFT LOV-2023-06-09-30	09.06.2023	NL		
9. Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) LOV-2020-11-06-127	06.11.2020	NL		
10. Lov om barnevern (barnevernsloven) LOV-2021-06-18-97	18.06.2021	NL		
11. Lov om språk (språklova) LOV-2021-05-21-42	21.05.2021	NL		
12. Lov om barnehager (barnehageloven). OPPHEVET LOV-1995-05-05-19	05.05.1995	NLO		
13. Lov om grunnskolen. OPPHEVET LOV-1969-06-13-24	13.06.1969	NLO		

Søkekriterier brukt:

Emne 1: samisk*

Emne 2: (barneskole* , barneskule* , folkeskole* , folkeskule* , grunnskole* , grunnskule* , skole* , skule* , ungdomsskole* , ungdomsskule*)

Emne 3: språk*

Rettskilde: NL NLO SFA SFOA NOU PROP SDOK

Søket er utført i fulltekst

Antall dokumenter funnet: 13

#	Dokument
1	Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 17.07.1998 nr. 61 https://lovdata.no/pro/NL/lov/1998-07-17-61
2	Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) Dato: 24.06.2011 nr. 30 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2011-06-24-30

3	Lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova) Dato: 04.07.2003 nr. 84 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2003-07-04-84
4	Lov om barnehager (barnehageloven) Dato: 17.06.2005 nr. 64 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2005-06-17-64
5	Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) Dato: 12.06.1987 nr. 56 https://lovdata.no/pro/NL/lov/1987-06-12-56
6	Lov om stadnamn (stadnamnlova) Dato: 18.05.1990 nr. 11 https://lovdata.no/pro/NL/lov/1990-05-18-11
7	Lov om omsetning av bøker (bokloven) Dato: 16.06.2023 nr. 64 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2023-06-16-64
8	Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 09.06.2023 nr. 30 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2023-06-09-30
9	Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven) Dato: 06.11.2020 nr. 127 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2020-11-06-127
10	Lov om barnevern (barnevernsloven) Dato: 18.06.2021 nr. 97 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2021-06-18-97
11	Lov om språk (språklova) Dato: 21.05.2021 nr. 42 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2021-05-21-42
12	Lov om barnehager (barnehageloven). Dato: 05.05.1995 nr. 19 https://lovdata.no/pro/NLO/lov/1995-05-05-19
13	Lov om grunnskolen. Dato: 13.06.1969 nr. 24 https://lovdata.no/pro/NLO/lov/1969-06-13-24

Vedlegg B

Avansert søk gjennom Lovdata Pro, søkeresultat nr. 2

The screenshot shows the Lovdata Pro search interface. The search criteria are: Emne 1: samisk*, Emne 2: (barneskole*, barneskule*, folkeskole*, folkeskule*, grunnskole*, grunnskule*, skule*, ungdomsskole*, ungdomsskule*), Emne 3: språk*. Rettskilde: NL NLO SFA SFOA NOU PROP SDOK. The search results table lists 18 documents, with the first three being the focus of the report.

Titel	Dato	Rettskilde	Relevans	Sikret
1 Forskrift til opplæringslova FOR-2006-06-23-724	23.06.2006	SF		
2 Forskrift om opptak til høgere utdanning FOR-2017-01-06-13	06.01.2017	SF		
3 Forskrift til merverdiavgiftsloven (merverdiavgiftsforskriften) FOR-2009-12-15-1540	15.12.2009	SF		
4 Forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-land eller fra Sveits FOR-2008-10-08-1130	08.10.2008	SF		
5 Forskrift til privatskolelova FOR-2006-07-14-932	14.07.2006	SF		
6 Forskrift til forvaltningsloven (forvaltningslovforskriften) FOR-2006-12-15-1456	15.12.2006	SF		
7 Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer FOR-2011-11-09-1088	09.11.2011	SF		
8 Forskrift om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerforskriften) FOR-2006-06-30-756	30.06.2006	SF		
9 Forskrift om rammeplan for skolefritidsordningen FOR-2021-05-31-1825	31.05.2021	SF		
10 Forskrift om fastlegeordning i kommunene FOR-2012-08-29-842	29.08.2012	SF		
11 Forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Agder FOR-2005-06-22-833	22.06.2005	SF		
12 Forskrift om praktisk tjeneste (turnustjeneste) for lege ved loddtrekning FOR-2001-12-20-1549	20.12.2001	SF		
13 Forskrift om rammeplan for treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag FOR-2013-03-18-290	18.03.2013	SF		
14 Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019–2020 FOR-2019-03-15-254	15.03.2019	SF		
15 Forskrift om utfylling av del overordna mål og prinsippa for opplæringa i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa FOR-2017-09-01-1332	01.09.2017	SF		
16 Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærutdanning for trinn 5–10 FOR-2016-11-23-1402	23.11.2016	SF		
17 Forskrift om rammeplan for grunnskolelærutdanning for trinn 5–10 FOR-2016-06-07-861	07.06.2016	SF		
18 Forskrift om rammeplan for grunnskolelærutdanning for trinn 1–7 FOR-2016-06-07-860	07.06.2016	SF		

Søkekriterier brukt:

Emne 1: samisk*

Emne 2: (barneskole* , barneskule* , folkeskole* , folkeskule* , grunnskole* , grunnskule* , skule* , skule* , ungdomsskole* , ungdomsskule*)

Emne 3: språk*

Rettskilde: NL NLO SFA SFOA NOU PROP SDOK

Søket er utført i fulltekst

Antall dokumenter funnet: 105

#	Dokument
1	<p>Forskrift til opplæringslova Dato: 23.06.2006 nr. 724 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2006-06-23-724</p>
2	<p>Forskrift om opptak til høgere utdanning Dato: 06.01.2017 nr. 13 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-01-06-13</p>
3	<p>Forskrift til merverdiavgiftsloven (merverdiavgiftsforskriften) Dato: 15.12.2009 nr. 1540 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2009-12-15-1540</p>

4	<p>Forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-land eller fra Sveits Dato: 08.10.2008 nr. 1130 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2008-10-08-1130</p>
5	<p>Forskrift til privatskolelova Dato: 14.07.2006 nr. 932 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2006-07-14-932</p>
6	<p>Forskrift til forvaltningsloven (forvaltningslovforskriften) Dato: 15.12.2006 nr. 1456 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2006-12-15-1456</p>
7	<p>Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer Dato: 09.11.2011 nr. 1088 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2011-11-09-1088</p>
8	<p>Forskrift om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerforskriften) Dato: 30.06.2006 nr. 756 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2006-06-30-756</p>
9	<p>Forskrift om rammeplan for skolefritidsordningen Dato: 31.05.2021 nr. 1825 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-05-31-1825</p>
10	<p>Forskrift om fastlegeordning i kommunene Dato: 29.08.2012 nr. 842 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2012-08-29-842</p>
11	<p>Forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Agder Dato: 22.06.2005 nr. 833 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2005-06-22-833</p>
12	<p>Forskrift om praktisk tjeneste (turnustjeneste) for lege ved loddtrekning Dato: 20.12.2001 nr. 1549 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2001-12-20-1549</p>
13	<p>Forskrift om rammeplan for treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag Dato: 18.03.2013 nr. 290 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2013-03-18-290</p>
14	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019–2020 Dato: 15.03.2019 nr. 254 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-03-15-254</p>
15	<p>Forskrift om utfylling av dei overordna måla og prinsippa for opplæringa i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa Dato: 01.09.2017 nr. 1332 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-09-01-1332</p>
16	<p>Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærerutdanning for trinn 5–10 Dato: 23.11.2016 nr. 1402 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-11-23-1402</p>
17	<p>Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 5–10 Dato: 07.06.2016 nr. 861 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-06-07-861</p>

18	<p>Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 1–7 Dato: 07.06.2016 nr. 860 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-06-07-860</p>
19	<p>Forskrift om rammeplan for lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1–13 Dato: 04.06.2020 nr. 1134 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-06-04-1134</p>
20	<p>Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærerutdanning for trinn 1–7 Dato: 23.11.2016 nr. 1403 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-11-23-1403</p>
21	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån Dato: 15.12.2022 nr. 2259 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2022-12-15-2259</p>
22	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2022 Dato: 15.12.2021 nr. 3636 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-12-15-3636</p>
23	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2021 Dato: 17.12.2020 nr. 3022 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-12-17-3022</p>
24	<p>Forskrift til integreringsloven (integreringsforskriften) Dato: 15.12.2020 nr. 2912 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-12-15-2912</p>
25	<p>Forskrift om opptak til Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet Dato: 15.09.2020 nr. 1794 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-09-15-1794</p>
26	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2020 Dato: 17.12.2019 nr. 1872 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-12-17-1872</p>
27	<p>Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13 Dato: 18.03.2013 nr. 289 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2013-03-18-289</p>
28	<p>Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver Dato: 24.04.2017 nr. 487 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-04-24-487</p>
29	<p>Forskrift om stadnamn Dato: 23.05.2017 nr. 638 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-05-23-638</p>
30	<p>Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13 Dato: 18.03.2013 nr. 291 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2013-03-18-291</p>
31	<p>Forskrift til samelovens språkregler Dato: 07.01.2003 nr. 13 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2003-01-07-13</p>

32	Forskrift om nasjonal retningslinje for sosionomutdanning Dato: 15.03.2019 nr. 409 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-03-15-409
33	Forskrift om graden philosophiae doctor ved Samisk høgskole Dato: 12.11.2019 nr. 2240 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-11-12-2240
34	Forskrift om nasjonal retningslinje for medisnutdanning Dato: 03.01.2020 nr. 21 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-01-03-21
35	Forskrift om eksamen og sluttvurdering ved Samisk høgskole Dato: 15.02.2011 nr. 460 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2011-02-15-460
36	Forskrift om fosterhjem Dato: 13.10.2023 nr. 1632 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2023-10-13-1632
37	Forskrift om barns rettigheter i barnevernsinstitusjon Dato: 20.12.2022 nr. 2358 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2022-12-20-2358
38	Forskrift om barnevernstjenestens oppfølging av barn på barnevernsinstitusjon (oppfølgingsforskriften) Dato: 15.12.2022 nr. 2240 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2022-12-15-2240
39	Forskrift om læreplan i samfunnskunnskap for voksne innvandrere Dato: 20.06.2021 nr. 2054 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-06-20-2054
40	Forskrift om nasjonal retningslinje for masterutdanning i barnevern Dato: 09.04.2021 nr. 1147 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-04-09-1147
41	Forskrift om nasjonal retningslinje for helsesykepleierutdanning Dato: 09.04.2021 nr. 1146 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-04-09-1146
42	Forskrift om studieforbund godkjent av Kultur- og likestillingsdepartementet Dato: 08.12.2020 nr. 2896 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-12-08-2896
43	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2012–2013 Dato: 09.02.2012 nr. 132 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2012-02-09-132
44	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2011–2012 Dato: 24.02.2011 nr. 203 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2011-02-24-203
45	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2010–2011 Dato: 12.02.2010 nr. 178 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-02-12-178
46	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2009–2010

	<p>Dato: 18.02.2009 nr. 232 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2009-02-18-232</p>
47	<p>Forskrift om opptak til studier ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet Dato: 12.12.2008 nr. 1569 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2008-12-12-1569</p>
48	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2008–2009 Dato: 25.02.2008 nr. 190 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2008-02-25-190</p>
49	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2007–2008 Dato: 25.02.2007 nr. 227 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2007-02-25-227</p>
50	<p>Forskrift for opptak til studier ved Universitetet i Tromsø Dato: 15.12.2005 nr. 1781 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-12-15-1781</p>
51	<p>Forskrift for opptak til studier ved Universitetet i Tromsø. Dato: 12.12.2002 nr. 1882 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2002-12-12-1882</p>
52	<p>Forskrift om opptak til studier ved Universitetet i Tromsø. Dato: 18.10.2001 nr. 1273 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2001-10-18-1273</p>
53	<p>Forskrift om inntak i fylkeskommunale og kommunale videregående skoler. Dato: 06.11.1984 nr. 2047 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1984-11-06-2047</p>
54	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2019 Dato: 17.12.2018 nr. 2037 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2018-12-17-2037</p>
55	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2018–2019 Dato: 13.02.2018 nr. 209 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2018-02-13-209</p>
56	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2018 Dato: 19.12.2017 nr. 2288 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2017-12-19-2288</p>
57	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2017–2018 Dato: 10.03.2017 nr. 309 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2017-03-10-309</p>
58	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2016–2017 Dato: 26.02.2016 nr. 205 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2016-02-26-205</p>
59	<p>Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Høgskolen i Telemark Dato: 12.03.2015 nr. 625 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2015-03-12-625</p>
60	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2015–2016 Dato: 18.02.2015 nr. 160</p>

	https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2015-02-18-160
61	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2014–2015 Dato: 15.02.2014 nr. 209 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2014-02-15-209
62	Forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Bergen Dato: 16.06.2013 nr. 786 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-06-16-786
63	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2013–2014 Dato: 11.02.2013 nr. 208 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-02-11-208
64	Forskrift om rammeplan for de samiske grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn Dato: 01.03.2010 nr. 296 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-03-01-296
65	Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn Dato: 01.03.2010 nr. 295 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-03-01-295
66	Forskrift om opptak til høyere utdanning Dato: 31.01.2007 nr. 173 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2007-01-31-173
67	Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver Dato: 01.03.2006 nr. 266 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2006-03-01-266
68	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2006–2007. Dato: 21.02.2006 nr. 247 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2006-02-21-247
69	Forskrift om opptak til universiteter og høyskoler Dato: 10.10.2005 nr. 1191 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-10-10-1191
70	Forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere Dato: 20.04.2005 nr. 341 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-04-20-341
71	Forskrift om opptakskrav til grunnutdanningar ved universitet og høyskolar. Dato: 14.11.2002 nr. 1286 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2002-11-14-1286
72	Forskrift for forsøk med alternativ rapportering av økonomi og tjenestedata (1999). Dato: 29.10.1999 nr. 1288 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1999-10-29-1288
73	Forskrift til opplæringslova. Dato: 28.06.1999 nr. 722 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1999-06-28-722

74	Forskrift om læreplanverka for grunnskolen. Dato: 16.07.1997 nr. 791 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1997-07-16-791
75	Forskrift for grunnskolen. Dato: 17.11.1989 nr. 1184 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1989-11-17-1184
76	Forskrift for godkjenning av lærebøker for grunnskole og videregående skole. Dato: 13.01.1984 nr. 3520 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1984-01-13-3520
77	Forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) Dato: 19.01.2017 nr. 271 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2017-01-19-271
78	Forskrift om forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar 2017 Dato: 19.12.2016 nr. 1711 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2016-12-19-1711
79	Forskrift om forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar 2016 Dato: 16.12.2015 nr. 1774 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2015-12-16-1774
80	Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2015 Dato: 17.12.2014 nr. 1803 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2014-12-17-1803
81	Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2014 Dato: 16.12.2013 nr. 1610 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-12-16-1610
82	Forskrift til filosofisk doktorgrad ved Samisk høyskole Dato: 15.10.2013 nr. 1364 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-10-15-1364
83	Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2013 Dato: 18.12.2012 nr. 1366 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2012-12-18-1366
84	Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2012 Dato: 13.12.2011 nr. 1345 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2011-12-13-1345
85	Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2011 Dato: 27.12.2010 nr. 1823 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-12-27-1823
86	Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Høyskolen for Ledelse og Teologi Dato: 15.11.2010 nr. 1640 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-11-15-1640

87	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2010 Dato: 14.12.2009 nr. 1629 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2009-12-14-1629</p>
88	<p>Forskrift om skrivemåten av stadnamn. Dato: 01.06.2007 nr. 592 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2007-06-01-592</p>
89	<p>Forskrift om opptak, studium og eksamen ved Norges veterinærhøgskole Dato: 15.06.2006 nr. 884 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2006-06-15-884</p>
90	<p>Forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø. Dato: 15.12.2005 nr. 1779 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-12-15-1779</p>
91	<p>Forskrift om opptak til psykologstudiet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Dato: 07.12.2005 nr. 1688 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-12-07-1688</p>
92	<p>Forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø. Dato: 03.04.2003 nr. 762 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2003-04-03-762</p>
93	<p>Forskrift om eksamen ved Høgskolen i Agder. Dato: 26.03.2003 nr. 589 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2003-03-26-589</p>
94	<p>Forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø. Dato: 25.01.2001 nr. 322 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2001-01-25-322</p>
95	<p>Forskrift om pasientjournal Dato: 21.12.2000 nr. 1385 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2000-12-21-1385</p>
96	<p>Forskrift om fastlegeordning i kommunene Dato: 14.04.2000 nr. 328 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2000-04-14-328</p>
97	<p>Forskrift om rangering av søkere ved opptak til grunntutdanninger ved universiteter og høyskoler. Dato: 14.12.1999 nr. 1505 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1999-12-14-1505</p>
98	<p>Forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universitet og høyskolar. Dato: 15.01.1998 nr. 792 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1998-01-15-792</p>
99	<p>Forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universitet og høyskolar. Dato: 23.12.1996 nr. 1371 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1996-12-23-1371</p>
100	<p>Forskrift om eksamen ved Høgskolen i Agder.</p>

	<p>Dato: 08.05.1996 nr. 814 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1996-05-08-814</p>
101	<p>Forskrift om utfyllende regler for beregning av tilleggspoeng for faglig fordypning, realfagspoeng og bonuspoeng for fag og studieretninger fra videregående skole. Dato: 20.11.1995 nr. 1078 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1995-11-20-1078</p>
102	<p>Midlertidig forskrift om opptak til grunnutdanninger ved statlige høyskoler. Dato: 20.11.1995 nr. 1077 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1995-11-20-1077</p>
103	<p>Forskrift til samelovens språkregler. Dato: 30.01.1992 nr. 79 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1992-01-30-79</p>
104	<p>Forskrift om opptak til ingeniørhøgskoler. Dato: 18.02.1986 nr. 563 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1986-02-18-563</p>
105	<p>Forskrift om opptak til regionale ingeniørhøgskoler. Dato: 10.01.1984 nr. 207 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1984-01-10-207</p>

Vedlegg C

Avansert søk gjennom Lovdata Pro, søkeresultat nr. 3

The screenshot shows the Lovdata Pro search results page. The search criteria are: Emne 1: samisk*, Emne 2: (barneskole*, barneskule*, folkeskole*, folkeskule*, grunnskole*, grunnskule*, skule*, ungdomsskole*, ungdomsskule*), Emne 3: språk*. The results table lists 18 items, with the first two being the focus of the document.

Titel	Dato	Rettskilde	Relevans	Sjå
1. Ot.prp.nr.60 (1989–1990) Ot.prp.nr.60 (1989–1990) Samisk språk. Lov om endringer i I) Lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). II) Lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen. III) Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene.	11.05.1990	PROP		
2. Forskrift til opplæringslova FOR-2006-06-23-724	23.06.2006	SF		

Søkekriterier brukt:

Emne 1: samisk*

Emne 2: (barneskole* , barneskule* , folkeskole* , folkeskule* , grunnskole* , grunnskule* , skule* , skule* , ungdomsskole* , ungdomsskule*)

Emne 3: språk*

Rettskilde: NL NLO SFA SFOA NOU PROP SDOK TRAKTATER EMD FN LOK LOKO

Søket er utført i fulltekst

Antall dokumenter funnet: 245

#	Dokument
1	<p>Ot.prp.nr.60 (1989–1990) Samisk språk. Lov om endringer i I) Lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven). II) Lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen. III) Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene.</p> <p>Dato: 1990-05-11 Utgiver: Kirke- og kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-60-198990</p>
2	<p>Forskrift til opplæringslova</p> <p>Dato: 23.06.2006 nr. 724</p>

		https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2006-06-23-724
3		Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 17.07.1998 nr. 61 https://lovdata.no/pro/NL/lov/1998-07-17-61
4		Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) Dato: 12.06.1987 nr. 56 https://lovdata.no/pro/NL/lov/1987-06-12-56
5		Lov om barnehager (barnehageloven) Dato: 17.06.2005 nr. 64 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2005-06-17-64
6		Prop.77 L (2020–2021) Endringar i lovgjevinga som følgje av innføring av kjønnsnøytral tittel på fylkesmannen Dato: 2021-01-29 Utgiver: Kommunal- og moderniseringsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-77-l-202021
7		Lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova) Dato: 04.07.2003 nr. 84 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2003-07-04-84
8		Lov om språk (språklova) Dato: 21.05.2021 nr. 42 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2021-05-21-42
9		Lov om stadnamn (stadnamnlova) Dato: 18.05.1990 nr. 11 https://lovdata.no/pro/NL/lov/1990-05-18-11
10		NOU 1995:18 Ny lovgiving om opplæring «. og for øvrig kan man gjøre som man vil» Dato: 1995-07-04 Utgiver: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, KUF https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1995-18
11		Prop.91 L (2010–2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) Dato: 2011-04-08 Utgiver: Helse- og omsorgsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-91-l-201011
12		Ot.prp.nr.102 (2004–2005) Om lov om rett til innsyn i dokument i offentleg verksemd (offentleglova) Dato: 2005-06-10 Utgiver: Justis- og politidepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-102-200405
13		NOU 2016:18 Hjertespråket Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk Dato: 2016-10-10 Utgiver: Kommunal- og moderniseringsdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2016-18

14	<p>Ot.prp.nr.36 (1996–1997) Om lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 1997-03-14 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-36-199697</p>
15	<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2019–2020 Dato: 15.03.2019 nr. 254 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-03-15-254</p>
16	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån Dato: 15.12.2022 nr. 2259 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2022-12-15-2259</p>
17	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2022 Dato: 15.12.2021 nr. 3636 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-12-15-3636</p>
18	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2021 Dato: 17.12.2020 nr. 3022 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-12-17-3022</p>
19	<p>Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2020 Dato: 17.12.2019 nr. 1872 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-12-17-1872</p>
20	<p>Prop.108 L (2019–2020) Lov om språk (språklova) Dato: 2020-05-12 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-108-l-201920</p>
21	<p>Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 09.06.2023 nr. 30 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2023-06-09-30</p>
22	<p>NOU 2023:20 Tegnspråk for livet - Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk Dato: 2023-06-13 Utgiver: Kultur- og likestillingsdepartementet Tegnespråkutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2023-20</p>
23	<p>NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt Forslag til forbedringer i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse Dato: 2021-12-16 Utgiver: Helse- og omsorgsdepartementet BPA-utvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2021-11</p>
24	<p>Prop.57 L (2022–2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 2023-03-24 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-57-l-202223</p>
25	<p>Ot.prp.nr.32 (2007–2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen)</p>

		<p>Dato: 2008-02-15 Utgiver: Miljøverndepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-32-200708</p>
26		<p>Forskrift om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning for helsepersonell med yrkeskvalifikasjoner fra andre EØS-land eller fra Sveits Dato: 08.10.2008 nr. 1130 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2008-10-08-1130</p>
27		<p>Forskrift til samelovens språkregler Dato: 07.01.2003 nr. 13 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2003-01-07-13</p>
28		<p>NOU 1997:4 Naturgrunlaget for samisk kultur Dato: 1997-01-01 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1997-4</p>
29		<p>Ot.prp.nr.46 (1997–1998) Om lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 1998-04-03 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-46-199798</p>
30		<p>Prop.126 L (2022–2023) Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) Dato: 2023-06-16 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-126-l-202223</p>
31		<p>Prop.1 LS (2020–2021) Skatter, avgifter og toll 2021 Dato: 2020-09-25 Utgiver: Finansdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-1-ls-202021</p>
32		<p>Forskrift om opptak til høgare utdanning Dato: 06.01.2017 nr. 13 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-01-06-13</p>
33		<p>Ot.prp.nr.52 (2008–2009) Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) Dato: 2009-04-03 Utgiver: Miljøverndepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-52-200809</p>
34		<p>Prop.104 L (2016–2017) Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) Dato: 2017-04-05 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-104-l-201617</p>
35		<p>Prop.88 L (2012–2013) Diskrimineringslovgivning (diskrimineringsloven om seksuell orientering, likestillingsloven, diskrimineringsloven om etnisitet, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) Dato: 2013-03-22 Utgiver: Barne-, likestillings- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-88-l-201213</p>

36	<p>Prop.96 L (2019–2020) Endringer i folkehøyskoleloven, barnehageloven og voksenopplæringsloven m.m. (samleproposisjon) Dato: 2020-04-29 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-96-l-201920</p>
37	<p>Prop.67 L (2012–2013) Lov om Norsk kulturråd (kulturrådsloven) Dato: 2013-02-01 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-67-l-201213</p>
38	<p>Prop.107 L (2021–2022) Midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina Dato: 2022-04-29 Utgiver: Arbeids- og inkluderingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-107-l-202122</p>
39	<p>Ot.prp.nr.50 (2006–2007) Om lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova) Dato: 2007-04-04 Utgiver: Kultur- og kyrkjedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-50-200607</p>
40	<p>Forskrift til privatskolelova Dato: 14.07.2006 nr. 932 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2006-07-14-932</p>
41	<p>Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver Dato: 24.04.2017 nr. 487 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-04-24-487</p>
42	<p>Prop.106 L (2022–2023) Endringer i kulturrådsloven (tydeliggjøring av skillet mellom ulike oppgaver) Dato: 2023-04-21 Utgiver: Kultur- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-106-l-202223</p>
43	<p>Prop.51 L (2017–2018) Endringer i opplæringslova mv. (forbud mot bruk av ansiktsdekkjande plagg i barnehagar og undervisningssituasjonar) Dato: 2018-03-23 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-51-l-201718</p>
44	<p>Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer Dato: 09.11.2011 nr. 1088 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2011-11-09-1088</p>
45	<p>Prop.119 LS (2009–2010) Endringer i merverdiavgiftsloven mv. og Stortingets vedtak om merverdiavgift (utvidet avgiftsplikt på kultur- og idrettsområdet) Dato: 2010-04-30 Utgiver: Finansdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-119-ls-200910</p>
46	<p>Ot.prp.nr.57 (2004–2005) Om lov om endringer i opplæringslova og friskolelova Dato: 2005-03-18</p>

		<p>Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-57-200405</p>
47		<p>Ot.prp.nr.59 (2005–2006) Om lov om endringer i opplæringslova Dato: 2006-04-07 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-59-200506</p>
48		<p>Forskrift om stadnamn Dato: 23.05.2017 nr. 638 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-05-23-638</p>
49		<p>NOU 2005:1 God forskning – bedre helse Lov om forskning og helsefaglig forskning, som involerer mennesker, humant biologisk materiale og helseopplysninger (helseforskningsloven) Dato: 2004-12-21 Utgiver: Helse og omsorgsdepartementet, HOD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2005-1</p>
50		<p>Forskrift om studier og eksamen ved Universitetet i Agder Dato: 22.06.2005 nr. 833 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2005-06-22-833</p>
51		<p>Forskrift om rammeplan for treårige faglærerutdanninger i praktiske og estetiske fag Dato: 18.03.2013 nr. 290 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2013-03-18-290</p>
52		<p>Forskrift om rammeplan for skolefritidsordningen Dato: 31.05.2021 nr. 1825 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-05-31-1825</p>
53		<p>Dok.nr.19 (2011–2012) Rapport fra Grunnlovsspråkutvalget om utarbeidelse av språklig oppdaterte tekstversjoner av Grunnloven på bokmål og nynorsk Dato: 2012-09-17 Utgiver: Grunnlovsspråkutvalget https://lovdata.no/pro/SDOK/forarbeid/dok19-201112</p>
54		<p>Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8–13 Dato: 18.03.2013 nr. 289 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2013-03-18-289</p>
55		<p>Forskrift til opplæringslova. Dato: 28.06.1999 nr. 722 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1999-06-28-722</p>
56		<p>Forskrift om rammeplan for yrkesfaglærerutdanning for trinn 8–13 Dato: 18.03.2013 nr. 291 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2013-03-18-291</p>
57		<p>Forskrift om utfylling av dei overordna måla og prinsippa for opplæringa i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa Dato: 01.09.2017 nr. 1332 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2017-09-01-1332</p>
58		<p>Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærerutdanning for trinn 5–10</p>

		Dato: 23.11.2016 nr. 1402 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-11-23-1402
59		Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 5–10 Dato: 07.06.2016 nr. 861 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-06-07-861
60		Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanning for trinn 1–7 Dato: 07.06.2016 nr. 860 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-06-07-860
61		Forskrift om nasjonal retningslinje for sosionomutdanning Dato: 15.03.2019 nr. 409 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-03-15-409
62		Forskrift om rammeplan for lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1–13 Dato: 04.06.2020 nr. 1134 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-06-04-1134
63		Forskrift om rammeplan for samisk grunnskolelærerutdanning for trinn 1–7 Dato: 23.11.2016 nr. 1403 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2016-11-23-1403
64		Forskrift om opptak til Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet Dato: 15.09.2020 nr. 1794 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-09-15-1794
65		Forskrift om graden philosophiae doctor ved Samisk høgskole Dato: 12.11.2019 nr. 2240 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2019-11-12-2240
66		Forskrift om studieforbund godkjent av Kultur- og likestillingsdepartementet Dato: 08.12.2020 nr. 2896 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-12-08-2896
67		Forskrift om nasjonal retningslinje for medisinerutdanning Dato: 03.01.2020 nr. 21 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2020-01-03-21
68		Forskrift om eksamen og sluttvurdering ved Samisk høgskole Dato: 15.02.2011 nr. 460 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2011-02-15-460
69		Forskrift om nasjonal retningslinje for masterutdanning i barnevern Dato: 09.04.2021 nr. 1147 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-04-09-1147
70		Forskrift om nasjonal retningslinje for helsesykepleierutdanning Dato: 09.04.2021 nr. 1146 https://lovdata.no/pro/SF/forskrift/2021-04-09-1146
71		Prop.63 L (2018–2019) Endringer i diskrimineringsombudsloven og likestillings- og diskrimineringsloven (etablering av et lavterskeltilbud for behandling av saker om seksuell trakassering og en styrking av aktivitets- og redegjørelsesplikten) Dato: 2019-04-05 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet

		https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-63-1-201819
72		Prop.169 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre) Dato: 2017-09-01 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-169-1-201617
73		Prop.86 L (2020–2021) Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner) Dato: 2021-02-19 Utgiver: Kommunal- og moderniseringsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-86-1-202021
74		Ot.prp.nr.79 (2003–2004) Om lov om universiteter og høyskoler Dato: 2004-06-04 Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-79-200304
75		NOU 2012:1 Til barnas beste Ny lovgivning for barnehagene Dato: 2012-01-16 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2012-1
76		Ot.prp.nr.14 (1985–1986) Lov om folkebibliotek Dato: 1985-10-25 Utgiver: Kultur- og vitenskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-14-198586
77		Prop.67 L (2017–2018) Endringer i barnehageloven mv. (minimumsnorm for grunnbemanning, plikt til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og SFO mv.) Dato: 2018-04-06 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-67-1-201718
78		Prop.106 L (2014–2015) Endringer i lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument (innsamling av digitale dokument m.m.) Dato: 2015-04-17 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-106-1-201415
79		NOU 2007:13 B Den nye sameretten; Utredning fra Samerettsutvalget Del III – kapittel 16-24 Dato: 2007-12-03 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2007-13b
80		Prop.69 L (2014–2015) Endringer i åndsverkloven (gjennomføring av EUs hitteverkdirektiv og innføring av generell avtalelisens mv.) Dato: 2015-03-20 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-69-1-201415
81		Prop.103 L (2015–2016) Endringer i barnehageloven og opplæringslova (spesialpedagogisk hjelp, kortere ventetid for barnehageplass m.m.) Dato: 2016-04-15

		<p>Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-103-1-201516</p>
82		<p>Ot.prp.nr.10 (2008–2009) Om lov om endringer i forvaltningslovgivningen mv. (gjennomføring av forvaltningsreformen) Dato: 2008-10-24 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-10-200809</p>
83		<p>NOU 1984:18 Om samenes rettsstilling Dato: 1984-06-15 Utgiver: Justis- og politidepartementet Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1984-18</p>
84		<p>NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindriftsloven Dato: 2001-03-15 Utgiver: Landbruksdepartementet, LD Reindriftslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2001-35</p>
85		<p>NOU 2004:20 Ny utlendingslov Dato: 2004-10-19 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet, KRD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2004-20</p>
86		<p>Prop.129 L (2012–2013) Endringer i opplæringslova og privatskolelova (spesialundervisning m.m.) Dato: 2013-04-26 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-129-1-201213</p>
87		<p>Prop.145 L (2020–2021) Endringer i opplæringslova, friskulelova og barnehagelova (behandling av personopplysninger, fjernundervisning o.a.) Dato: 2021-04-09 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-145-1-202021</p>
88		<p>Ot.prp.nr.25 (2006–2007) Om lov om reindrift (reindriftsloven) Dato: 2007-01-26 Utgiver: Landbruks- og matdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-25-200607</p>
89		<p>Prop.100 L (2020–2021) Endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator) Dato: 2021-03-12 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-100-1-202021</p>
90		<p>Prop.133 L (2020–2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven Dato: 2021-04-09 Utgiver: Barne- og familiedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-133-1-202021</p>
91		<p>NOU 2001:34 Samiske sedvaner og rettsoppfatninger – bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget Dato: 2000-05-31</p>

		<p>Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2001-34</p>
92		<p>NOU 1999:27 «Ytringsfrihed bør finde Sted» Forslag til ny Grunnlov §100 Dato: 1999-09-22 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1999-27</p>
93		<p>NOU 1997:5 Urfolks landrettigheter etter folkerett og utenlandsk rett – bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget Dato: 1997-01-01 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1997-5</p>
94		<p>Prop.164 L (2015–2016) Lov om folkeregistrering (folkeregisterloven) Dato: 2016-09-30 Utgiver: Finansdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-164-l-201516</p>
95		<p>Prop.47 L (2017–2018) Lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven) Dato: 2018-03-16 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-47-l-201718</p>
96		<p>Ot.prp.nr.33 (1986–1987) Om lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) Dato: 1987-03-20 Utgiver: Justis- og politidepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-33-198687</p>
97		<p>Prop.81 L (2016–2017) Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) Dato: 2017-04-05 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-81-l-201617</p>
98		<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2012–2013 Dato: 09.02.2012 nr. 132 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2012-02-09-132</p>
99		<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2011–2012 Dato: 24.02.2011 nr. 203 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2011-02-24-203</p>
100		<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2010–2011 Dato: 12.02.2010 nr. 178 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-02-12-178</p>
101		<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2009–2010 Dato: 18.02.2009 nr. 232 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2009-02-18-232</p>
102		<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2008–2009 Dato: 25.02.2008 nr. 190 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2008-02-25-190</p>
103		<p>Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2007–2008</p>

		Dato: 25.02.2007 nr. 227 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2007-02-25-227
104		Prop.74 L (2021–2022) Endringer i opplæringsloven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (endring av NOKUTs oppgaver, studentrettigheter mv.) Dato: 2022-04-01 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-74-l-202122
105		Prop.111 L (2020–2021) Endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteleven, fagskoleloven og yrkeskvalifikasjonsloven mv. (samleproposisjon) Dato: 2021-03-26 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-111-l-202021
106		Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2019 Dato: 17.12.2018 nr. 2037 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2018-12-17-2037
107		Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2018–2019 Dato: 13.02.2018 nr. 209 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2018-02-13-209
108		Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2018 Dato: 19.12.2017 nr. 2288 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2017-12-19-2288
109		Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2017–2018 Dato: 10.03.2017 nr. 309 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2017-03-10-309
110		Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2016–2017 Dato: 26.02.2016 nr. 205 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2016-02-26-205
111		Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2015–2016 Dato: 18.02.2015 nr. 160 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2015-02-18-160
112		Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2014–2015 Dato: 15.02.2014 nr. 209 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2014-02-15-209
113		Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2013–2014 Dato: 11.02.2013 nr. 208 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-02-11-208
114		Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2006–2007. Dato: 21.02.2006 nr. 247 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2006-02-21-247
115		Forskrift om forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar 2017 Dato: 19.12.2016 nr. 1711 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2016-12-19-1711

116	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar 2016 Dato: 16.12.2015 nr. 1774 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2015-12-16-1774</p>
117	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2015 Dato: 17.12.2014 nr. 1803 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2014-12-17-1803</p>
118	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2014 Dato: 16.12.2013 nr. 1610 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-12-16-1610</p>
119	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2013 Dato: 18.12.2012 nr. 1366 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2012-12-18-1366</p>
120	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2012 Dato: 13.12.2011 nr. 1345 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2011-12-13-1345</p>
121	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2011 Dato: 27.12.2010 nr. 1823 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-12-27-1823</p>
122	<p>Forskrift om forrentning og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettigheter 2010 Dato: 14.12.2009 nr. 1629 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2009-12-14-1629</p>
123	<p>Prop.70 L (2011–2012) Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarkslova (kystfiskeutvalet) Dato: 2012-03-16 Utgiver: Fiskeri- og kystdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-70-l-201112</p>
124	<p>Prop.86 L (2011–2012) Endringer i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v., lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold og lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke Dato: 2012-03-30 Utgiver: Miljøverndepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-86-l-201112</p>
125	<p>NOU 1992:32 Bedre struktur i lovverket. Lovstrukturutvalgets delutredning II. Dato: 1992-11-10 Utgiver: Arbeids- og administrasjonsdepartementet, AAD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1992-32</p>
126	<p>NOU 1993:18 Lovgivning om menneskerettigheter Dato: 1993-05-00</p>

		<p>Utgiver: Justis- og politidepartementet Menneskerettighetslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1993-18</p>
127		<p>Ot.prp.nr.38 (2004–2005) Om lov om endring i lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold Dato: 2004-12-17 Utgiver: Kultur- og kyrkjedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-38-200405</p>
128		<p>Ot.prp.nr.44 (2007–2008) Om lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (diskriminerings- og tilgjengelighetsloven) Dato: 2008-04-04 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-44-200708</p>
129		<p>NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg Ny valglov Dato: 2020-05-27 Utgiver: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KMD Valglovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2020-6</p>
130		<p>Ot.prp.nr.3 (1998–1999) Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) Dato: 1998-10-09 Utgiver: Justis- og politidepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-3-199899</p>
131		<p>NOU 2003:14 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven II Planlovutvalgets utredning med lovforslag Dato: 2003-05-13 Utgiver: Miljøverndepartementet, MD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2003-14</p>
132		<p>Prop.45 L (2022–2023) Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) Dato: 2023-03-03 Utgiver: Kommunal- og distriktsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-45-1-202223</p>
133		<p>Prop.58 L (2022–2023) Endringer i sameloven (endringer i språkregler) Dato: 2023-03-24 Utgiver: Kommunal- og distriktsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-58-1-202223</p>
134		<p>Forskrift til samelovens språkregler. Dato: 30.01.1992 nr. 79 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1992-01-30-79</p>
135		<p>Prop.87 L (2022–2023) Endringer i jordskiftelova, domstolloven og skjønnsprosessloven mv. (jordskiftelagdommerens deltakelse i lagmannsretten mv.) Dato: 2023-03-31 Utgiver: Landbruks- og matdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-87-1-202223</p>
136		<p>NOU 2004:28 Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (Naturmangfoldloven)</p>

		<p>Dato: 2004-12-07 Utgiver: Miljøverndepartementet, MD Biomangfoldutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2004-28</p>
137		<p>Prop.90 L (2022–2023) Endringer i lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring mv.) Dato: 2023-03-31 Utgiver: Arbeids- og inkluderingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-90-1-202223</p>
138		<p>Ot.prp.nr.34 (2004–2005) Om lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) Dato: 2004-12-17 Utgiver: Barne- og familiedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-34-200405</p>
139		<p>Ot.prp.nr.72 (2004–2005) Om lov om barnehager (barnehageloven) Dato: 2005-04-08 Utgiver: Barne- og familiedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-72-200405</p>
140		<p>NOU 2015:11 Med åpne kort Forebygging og oppfølging av alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenestene Dato: 2015-11-02 Utgiver: Helse- og omsorgsdepartementet, HOD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2015-11</p>
141		<p>NOU 2011:21 Når døden tjener livet Et forslag til nye lover om transplantasjon, obduksjon og avgivelse av lik Dato: 2011-12-16 Utgiver: Helse- og omsorgsdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2011-21</p>
142		<p>Prop.80 L (2016–2017) Lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) Dato: 2017-04-05 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-80-1-201617</p>
143		<p>Prop.9 L (2012–2013) Endringer i kringkastingsloven, åndsverkloven og film- og videogramlova (gjennomføring av direktiv 2010/13/EU om audiovisuelle medietjenester mv.) Dato: 2012-10-19 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-9-1-201213</p>
144		<p>Ot.prp.nr.52 (2007–2008) Om lov om endringer i barnehageloven (rett til plass i barnehage) Dato: 2008-04-25 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-52-200708</p>
145		<p>NOU 1999:26 Konvergens. Sammensmelting av tele-, data- og mediesektorene Dato: 1999-06-18 Utgiver: Samferdselsdepartementet / Kulturdepartementet</p>

		https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1999-26
146		Prop.120 L (2012–2013) Endringer i barnehageloven (politiattest m.m.) Dato: 2013-04-19 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-120-1-201213
147		Ot.prp.nr.108 (2000–2001) Om lov om endringer i diverse lover for å fjerne hindringer for elektronisk kommunikasjon Dato: 2001-08-31 Utgiver: Nærings- og handelsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-108-200001
148		Prop.33 L (2015–2016) Endringer i barnehageloven (tilsyn m.m.) Dato: 2015-11-27 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-33-1-201516
149		NOU 2002:12 Rettslig vern mot etnisk diskriminering Dato: 2002-06-14 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet, KRD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2002-12
150		Ot.prp.nr.47 (2007–2008) Om lov om endringer i barnehageloven (Om formålet med barnehagen) Dato: 2008-04-04 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-47-200708
151		Prop.105 L (2009–2010) Endringer i barnehageloven Dato: 2010-03-26 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-105-1-200910
152		Prop.170 L (2016–2017) Endringer i barnehageloven (krav til norskspråklig kompetanse) Dato: 2017-09-01 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-170-1-201617
153		NOU 2009:14 Et helhetlig diskrimineringsvern Diskrimineringslovutvalgets utredning om en samlet diskrimineringslov, grunnlovsvern og ratifikasjon av tilleggsprotokoll nr. 12 til EMK Dato: 2009-06-19 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet, BLD Diskrimineringslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2009-14
154		Prop.101 L (2016–2017) Endringer i barnehageloven (rett til barnehageplass for barn født i november m.m.) Dato: 2017-04-05 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-101-1-201617
155		Ot.prp.nr.33 (2002–2003) Om lov om frittstående skolar (friskolelova) Dato: 2002-12-20 Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet

		https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-33-200203
156		Prop.90 L (2015–2016) Endringer i utlendingsloven mv. (innstramninger II) Dato: 2016-04-05 Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-90-l-201516
157		Prop.82 L (2021–2022) Endringer i barnehageloven (selvstendig rettssubjekt, forbud mot annen virksomhet, meldeplikt m.m.) Dato: 2022-04-08 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-82-l-202122
158		Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver Dato: 01.03.2006 nr. 266 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2006-03-01-266
159		Ot.prp.nr.7 (1977–1978) Om lov om kulturminner Dato: 1977-09-02 Utgiver: Miljøverndepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-7-197778
160		NOU 1995:9 Identitet og dialog Kristendoms-kunnskap, livssynskunnskap og religionsundervisning Dato: 1995-05-03 Utgiver: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, KUF https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1995-9
161		Ot.prp.nr.48 (1984–1985) Om endringer i lover vedrørende inntektssystemet for kommunene og fylkeskommunene Dato: 1985-03-15 Utgiver: Kommunal- og arbeidsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-48-198485
162		Ot.prp.nr.37 (2006–2007) Om lov om endringer i friskolelova Dato: 2007-03-04 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-37-200607
163		Ot.prp.nr.68 (1993–1994) Om lov om barnehager (barnehageloven) Dato: 1994-05-06 Utgiver: Barne- og familiedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-68-199394
164		Ot.prp.nr.44 (1999–2000) Om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) m.m. Dato: 2000-04-28 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-44-199900
165		Prop.84 L (2011–2012) Endringer i opplæringslova og privatskolelova (undervisningskompetanse m.m.) Dato: 2012-04-13 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-84-l-201112

166	<p>Ot.prp.nr.50 (2003–2004) Om lov om endringer i introduksjonsloven mv. Dato: 2004-04-02 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-50-200304</p>
167	<p>NOU 2013:1 Det livssynsåpne samfunn En helhetlig tros- og livssynspolitikk Dato: 2013-01-07 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2013-1</p>
168	<p>Prop.65 L (2018–2019) Endringer i stadnamnlova (organisering av stadnamntenesta m.m.) Dato: 2019-04-05 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-65-l-201819</p>
169	<p>Prop.84 L (2014–2015) Endringer i privatskolelova mv. (nytt navn på loven, nye godkjenningssgrunnlag m.m.) Dato: 2015-03-27 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-84-l-201415</p>
170	<p>NOU 2003:25 Ny lov om universiteter og høyskoler Dato: 2003-09-23 Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet, UFD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2003-25</p>
171	<p>Ot.prp.nr.66 (1988–1989) Lov om stadnamn Dato: 1989-04-14 Utgiver: Kultur- og vitskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-66-198889</p>
172	<p>NOU 2015:2 Å høre til Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø Dato: 2015-03-18 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2015-2</p>
173	<p>NOU 2017:8 Særdomstoler på nye områder? Vurdering av nye domstolsordninger for foreldretvister, barnevernsaker og utlendingssaker Dato: 2017-03-09 Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet, Barne- og likestillingsdepartementet Særdomstolsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2017-8</p>
174	<p>Ot.prp.nr.42 (2004–2005) Om lov om endring i lov 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn m.m. Dato: 2004-12-17 Utgiver: Kultur- og kyrkjedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-42-200405</p>
175	<p>Prop.68 L (2013–2014) Endringer i opplæringslova, privatskolelova og folkehøyskoleloven (leksehjelp m.m.) Dato: 2014-04-11 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-68-l-201314</p>

176	<p>Ot.prp.nr.55 (2008–2009) Om lov om endringer i opplæringslova og privatskolelova Dato: 2009-04-03 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-55-200809</p>
177	<p>NOU 2019:23 Ny opplæringslov Dato: 2019-12-13 Utgiver: Kunnskapsdepartementet, KD Opplæringslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2019-23</p>
178	<p>NOU 2011:18 Struktur for likestilling Dato: 2011-11-15 Utgiver: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet Likestillingsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2011-18</p>
179	<p>Ot.prp.nr.40 (2007–2008) Om lov om endringer i opplæringslova og privatskolelova Dato: 2008-03-14 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-40-200708</p>
180	<p>NOU 2019:5 Ny forvaltningslov Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven) Dato: 2019-03-14 Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet Forvaltningslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2019-5</p>
181	<p>Ot.prp.nr.79 (2008–2009) Om lov om endringer i arbeidsmiljøloven, likestillingsloven, diskrimineringsombudsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (Homofile og kvinner i trossamfunn m.m.) Dato: 2009-04-24 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-79-200809</p>
182	<p>Prop.105 L (2014–2015) Endringer i lov om stadnamn (om høvet grunneigarar har til å fastsetje skrivemåte av bruksnamn m.m.) Dato: 2015-04-17 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-105-l-201415</p>
183	<p>Prop.79 L (2010–2011) Endringer i introduksjonsloven og statsborgerloven Dato: 2011-03-25 Utgiver: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-79-l-201011</p>
184	<p>Ot.prp.nr.21 (1993–1994) Om lov om endringer i lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen Dato: 1993-12-17 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-21-199394</p>
185	<p>Ot.prp.nr.55 (2003–2004) Om lov om endringer i opplæringslova og friskolelova Dato: 2004-04-02</p>

		<p>Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-55-200304</p>
186		<p>Ot.prp.nr.67 (2002–2003) Om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 2003-04-11 Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-67-200203</p>
187		<p>Ot.prp.nr.43 (2005–2006) Om lov om endringer i friskoleloven og fagskoleloven Dato: 2006-03-03 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-43-200506</p>
188		<p>Ot.prp.nr.80 (2002–2003) Om tillegg til Ot.prp. nr. 33 (2002–2003) Om lov om frittstående skolar (friskolelova) Dato: 2003-04-25 Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-80-200203</p>
189		<p>Prop.130 L (2018–2019) Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) Dato: 2019-06-21 Utgiver: Barne- og familiedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-130-l-201819</p>
190		<p>Ot.prp.nr.40 (1995–1996) Om lov om endringer i lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen m.m. Dato: 1996-03-22 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-40-199596</p>
191		<p>Ot.prp.nr.93 (2008–2009) Om lov om endringer i menneskerettsloven mv. (inkorporering av kvinnediskrimineringskonvensjonen) Dato: 2009-05-08 Utgiver: Justis- og politidepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-93-200809</p>
192		<p>Ot.prp.nr.64 (2003–2004) Om lov om endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova) Dato: 2004-04-23 Utgiver: Utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-64-200304</p>
193		<p>Prop.82 L (2014–2015) Endringer i opplæringslova og privatskolelova (krav om relevant kompetanse i undervisningsfag m.m.) Dato: 2015-03-27 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-82-l-201415</p>
194		<p>Ot.prp.nr.71 (2008–2009) Om lov om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler Dato: 2009-04-24 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-71-200809</p>

195	<p>Ot.prp.nr.51 (1984–1985) Om lov om endring i lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen og i lov 21. juni 1974 nr. 55 om videregående opplæring Dato: 1985-03-15 Utgiver: Kyrkje- og undervisningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-51-198485</p>
196	<p>Ot.prp.nr.41 (2006–2007) Om lov om endringer i opplæringslova og friskolelova Dato: 2007-03-04 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-41-200607</p>
197	<p>Prop.88 L (2018–2019) Endringer i opplæringslova, folkehøgskolelova, friskolelova m.m. (samleproposisjon) Dato: 2019-04-10 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-88-l-201819</p>
198	<p>Prop.130 L (2014–2015) Endringer i introduksjonsloven (tiltak for økt gjennomføring av plikt til opplæring og kvalifisering) Dato: 2015-05-29 Utgiver: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-130-l-201415</p>
199	<p>Prop.95 L (2009–2010) Endringer i opplæringslova og privatskolelova (leksehjelp m.m.) Dato: 2010-03-26 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-95-l-200910</p>
200	<p>Forskrift om skrivemåten av stadnamn. Dato: 01.06.2007 nr. 592 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2007-06-01-592</p>
201	<p>NOU 2001:20 Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (Introduksjonsloven) Dato: 2001-06-26 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet, KRD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2001-20</p>
202	<p>Prop.72 L (2015–2016) Endringer i opplæringslova (friare skoleval over fylkesgrenser, praksisbrevordning m.m.) Dato: 2016-03-18 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-72-l-201516</p>
203	<p>Ot.prp.nr.78 (1998–1999) Om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) Dato: 1999-05-28 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-78-199899</p>
204	<p>Prop.52 L (2017–2018) Endringer i opplæringslova, friskolelova og folkehøgskolelova (plikt til å tilby intensiv opplæring og plikt til fleirfagleg samarbeid m.m.)</p>

		<p>Dato: 2018-03-23 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-52-1-201718</p>
205		<p>Prop.78 L (2016–2017) Endringer i friskolelova, voksenopplæringsloven og folkehøgskoleloven (dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler m.m.) Dato: 2017-04-05 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-78-1-201617</p>
206		<p>Prop.146 L (2015–2016) Endringer i introduksjonsloven (innføring av forsøkshjemmel) Dato: 2016-06-17 Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-146-1-201516</p>
207		<p>Ot.prp.nr.87 (2008–2009) Om lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven) Dato: 2009-05-08 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-87-200809</p>
208		<p>Prop.64 L (2017–2018) Endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs oppgaver, eksamen og personvern mv.) Dato: 2018-04-06 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-64-1-201718</p>
209		<p>Prop.81 L (2015–2016) Endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs tilsyn, nasjonal vitnemålsportal mv.) Dato: 2016-03-18 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-81-1-201516</p>
210		<p>Prop.89 L (2017–2018) Endringer i introduksjonsloven (barnefamilier og enslige mindreårige med begrenset oppholdstillatelse) Dato: 2018-05-15 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-89-1-201718</p>
211		<p>Prop.79 L (2016–2017) Endringer i opplæringslova (oppstart av grunnskoleopplæring og rett til vidaregåande opplæring) Dato: 2017-04-05 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-79-1-201617</p>
212		<p>NOU 2020:3 Ny lov om universiteter og høyskoler Dato: 2020-02-13 Utgiver: Kunnskapsdepartementet, KD Universitets- og høyskolelovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2020-3</p>
213		<p>NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver Dato: 2019-04-02 Utgiver: Kulturdepartementet Arkivlovutvalget</p>

		https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2019-9
214		NOU 2022:2 Akademisk yringsfrihet God yringskultur må bygges nedenfra, hver dag Dato: 2022-03-21 Utgiver: Kunnskapsdepartementet Ekspertgruppen for akademisk yringsfrihet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2022-2
215		NOU 2021:8 Trygd over landegrensene Gjennomføring og synliggjøring av Norges trygdekoordineringsforpliktelser Dato: 2021-06-15 Utgiver: Arbeids- og sosialdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2021-8
216		Prop.82 L (2022–2023) Lov om omsetning av bøker (bokloven) Dato: 2023-03-31 Utgiver: Kultur- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-82-l-202223
217		Forskrift om opptak til studier ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet Dato: 12.12.2008 nr. 1569 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2008-12-12-1569
218		Forskrift for opptak til studier ved Universitetet i Tromsø Dato: 15.12.2005 nr. 1781 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-12-15-1781
219		Forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere Dato: 20.04.2005 nr. 341 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-04-20-341
220		Forskrift om læreplanverka for grunnskolen. Dato: 16.07.1997 nr. 791 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1997-07-16-791
221		Forskrift for grunnskolen. Dato: 17.11.1989 nr. 1184 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1989-11-17-1184
222		Forskrift for godkjenning av lærebøker for grunnskole og videregående skole. Dato: 13.01.1984 nr. 3520 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/1984-01-13-3520
223		Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Høgskolen i Telemark Dato: 12.03.2015 nr. 625 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2015-03-12-625
224		Forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Bergen Dato: 16.06.2013 nr. 786 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-06-16-786
225		Forskrift om rammeplan for de samiske grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn Dato: 01.03.2010 nr. 296 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-03-01-296

226	<p>Forskrift om rammeplan for grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn Dato: 01.03.2010 nr. 295 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-03-01-295</p>
227	<p>Forskrift om opptak til høyere utdanning Dato: 31.01.2007 nr. 173 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2007-01-31-173</p>
228	<p>Forskrift om opptak til universiteter og høyskoler Dato: 10.10.2005 nr. 1191 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-10-10-1191</p>
229	<p>Prop.68 L (2022–2023) Endringer i universitets- og høyskoleloven (egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits) Dato: 2023-03-24 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-68-l-202223</p>
230	<p>Forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) Dato: 19.01.2017 nr. 271 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2017-01-19-271</p>
231	<p>Forskrift til filosofisk doktorgrad ved Samisk høyskole Dato: 15.10.2013 nr. 1364 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2013-10-15-1364</p>
232	<p>Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Høyskolen for Ledelse og Teologi Dato: 15.11.2010 nr. 1640 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2010-11-15-1640</p>
233	<p>Forskrift om opptak, studium og eksamen ved Norges veterinærhøgskole Dato: 15.06.2006 nr. 884 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2006-06-15-884</p>
234	<p>Forskrift for eksamener ved Universitetet i Tromsø. Dato: 15.12.2005 nr. 1779 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-12-15-1779</p>
235	<p>Forskrift om opptak til psykologstudiet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Dato: 07.12.2005 nr. 1688 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2005-12-07-1688</p>
236	<p>Forskrift om opplæring i faget samisk for alle i kommunale barnehager og skoler, Tanamodellen, Tana kommune, Troms og Finnmark/Sámeigiella buohkaide gieldda mánáidgárddin ja skuvllain, Deanumodealla, Deanu gielda, Romsa ja Finnmárku Dato: 10.06.2021 nr. 2801 https://lovdata.no/pro/LF/forskrift/2021-06-10-2801</p>
237	<p>Forskrift om kommunale barnehager, Oslo kommune, Oslo Dato: 14.12.2022 nr. 2589 https://lovdata.no/pro/LF/forskrift/2022-12-14-2589</p>
238	<p>Forskrift om kommunale barnehager, Oslo kommune, Oslo</p>

		<p>Dato: 25.10.2017 nr. 1676 https://lovdata.no/pro/LFO/forskrift/2017-10-25-1676</p>
239		<p>Forskrift om kommunale barnehager i Oslo kommune (barnehageforskriften), Oslo kommune, Oslo Dato: 10.05.2011 nr. 532 https://lovdata.no/pro/LFO/forskrift/2011-05-10-532</p>
240		<p>Forskrift om standardvedtekter for kommunale barnehager i Oslo (barnehageforskriften), Oslo kommune, Oslo Dato: 28.01.2009 nr. 96 https://lovdata.no/pro/LFO/forskrift/2009-01-28-96</p>
241		<p>Forskrift om standardvedtekter for kommunale barnehager, Oslo kommune, Oslo Dato: 29.08.2007 nr. 1025 https://lovdata.no/pro/LFO/forskrift/2007-08-29-1025</p>
242		<p>Forskrift om inntak og formidling til videregående opplæring, Hedmark fylkeskommune Dato: 04.11.2014 nr. 1440 https://lovdata.no/pro/LFO/forskrift/2014-11-04-1440</p>
243		<p>Kommunale vedtekter for skolefritidsordningen i Hábmera suohkan – Hamarøy kommune, Nordland Dato: 16.06.2022 nr. 1126 https://lovdata.no/pro/LF/forskrift/2022-06-16-1126</p>
244		<p>Forskrift om inntak til videregående opplæring og formidling til lære plass, Troms og Finnmark fylkeskommune Dato: 06.10.2020 nr. 2353 https://lovdata.no/pro/LFO/forskrift/2020-10-06-2353</p>
245		<p>Forskrift for inntak og formidling for den videregående opplæring i Finnmark fylkeskommune Dato: 10.12.2014 nr. 1978 https://lovdata.no/pro/LFO/forskrift/2014-12-10-1978</p>

Vedlegg D

Avansert søk gjennom Lovdata Pro, søkeresultat nr. 4

The screenshot shows the Lovdata Pro search interface. The search criteria are: Emne 1: LOV-1987-06-12-56, Emne 2: (opplæringslov*, samisk*), Emne 3: (ILO-konvensjon* + nr. 169), Rettskilde: NL NLO SFA SFOA NOU PROP SDOK TRAKTATER EMD FN LOK LOKO. The search is performed in full text. The results table shows 18 items, with the first three highlighted in red:

#	Titel	Dato	Rettskilde	Relevans	Sikret
1	1. Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) LOV-1987-06-12-56	12.06.1987	NL		
2	2. Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven) LOV-2005-06-17-85	17.06.2005	NL		
3	3. NOU 2001:32 B Rett på sak NOU 2001:32 B Rett på sak Lov om tvisteløsning (tvisteloven)	26.12.2001	NOU		

Søkekriterier brukt:

Emne 1: LOV-1987-06-12-56

Emne 2: (opplæringslov*, samisk*)

Emne 3: (ILO-konvensjon* + nr. 169)

Rettskilde: NL NLO SFA SFOA NOU PROP SDOK TRAKTATER EMD FN LOK LOKO

Søket er utført i fulltekst

Antall dokumenter funnet: 71

#	Dokument
1	1. Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) Dato: 12.06.1987 nr. 56 https://lovdata.no/pro/NL/lov/1987-06-12-56
2	2. Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven) Dato: 17.06.2005 nr. 85 https://lovdata.no/pro/NL/lov/2005-06-17-85
3	3. NOU 2001:32 B Rett på sak Lov om tvisteløsning (tvisteloven) Dato: 2001-12-20 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD

	https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2001-32b
4	NOU 2001:32 A Rett på sak Lov om tvisteløsning (tvisteloven) Dato: 2001-12-20 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2001-32a
5	Ot.prp.nr.33 (2004–2005) Om lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. (diskrimineringsloven) Dato: 2004-12-17 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-33-200405
6	NOU 1999:27 «Ytringsfrihed bør finde Sted» Forslag til ny Grunnlov §100 Dato: 1999-09-22 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1999-27
7	Dok.nr.16 (2011–2012) Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven Dato: 2011-12-19 Utgiver: Stortingets presidentskap (Menneskerettighetsutvalget) https://lovdata.no/pro/SDOK/forarbeid/dok16-201112
8	Ot.prp.nr.46 (1997–1998) Om lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 1998-04-03 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-46-199798
9	Prop.91 L (2010–2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) Dato: 2011-04-08 Utgiver: Helse- og omsorgsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-91-l-201011
10	NOU 1995:18 Ny lovgivning om opplæring «. og for øvrig kan man gjøre som man vil» Dato: 1995-07-04 Utgiver: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, KUF https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1995-18
11	NOU 1992:32 Bedre struktur i lovverket. Lovstrukturutvalgets delutredning II. Dato: 1992-11-10 Utgiver: Arbeids- og administrasjonsdepartementet, AAD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1992-32
12	NOU 2001:22 Fra bruker til borger En strategi for nedbygging av funksjonshemmende barrierer Dato: 2001-06-29 Utgiver: Sosial- og helsedepartementet, SHD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2001-22
13	NOU 1993:18 Lovgivning om menneskerettigheter Dato: 1993-05-00 Utgiver: Justis- og politidepartementet Menneskerettighetslovutvalget

	https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1993-18
14	Ot.prp.nr.32 (2007–2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen) Dato: 2008-02-15 Utgiver: Miljøverndepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-32-200708
15	NOU 2002:12 Rettslig vern mot etnisk diskriminering Dato: 2002-06-14 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet, KRD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2002-12
16	NOU 2007:13 B Den nye sameretten; Utredning fra Samerettsutvalget Del III – kapittel 16-24 Dato: 2007-12-03 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2007-13b
17	NOU 2007:13 A Den nye sameretten; Utredning fra Samerettsutvalget Del I, II og III (kap. 1-15) Dato: 2007-12-03 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2007-13a
18	Prop.81 L (2016–2017) Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven) Dato: 2017-04-05 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-81-l-201617
19	Ot.prp.nr.10 (2008–2009) Om lov om endringer i forvaltningslovgivningen mv. (gjennomføring av forvaltningsreformen) Dato: 2008-10-24 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-10-200809
20	Prop.90 L (2010–2011) Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) Dato: 2011-04-08 Utgiver: Helse- og omsorgsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-90-l-201011
21	Prop.169 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre) Dato: 2017-09-01 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-169-l-201617
22	Ot.prp.nr.12 (1998–1999) Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) Dato: 1998-11-13 Utgiver: Sosial- og helsedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-12-199899
23	Ot.prp.nr.68 (1993–1994) Om lov om barnehager (barnehageloven) Dato: 1994-05-06 Utgiver: Barne- og familiedepartementet

	https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-68-199394
24	<p>Ot.prp.nr.53 (2002–2003) Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven) Dato: 2003-04-04 Utgiver: Justis- og politidepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-53-200203</p>
25	<p>NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindrifftsloven Dato: 2001-03-15 Utgiver: Landbruksdepartementet, LD Reindrifftslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2001-35</p>
26	<p>NOU 1997:4 Naturgrunlaget for samisk kultur Dato: 1997-01-01 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1997-4</p>
27	<p>NOU 1993:34 Rett til og forvaltning av land og vann i Finnmark Bakgrunns materialet for Samerettsutvalget Dato: 1993-12-00 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1993-34</p>
28	<p>NOU 2004:28 Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (Naturmangfoldloven) Dato: 2004-12-07 Utgiver: Miljøverndepartementet, MD Biomangfoldutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2004-28</p>
29	<p>Ot.prp.nr.36 (1996–1997) Om lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 1997-03-14 Utgiver: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-36-199697</p>
30	<p>NOU 1997:5 Urfolks landrettigheter etter folkerett og utenlandsk rett – bakgrunns materiale for Samerettsutvalget Dato: 1997-01-01 Utgiver: Justis- og politidepartementet, JD Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1997-5</p>
31	<p>NOU 2019:5 Ny forvaltningslov Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven) Dato: 2019-03-14 Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet Forvaltningslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2019-5</p>
32	<p>NOU 2016:18 Hjertespråket Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk Dato: 2016-10-10 Utgiver: Kommunal- og moderniseringsdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2016-18</p>
33	<p>NOU 2011:18 Struktur for likestilling Dato: 2011-11-15</p>

	<p>Utgiver: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet Likestillingsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2011-18</p>
34	<p>Ot.prp.nr.28 (1994–1995) Om lov om endringer i reindriftsloven, jordskifteloven og viltloven Dato: 1995-02-24 Utgiver: Landbruksdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-28-199495</p>
35	<p>Prop.89 L (2012–2013) Endringer i reindriftsloven mv. (avvikling av områdestyrene) Dato: 2013-03-22 Utgiver: Landbruks- og matdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-89-1-201213</p>
36	<p>NOU 1984:18 Om samenes rettsstilling Dato: 1984-06-15 Utgiver: Justis- og politidepartementet Samerettsutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1984-18</p>
37	<p>Prop.116 L (2017–2018) Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner) Dato: 2018-09-14 Utgiver: Kommunal- og moderniseringsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-116-1-201718</p>
38	<p>Prop.86 L (2020–2021) Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner) Dato: 2021-02-19 Utgiver: Kommunal- og moderniseringsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-86-1-202021</p>
39	<p>NOU 2004:2 Effekter og effektivitet Effekter av statlig innsats for regional utvikling og distriktspolitiske mål Dato: 2004-01-29 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet, KRD Effektutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2004-2</p>
40	<p>NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd Dato: 2014-09-24 Utgiver: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet Tolkeutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2014-8</p>
41	<p>NOU 2007:11 Studieforbund – læring for livet Dato: 2007-09-12 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2007-11</p>
42	<p>NOU 2000:3 Samisk lærerutdanning – mellom ulike kunnskapstradisjoner Dato: 1999-09-06 Utgiver: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, KUF https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2000-3</p>
43	<p>NOU 2019:23 Ny opplæringslov Dato: 2019-12-13 Utgiver: Kunnskapsdepartementet, KD Opplæringslovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2019-23</p>

44	<p>NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark Dato: 2008-02-18 Utgiver: Fiskeri- og kystdepartementet Kystfiskeutvalget for Finnmark https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2008-5</p>
45	<p>Prop.108 L (2019–2020) Lov om språk (språklova) Dato: 2020-05-12 Utgiver: Kulturdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-108-l-201920</p>
46	<p>Prop.133 L (2020–2021) Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven Dato: 2021-04-09 Utgiver: Barne- og familiedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-133-l-202021</p>
47	<p>NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping Dato: 2023-09-28 Utgiver: Nærings- og fiskeridepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2023-23</p>
48	<p>NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp Veivalg for klimapolitikken mot 2050 Dato: 2023-10-27 Utgiver: Klima- og miljødepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2023-25</p>
49	<p>Prop.58 L (2022–2023) Endringer i sameloven (endringer i språkregler) Dato: 2023-03-24 Utgiver: Kommunal- og distriktsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-58-l-202223</p>
50	<p>Prop.57 L (2022–2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) Dato: 2023-03-24 Utgiver: Kunnskapsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-57-l-202223</p>
51	<p>NOU 2005:10 Lov om forvaltning av viltlevende marine ressurser. Havressursloven Dato: 2005-06-09 Utgiver: Fiskeri- og kystdepartementet, FKD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2005-10</p>
52	<p>Prop.70 L (2011–2012) Endringar i deltakerloven, havressurslova og finnmarkslova (kystfiskeutvalet) Dato: 2012-03-16 Utgiver: Fiskeri- og kystdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-70-l-201112</p>
53	<p>Dok.nr.16 (2014–2015) Rapport fra arbeidsgruppen som har utarbeidet forslag til lov og instruks om nasjonal institusjon for menneskerettigheter Dato: 2014-11-26 Utgiver: Arbeidsgruppen for å utarbeide forslag til lov og instruks om nasjonal institusjon for menneskerettigheter https://lovdata.no/pro/SDOK/forarbeid/dok16-201415</p>
54	<p>NOU 1996:11 Forslag til minerallov</p>

	<p>Dato: 1996-08-15 Utgiver: Nærings- og energidepartementet, NOE https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1996-11</p>
55	<p>NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge Dato: 1995-02-16 Utgiver: Sosial- og helsedepartementet, SHD https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-1995-6</p>
56	<p>NOU 2007:14 Samisk naturbruk og rettsituasjon fra Hedmark til Troms Bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget Dato: 2007-12-03 Utgiver: Justis- og politidepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2007-14</p>
57	<p>Ot.prp.nr.35 (1998–1999) Om lov om erverv av og drift på mineralressurser (mineralloven) Dato: 1999-02-18 Utgiver: Nærings- og handelsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-35-199899</p>
58	<p>Ot.prp.nr.43 (2008–2009) Om lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) Dato: 2009-03-20 Utgiver: Nærings- og handelsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-43-200809</p>
59	<p>Prop.73 L (2016–2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform) Dato: 2017-03-31 Utgiver: Barne- og likestillingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-73-l-201617</p>
60	<p>Ot.prp.nr.99 (1998–1999) Om lov om endringer i lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene og i visse andre lover (fastlegeordningen) Dato: 1999-09-24 Utgiver: Sosial- og helsedepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-99-199899</p>
61	<p>NOU 2000:14 Frihet med ansvar Om høgre utdanning og forskning i Norge Dato: 2000-05-08 Utgiver: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, KUF https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2000-14</p>
62	<p>Ot.prp.nr.43 (2007–2008) Om lov om endringer i sameloven Dato: 2008-03-28 Utgiver: Arbeids- og inkluderingsdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/otprp-43-200708</p>
63	<p>NOU 2010:10 Tilpassing til eit klima i endring Samfunnet si sårbarheit og behov for tilpassing til konsekvensar av klimaendringane Dato: 2010-11-15 Utgiver: Miljøverndepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2010-10</p>
64	<p>NOU 2003:32 Mot nord! Utfordringer og muligheter i nordområdene Dato: 2003-12-08</p>

	<p>Utgiver: Utenriksdepartementet, UD Ekspertutvalg for nordområdene https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2003-32</p>
65	<p>Sametingets retningslinjer for vurderingen av samiske hensyn ved endret bruk av meahcci/utmark i Finnmark Dato: 11.06.2007 nr. 738 https://lovdata.no/pro/SFO/forskrift/2007-06-11-738</p>
66	<p>NOU 2022:8 Ny minerallov Dato: 2022-07-01 Utgiver: Nærings- og fiskeridepartementet Minerallovutvalget https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2022-8</p>
67	<p>NOU 2004:19 Livskraftige distrikter og regioner Rammer for en helhetlig og geografisk tilpasset politikk Dato: 2004-10-12 Utgiver: Kommunal- og regionaldepartementet Distriktskommisjonen https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2004-19</p>
68	<p>NOU 2019:17 Domstolstruktur Dato: 2019-10-01 Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet Domstolkommisjonen https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2019-17</p>
69	<p>NOU 2023:26 Ny lov om offentlige anskaffelser – Første delutredning Dato: 2023-11-10 Utgiver: Nærings- og fiskeridepartementet https://lovdata.no/pro/NOU/forarbeid/nou-2023-26</p>
70	<p>Prop.111 L (2022–2023) Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land) Dato: 2023-04-28 Utgiver: Olje- og energidepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-111-l-202223</p>
71	<p>Prop.108 S (2022–2023) Endringer i statsbudsjettet 2023 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2023/2024) Dato: 2023-04-28 Utgiver: Landbruks- og matdepartementet https://lovdata.no/pro/PROP/forarbeid/prop-108-s-202223</p>

Vedlegg E

Søkeprosess for tilgang til sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

SÁMEDIGGI

Velg språk Om Sametinget Finn ansatt Søk Meny

Sametinget arbeider for at samene skal få sikret og utviklet sine språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Stipend og tilskudd

Meld deg inn i Sametingets valgmanntall

Sametingets bibliotek

Web-TV

Politikk

- > Sametingsrådet
- > Sametingsrepresentantene
- > Plenumsledelsen
- > Innsyn i Sametingets dokumenter
- 7 Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

<https://sametinget.no/sannhets-og-forsoningskommisjonens-rapport/>

Hva skjer?

- 19 Feb **Komitémeter 20.-23.02.24**
Sámediggi - Sametinget, Kárásjohka/Karasjok | kl. 14:42
- 19 Feb **Møte med Statnetts konsernsjef**
Sámediggi - Sametinget, Kárásjohka/Karasjok | kl. 14:42
- 20 Feb **Fagseminar: Mellom sannhet og forsoning**
Sámediggi - Sametinget, Kárásjohka/Karasjok | kl. 09:00

Vis alle

- > Pilar 1: Kunnskap og formidling
- > Pilar 3: Kultur og kulturminner
- > Pilar 5: Implementering av regelverk

- > Pilar 2: Språk og opplæring
- > Pilar 4: Forebygging av konflikter
- > Sannhet og forsoning - Næring

Sametingsrådet fremmer til sammen åtte saker til behandling i Sametingets plenum mars 2024. Denne første behandlingen vurderer rapporten overordnet og tematisk etter pilarene som Sannhets- og forsoningskommisjonen har identifisert. I tillegg løfter sametingsrådet egne saker om menneskelige omkostninger og næring. Sametingsrådet vil komme tilbake til plenum med egne saker som blant annet ser på de spesifikke forholdene som gjelder lokalt i de samiske områdene.

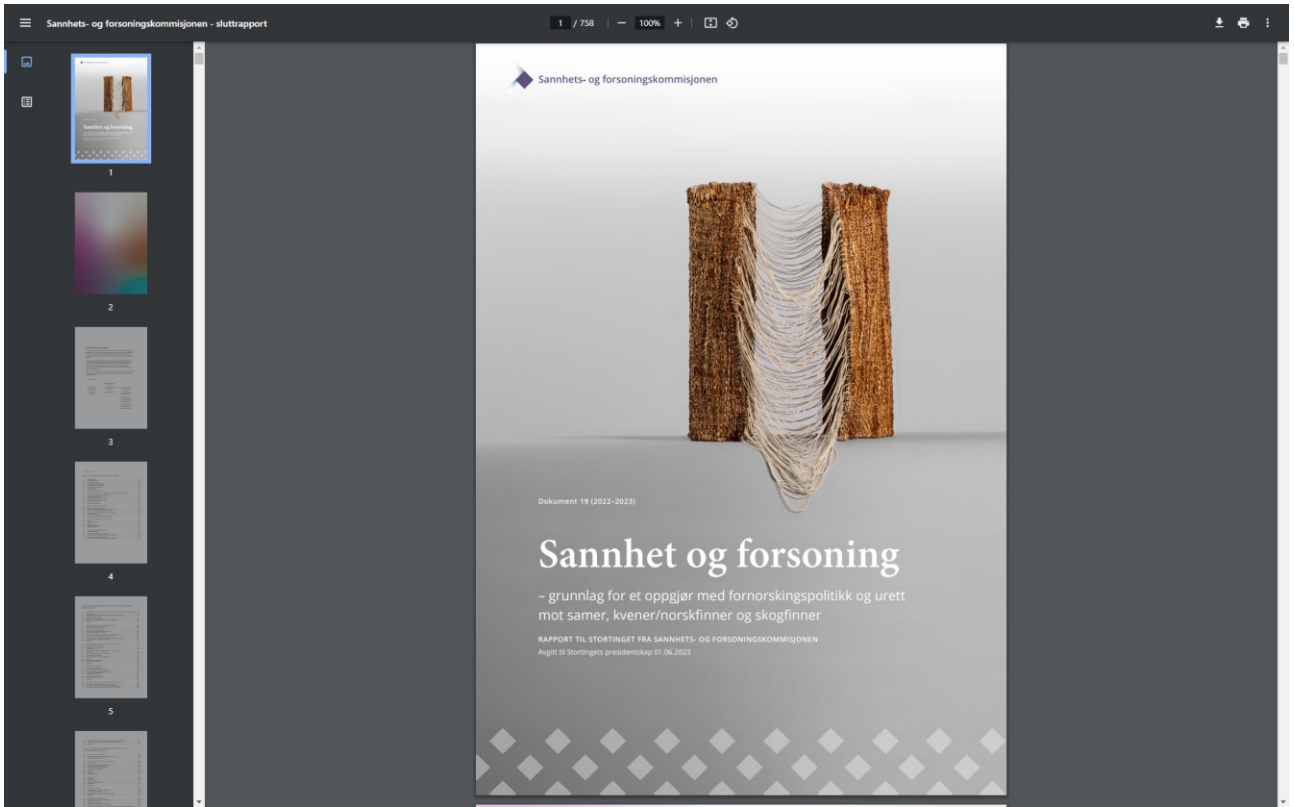
[Les Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport på Stortingets nettsted](#)

[Les innskutte høringssuttalelser fra skriftlig høring](#)

Fant du det du lette etter?

Ja Nei

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/sannhets-og-forsoningskommisjonen/rapport-til-stortinget-fra-sannhets-og-forsoningskommisjonen.pdf>

Vedlegg F

Søkeprosess for tilgang til ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk

Google search results for "ilo konvensjonen". The search bar shows "ilo konvensjonen" and the results page displays several entries. The top result is from "Regjeringen.no" with the title "ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter" and a date of 20. feb. 2020. Below this, there are "Mer å spørre om" questions such as "Har Norge ratifisert ILO-konvensjonen?". Other results include "FN-sambandet" and "Lovdata" with titles like "Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i...".

LOVDATA website header. It features a search bar with the text "Søk etter lover, forskrifter, dommer, stortingsvedtak, tariffavtaler m.m." and a "Søk" button. To the right, there is a "Logg inn" button. Below the search bar, the page title "Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater ILO nr. 169" is visible, along with a "Innholdsfortegnelse" dropdown menu.

Document page for "Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater ILO nr. 169". The page includes a table with the following data:

Ident	27-06-1989 nr 2 Multilateral
Titel (norsk)	Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater ILO nr. 169
Titel (originalspråk)	Convention concerning indigenous and tribal peoples in independent countries
Emne	MR
Avtalens underlegningsdato	27-06-1989
Avtalens underlegningssted	Geneve
Avtalens ikrafttredelsesdato	05-09-1991
Ikrafttredelsesdato	05-09-1991
Ikrafttredelsesdato	Norge
Depositat	ILO http://www.ilo.org
Stortinget	St.prp.nr.102 (1988-1990) Innst.S.nr.197 (1989-1990) Stortingsvedtak 7. juni 1990
Fagdepartement	Kommunaldepartementet
Ratifikasjøn, godkjenning, godtakelse	15-06-1990 kronprinsreg. res.
Dato for dep. av rat. dok. et lkn	20-06-1990
Publisert	Overenskomster 1991 s. 760
FN-registrering	20-09-1991 28383
Merknad	For oppdatert liste over partsforhold se internett-adressen ovenfor.

Kapitteloversikt:

DEL I Alminnelige retningslinjer

DEL II

Vedlegg G

Søkeprosess for tilgang til Mønsterplan for grunnskolen (1974), Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (1997) og Læreplan for Kunnskapsløftet (2020)

Google search results for "mønsterplan for grunnskolen av 1974". The search bar shows the query and the Google logo. Below the search bar, there are filters for "Bilder", "Videoer", "Nyheter", "Bøker", and "Finans". The search results show approximately 7,820 results in 0.16 seconds. The first result is from "Store norske leksikon" with the title "Mønsterplan for grunnskolen - Store norske leksikon". The snippet reads: "Mønsterplan for grunnskolen, også kjent som M74, var en rammeplan for grunnskolen som ble fastsatt i 1974. I 1975 ble den iverksatt i skolen. Rammeplanen ga lærerne stor frihet til å utforme undervisningen, ved å tilby et bredt fagstoff." The second result is from Wikipedia with the title "Mønsterplan for grunnskolen". The snippet reads: "Mønsterplan for grunnskolen var en læreplan som kom i 1974. Den er derfor kjent som M74. Mønsterplanen ble revidert i 1987, og refereres til som M87." The third result is from Nasjonalbiblioteket with the title "Læreplaner, Rammeplaner". The snippet reads: "Læreplan i musikk - Læreplan for grunnskolen (1997) L97. Mønsterplan for grunnskolen (1987) M87, rev. av M74. Mønsterplan for grunnskolen (1974) M74." The fourth result is from Idunn with the title "11. Frå fellesskap til kompetanse | Fordommer i skolen". The snippet reads: "25. okt. 2021 — Framstillinga byggjer i første rekke på dokumentanalyse, og tek utgangspunkt i Mønsterplanen frå 1974 og 1987, Læreplanverket frå 1997, ...". The fifth result is from Google Books with the title "Mønsterplan for grunnskolen". The snippet reads: "Contributor, Norwegian Kilde- og undervisningsdepartementet; Publisher, Aschehoug, 1974; ISBN: 8203059819, 9788203059812; Length, 382 pages." The URL for the Google Books result is: https://ut.no/ub/laerebibliotek/musikk/musikksub/sub?p_document_id=767385

The screenshot shows the website of UIt Universitetsbiblioteket. The header includes the logo and name of the library, and a navigation menu with "ENG" and "MENY". The main content area has a dark blue background with the text "LÆREPLANER. RAMMEPLANER." in white. Below this, there is a navigation bar with "Våre bibliotek", "Kurs og undervisning", and "Fagsider". The main content area is titled "Læreplaner. Rammeplaner." and lists various documents. Under "Læreplaner for musikk", it lists "Læreplan for Kunnskapsløftet 2020:" with links to "Læreplanverket" and "Musikk". Under "Læreplanverket for Kunnskapsløftet, K-06:", it lists "Generell del", "Læreplan i musikk, dans og drama", and "Læreplan i musikk". Under "Læreplan for grunnskolen (1997) L97", it lists "Mønsterplan for grunnskolen (1987) M87, rev. av M74" and "Mønsterplan for grunnskolen (1974) M74". Under "Rammeplaner for Kulturskolen:", it lists "Rammeplan for kulturskolen, 2014:" with a link to "Mangfold og fordypning", and "Rammeplan for kulturskolen, 2003:" with a link to "På vei til mangfold". On the right side, there is a "Kontakt oss" button and a search bar with "Kunnskapsartikler (FAQ)", "TOPdesk: Brukerstøtte", and "Ansatte (Søk)". There are also social media icons for Facebook, YouTube, X, and Instagram. A "Chat åpen" button is visible in the bottom right corner.